
3 3433 07590522 8

inKS

Blicher-Clausen

NIX

SONJA

SONJA

NAAR DE VIJFDE DEENSCHE UITGAVE

VAN

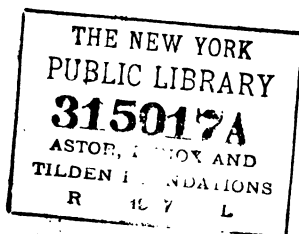
J. BLICHER-CLAUSEN

DOOR

D. LOGEMAN-VAN DER WILLIGEN

GEAUTORISEERDE UITGAVE

UTRECHT — H. HONIG — 1906

Gedrukt in 2000 Exemplaren

BOEK-, COURANT- EN STEENDRUKKERIJ, G. J. THIEME, NIJMEGEN.

De leeuwerik was te vroeg gekomen in het jaar achttien honderd vier en tachtig.

Hij was op den grond begonnen met een klein, bescheiden trillertje, maar — door een vluchtigen zonnestraal gelokt — was hij omhoog gestegen en onder de grauwe wolken gaan zingen alsof het heele lenteleven in zijn keel verborgen zat.

Maar toen was er plotseling sneeuw gevallen, niettegenstaande het in de eerste dagen van Maart was — niet een enkel buitje, maar myriaden dichte, witte sneeuwvlokken die veld en wei, bosch en hei bedekten.

De leeuwerik kroop achter een grooten hoop graszoden in elkaar en beschermde zijn bibberend lichaam met zijn vleugels. En daar zat hij op de zon te wachten.

Twee dagen lang vertoonde de zon zich niet.

Maar toen kwam er een dag van heldere vorst en schitterenden zonneschijn, een echte feestdag.

Arresleden vlogen over de witte wegen — ijskegels schitterden aan den boschrand, vroolijke bellen zongen in de lucht.

Toen waagde de leeuwerik zich uit zijn schuilhoekje en vloog met een korten, helderen triller recht omhoog.

Daar kwam een man den weg op rijden.

De ar ging langzaam voort, het paard had een zwaren trek en de weg steeg.

Plotseling hield de man de leidsels in, het paard stond stil — en hij luisterde.

„Wel, heb ik van mijn leven," zeide hij „ik geloof werkelijk dat er daar omhoog een leeuwerik zijn lentelied zingt terwijl het vriest dat het kraakt!"

En hij hief zijn blik op en schudde weemoedig het hoofd.

„Je komt te vroeg, vriendje," zeide hij „maar ik ben toch blij dat ik je hoor!"

Toen nam hij de leidsels weer op en reed door.

Er kwam een ar achter hem aan — hij draaide zijn hoofd om, keek er eens naar, maar had geen lust om stil te houden — hij zette integendeel het paard aan, alsof hij voor wilde blijven.

De koetsier van de andere arreslee was een kalme man. Hij had moeite om zijn evenwicht te houden op het smalle plankje waarop hij stond. Ieder keer dat de hengst het op een draf zette moest hij zich aan het bankje vasthouden, maar dan greep hij de leidsels weer en praatte door. Jens, de koetsier, praatte namelijk altijd aan éen stuk door. Niemand, die onder het bereik van zijn woorden was, werd met rust gelaten. Vandaag stond hij echter op het punt zijn pogingen maar te laten varen, want de dame die in de slee voor hem zat, was zoo wonderlijk zwijgend. Zij antwoordde verstrooid op al zijn vragen en verviel dan weer in gedachten.

Zij had ook veel te overdenken.

Niettegenstaande haar jonge jaren stond zij alleen op de wereld. De dood had haar eerst haar broer ontnomen, daarop haar ouders en ten slotte een ouden oom, aan wien zij drie jaar lang al haar liefde gegeven had.

Zij had wel een zuster, die drie jaar ouder was dan zij, maar die had lang haar ontwikkeling niet.

Eenige maanden voor den dood van den oom was haar zuster getrouwd — en toen stond Sonja, op negentienjarigen leeftijd plotseling geheel alleen. Een half jaar lang gaf zij zich geheel aan haar verdriet over, zij zat uren achtereen op het kerkhof, verdiepte zich in herinneringen en alles rondom haar werd haar onverschillig. Maar plotseling kwam haar sterke, warme natuur tegen den dood in opstand. Zij verzette er zich tegen even energiek als zij alles in het leven deed.

„Als ik zal blijven leven," zeide zij tot zichzelf, „moet ik mij aan dood en graf onttrekken en mij overgeven aan het warme, jonge leven dat mij omringt. Geen van mijn dooden heb ik vergeten, of zal ik ooit vergeten, maar ik moet hun juk van mijn schouders schudden, of ik ga er zelf door te gronde."

En toen pakte zij beslist haar koffer en reisde naar het Zuiden. Zij schreef aan haar zuster, dat zij in het vervolg door vertalen haar brood zou verdienen en een paar jaar in Italië ging wonen om zich de taal geheel eigen te maken.

Nu had zij ongeveer zes jaar in het Zuiden doorgebracht en in dien tijd drie boeken naar haar vaderland gezonden, die alle, volgens de Deensche bladen, weergegeven waren in de mooie, fijne taal die haar eigen scheen te zijn.

Aangemoedigd door haar succes werkte zij voort, verkeerde

in kunstenaarskringen, vertaalde en schreef. Haar vroolijkheid en gezonde levensbeschouwing had zij terug gekregen. Maar toen kwam er plotseling een brief, die haar huiswaarts riep.

Haar zwager meldde haar in korte woorden de ernstige ziekte van haar zuster. De dokter had hem niet verborgen, dat het tuberculose was. De zieke had behoefte aan verpleging, maar duldde geen vreemden om zich heen.

En even beslist als Sonja zes jaar geleden haar koffer gepakt had en naar het Zuiden vertrokken was, pakte zij die nu weer en reisde naar haar zuster.

Geen wonder dat zij zoo in haar eigen gedachten verdiept was en geen ooren voor Jens had. Toen sloeg hij plotseling hevig met zijn zweep, zoodat het paard begon te draven en Sonja opschrok. „Ben je mal?" zeide zij, maar moest tegelijkerheid lachen toen zij de uitdrukking van zijn gezicht zag. „Kom an!" knikte hij tevreden, „nou is ze tenminste wakker!"

„'t Is hier mooi," zeide zij, om toch iets te zeggen.

„Nou hoor, of 't hier mooi is," zeide Jens. „En Meneer en Mevrouw woonden hier ook maar wat graag — jammer dat Mevrouw nou die nare „teberkelen" heeft gekregen."

Sonja keerde zich verontwaardigd om en herhaalde:

„Jammer? Vreeselijk treurig is het."

„Natuurlijk, natuurlijk," zeide Jens, die volstrekt niet begreep waarom zij zoo heftig werd, want hij bedoelde het juist zooals zij. De bewoners van het eiland Funen zeggen zelfs „jammer" als zij hun grootste verdriet uitdrukken. Een sterker woord gebruiken zij nooit.

Jens liet het paard weer stappen want dan kon hij beter praten.

„Hemel, ja!" zeide hij. „Ze ziet er akelig uit — het zal wel mis loopen —"

Sonja keek hem niet begrijpend aan — en hij voegde er ter verklaring bij: „Ze zal wel dood gaan."

Plotseling greep zij met beide handen de leidsels vast en zeide: „Waarom houd je dat paard toch zoo in? Laat het zijn beenen strekken, des te eerder zijn we er!"

Maar zij kreeg te voelen dat dit een kwestie was die Jens alleen aanging. „Wat drommel!" riep hij, terwijl hij het paard weer inhield. „Het is geen dier om mee te gekscheren! Moeten we nu allebei de sloot in?"

Zij bloosde even en draaide haar hoofd half om met een haastig: „Neem me niet kwalijk."

„Nu zie ik toch dat u op Mevrouw lijkt," zeide Jens. „Die zegt ook altijd alles wat ze denkt — Meneer ook wel, maar die is toch een beetje kal-le-mer."

Zij knikte verstrooid en verviel weer in haar eigen gedachten.

Zij keek naar het wonderschoone landschap, dat aan haar oog voorbij gleed — bosch, veld en weer bosch.

De zon was onder, maar de maan stond reeds aan den hemel en wierp haar wit licht over de slanke stammen, waar ijskegels hingen aan iederen tak en duizend fijne, gekristalliseerde grasjes hun kopjes aan den slootkant omhoog staken.

Zij kreeg het wonderlijke gevoel alsof zij een sprookjeswereld binnenreed. Die man in de arreslee daar voor haar, die zich — zonder zich een enkele maal om te draaien — blijkbaar had voorgenomen zich niet te laten inhalen, zijn paard in draf liet gaan als de hengst hard liep en inhield als de

hengst stapte, scheen haar plotseling een soort fatum. Zij kon er zichzelf geen rekenschap van afleggen — maar zonder een glimpje van zijn gezicht gezien te hebben, voelde zij plotseling, dat hij op haar verder leven een grooten invloed zou hebben.

Een sprookjeswereld binnenrijden! — Heeft een dichter vroeger niet eens ergens gezegd:

„Het leven zelf is het grootste,
het mooiste sprookje....”

En stond het hare haar nog niet te wachten?

Was het niet heerlijk het zoo in een slee over de witte sneeuw tegemoet te rijden?

Onwillekeurig boog zij zich voorover, alsof zij zijn gezicht wilde zien, maar tegelijkertijd was het of een stem van binnen haar toeriep: Keer terug!

En zoo bevelend klonk de stem, dat zij werktuiglijk op haar horloge keek of zij nog intijds aan het station kon zijn voor de volgende trein terugging? Neen, het was te laat. Voorgevoelens! Was er één verstandig mensch, dat er aan geloofde?...

Op hetzelfde oogenblik draaide de ar voor haar een veldpad op en zag zij dat de man, die er in zat, zijn paard aanzette, dat als een pijl over de witte sneeuw vloog.

Jens wees met zijn zweep naar de ar en zeide:

„Als ik nie' wist dat Meheer thuis was, zou 'k zweren da' hij 't was.”

Sonja luisterde niet naar hetgeen hij zeide.

„Is 't nog ver?” vroeg zij alleen, terwijl zij haar oogen sloot.

„Wel neen," zeide Jens, „daarginds ligt de villa van Meneer Schytte."

Hij sprak met zoo'n Funensch zangetje, dat zij lachen moest, maar dezen keer hield zij haar mof voor haar gezicht om 't hem niet te laten zien. „Wacht eens even!" zeide zij, toen zij het bosch uit reden. „Het is hier veel te heerlijk!" Jens schudde zijn hoofd over haar dwaasheid, maar hield toch in, terwijl de hengst ongeduldig proestend in de sneeuw schopte en de regen van alle takken viel.

Sonja ging even overeind staan. Daar lag dus het huis van den rechter — en daar woonde hij, Stig Schytte, dien zij te voren al niet kon uitstaan, omdat zij zeker was dat hij een huistiran zou zijn.

Wat had Maja ook weer eens geschreven?... Hij werd ongeduldig en driftig, als alles in huis niet precies ging zooals hij 't verlangde.

Ha! Ha! Zij zou hem wel eens anders leeren. Zij zou wel eens willen weten of zij hem niet aan den leiband zou leeren loopen. Verder moest die zwager een knappe kerel zijn sinds hij, nauwelijks vier en twintig jaar oud al tot rechter benoemd was. Wel is waar had hij de plaats al waargenomen, toen de vorige ziek was en stierf — maar zij was overtuigd dat, als hij niet iets bizonders geweest was, men zooveel anderen niet gepasseerd zou hebben om hem te benoemen.

Onwillekeurig knikte zij eens bij die gedachte — een kort knikje, dat van haar instemming getuigde, want zij hield veel van flinke lui.

Zij ging weer zitten en op 't zelfde oogenblik suisde haar een ar voorbij.

Zij was overtuigd dat het dezelfde was, die voortdurend vóor hen gereden had — maar nu zat er een kleine jongen in, die vroolijk zijn paard aanzette.

De hengst zette het op hetzelfde oogenblik op een draf — en na een paar minuten hielden zij voor het huis stil.

Stig Schytte stond op de trap om haar te ontvangen.

Zij verbaasde er zich over dat zij geheel vergeten was hoe hij er uitzag.

Eigenlijk had zij hem ook maar alleen met het trouwen gezien — want haar zuster had hem leeren kennen, terwijl zij buiten logeerde, en was heel gauw getrouwd. Sonja herinnerde zich dat zij hem op het huwelijksdiner vergeleken had bij een grooten beer, maar hoe zij zich door een plotseling heftige beweging van zijn hand bewust werd dat de gelijkenis niet opging.

Later had zij nooit veel over hem gedacht — zij deed dit ook nu niet — maar greep alleen de hand waarmee hij haar welkom heette en vroeg snel: „Hoe is Maja?"

„Slecht." Hij liet haar hand los en hielp haar in de vestibule haar mantel afdoen.

„Neem me niet kwalijk, dat ik zoo met de deur in huis val."

„Maak vooral geen complimenten en vraag maar gerust."

„Goed — wat zegt de dokter?"

Hij zweeg even — 't was of zijn gestalte wat gebogen werd.

„Op zijn langst geeft hij haar twee maanden."

„Stoor je niet aan de doktoren," zeide zij, terwijl zij dringend haar hand op zijn arm legde. „Bedenk dat zij bij de dertig is, op dien leeftijd is het nooit zoo gevaarlijk.

En nu zullen wij beiden haar om het hardst vertroetelen."

Hij antwoordde niet, maar liet haar voorgaan, door de eetkamer naar de slaapkamer.

Op haar teenen sloop zij den drempel over.

„Dag Maja!"

„Liefste Sonja, ben jij daar? Hoe heerlijk! Hoe lief van je, dat je komen wou."

„Dat ontbrak er nog maar aan, dat ik niet komen zou, als je me noodig hadt!"

„Ja, maar toch —" De zieke strekte twee doorschijnende armen uit en sloeg een paar magere, klamme handen om den hals van haar zuster, terwijl zij zeide: „Jij paste altijd de zieken op — jij waakte — en jij sloot hun de oogen..."

„Lieve Maja, daar moet je nu niet aan denken — we zullen zorgen dat je nu weer gauw beter wordt."

„Beter!" klonk het bitter, bijna spottend. „Beter word ik nooit meer — ik ben al zoo lang ziek."

„Waarom heb je 't nooit geschreven?"

„Omdat ik het niet gelooven wou, weet je. Ik wou mezelf en de anderen voor blijven liegen. Het is hard om de waarheid in de oogen te zien, Sonja! — Maar ga nu wat eten. Ik ben zeker dat je er behoefte aan hebt."

Eten! Zij voelde dat 't haar absoluut onmogelijk zou zijn een stukje naar binnen te krijgen als zij dacht aan het arme, uitgeteerde lichaam dat in de kamer er naast lag! — Maar toen zij een half uur later aan de gedekte tafel zat, waar de eieren dampten en het kokend water stond te zingen, schrikte zij er zelf van te bemerken hoe ontzettend hongerig zij was.

„Je moet 't me heusch niet kwalijk nemen," zeide zij tegen

haar zwager, die recht over haar zat — „maar ik denk, dat de lucht mij hier zoo hongerig maakt."

„Eet maar gerust!" zeide hij, terwijl hij vergenoegd toe keek hoe het eene stuk na het andere van haar bord verdween.

„Maar waar is 't kind?" vroeg zij plotseling en liet vork en mes los.

„Irmelin slaapt al een heelen tijd," glimlachte hij — „maar daarom mag je haar toch wel zien."

„Ziet ze er even lief uit als op het portretje dat je me zond?"

„Neen, dat niet, maar er is nu meer karakter in haar gezichtje. Sinds Maja's ziekte heeft 't kind zich erg ontwikkeld."

„Lieve hemel, heeft zoo'n klein stukje mensch ook al begrip van ernst?"

„Ja, zeg dat wel." Hij stond op en schoof heftig zijn stoel achteruit.

„Pas op — maak niet zoo'n leven!" Zij boog luisterend even naar voren. „Belde Maja niet?"

„Ik geloof 't wel."

Zij ergerde zich over zijn kalmen toon en liep hem haastig voorbij.

„Wat is er, wou je iets?" vroeg Sonja, terwijl zij de slaapkamer in ging.

„Neen — ik wou alleen maar weten of jullie klaar waren."

„Ja, we zijn klaar." Zij boog over de zieke heen en schudde met voorzichtige handen de kussens wat op.

„Dank je, Sonja. Je hebt zulke heerlijke zachte handen. Weet je wel dat oom het ook altijd zei? En nu blijf je hier zeker een tijdje?"

„Ja, zoolang als je me noodig hebt."

Er gleed een lichte glimlach — nauw merkbaar — over het gelaat van de zieke. „Mogelijk een half jaar," zeide zij. „Misschien wat langer —"

„Neen, Maja, zeg dat niet. Kom, drink wat van je melk en probeer of je wat slapen kunt. Morgen zullen we samen praten. We hebben elkaar heel wat te vertellen."

„Ja — nu ben ik ook moe. Maar Sonja —"

„Ja, wat is er?"

„Je moet Irmelin zien — ze is mijn trots."

„Mag ik even naar haar gaan kijken?"

„Toe, ja, doe dat — ze lijkt zooveel op me."

„Doet je dat plezier?"

„Ja, natuurlijk."

Sonja verwonderde zich over den beleedigden toon van haar zusters stem en dacht, dat als zij een kind had, zij wenschen zou dat het leek op den man, dien zij liefhad. Maar zij zeide niets en sloop door de open deur het kleine kamertje er naast in waar het kind sliep. Zij ging naar het bed en sloeg onwillekeurig haar handen in elkaar:

„Heb ik van mijn leven — wat een mooi kind!" zeide zij.

Irmelin had het dek weg geschopt en lag half bloot met de knietjes over elkaar en haar vuistje achter haar hoofd.

In de houding alleen was iets zoo energieks dat Sonja er om moest glimlachen.

Maar er sprak tevens de volmaaktste harmonie uit de rustige uitdrukking om den mond, het neerhangen van de lange oogharen over de zachte wangen en het kuiltje in de kleine, besliste kin.

„Nou — wat vin-je?" vroeg de zieke ongeduldig. „Op wien lijkt ze?"

„Lijken?" Sonja glimlachte verstrooid. Zij vond dat het kind volstrekt niet op haar zuster leek — behalve het blonde haar dat aan de slapen kroeste. Maar op wien leek het dan? Ook niet op den vader. Het kind was werkelijk mooi — en haar zwager was eerder het tegendeel, vond zij. — Zij dacht even na en merkte dat zij eigenlijk heelemaal niet wist hoe hij er uitzag. „Ik zal hem eens wat beter moeten bestudeeren," zeide zij halfluid en lachte zoodat Maja het hoorde en vroeg:

„Waarom lach je?"

„Verbeeld je dat ik daar bedenk dat ik eigenlijk heelemaal niet weet hoe je man er uitziet."

„Stig? Zijn gezicht vergeet je anders niet licht als je 't eens gezien hebt."

Sonja bleef een oogenblik in de deur van de eetkamer staan. „Dat is waar," zeide zij — „ik geloof dat zij werkelijk op hem lijkt."

„Nu is je eten koud geworden," zeide Stig toen zij terug kwam.

„Dat hindert niet," antwoordde zij kortaf, terwijl zij haar stoel onder de tafel schoof. Het ergerde haar dat hij nog op zijn zelfde plaats zat met een sigaar in den mond. „Ik heb mijn eetlust verloren," zeide zij.

Met een eigenaardigen glans in zijn oogen keek hij op. „Nu al?" zeide hij met een lichten zucht.

Zij werd boos en zeide heftig: „Als iemand in de kamer vlak naast je over sterven praat, kan je onmogelijk rustig gaan zitten eten. Ik in ieder geval niet."

Het was of hij onder een stille aanklacht het hoofd boog maar hij richtte het weer op en zeide: „Maja heeft de twee laatste jaren al over sterven gesproken."

„Je schreef toch zelf dat ze nu heel ziek was."

„Ja, ongelukkig genoeg schijnt het nu achteruit te gaan. Maar die haar oppassen, moeten hun krachten sparen — er kan nog genoeg van geëischt worden."

Hij keerde haar den rug toe en zijn stem werd plotseling teer toen hij zeide: „Heb je Irmelin gezien?"

En Sonja antwoordde dadelijk, vol geestdrift: „Ja, wat een mooi kind, gewoon een prachtstuk!"

„Ja — zij lijkt op Maja."

„Neen, zij lijkt op jou!" riep zij uit — eerlijk als altijd. „Dat is te zeggen in zoover iemand die mooi is, lijken kan op iemand die leelijk is," voegde zij er plagend bij. En hij antwoordde met een heel zwak glimlachje:

„Dank je vriendelijk voor het compliment!"

Den volgenden dag sneeuwde het.

De wind loeide om het huis en joeg de sneeuw op een grooten hoop voor de huisdeur.

Sonja zat met haar werk in de ziekenkamer.

De zieke was in slaap gevallen — en Sonja maakte van ieder oogenblik gebruik om te vertalen, zij was niet gewoon aan leeg zitten.

Maar heden was er zooveel, dat haar afleidde.

Af en toe hoorde zij Stig's stem op een allesbehalve opgewekten toon door het huis dreunen — nu en dan hoorde zij een deur driftig toegooien en had zij een gevoel of hij het moest zijn. Af en toe hoorde zij ook in de kamer er naast een kind met twee verschillende stemmen praten en bleef zij heel stil even luisteren. Maar het meest waren haar gedachten vervuld van iets dat haar verstand een heel gewoon toeval noemde, maar dat haar gevoel niet los wilde laten, hoe zij er ook tegen streed. 's Morgens had zij plotseling aan een knop een pels zien hangen, dien zij kende en een bonten muts waarvan zij zeker wist dat zij die eerder gezien had. Geheel onwillekeurig had zij haar hoofd in den

pels verborgen en een oogenblikje later had zij er zich over geschaamd, dat zij het gedaan had. Daarna had zij schijnbaar absoluut onverschillig aan haar zuster gevraagd: „Was er gisteren visite — even voor ik kwam?"

„Hier — neen. Maar Stig was uit."

„Stig? Hij was het dus die vlak voor ons hier naar toe reed?"

„Ja, zeker wel."

„Hij reed zoo snel dat zijn eigen koetsier hem niet herkende. Waarom wachtte hij niet om samen te gaan?"

„Dat heb ik ook gezegd, toen hij thuis kwam. Maar Stig is zoo vreemd weet je — hij antwoordde — —"

„Nou?"

„Neen, ik zeg niet wat hij zei."

„Toe ja, zeg het maar!"

„Hij zei" — Maja wendde haar hoofd af en glimlachte — „hij zei, haar kan ik altijd nog zien."

„Ja — daar had hij wel gelijk aan."

„Je moet er niet boos om zijn."

„Boos? Ik ben juist blij dat hij het zei. Stig is anders dan anderen."

„Ja, juist. Maar er zijn er niet veel, die hem begrijpen. De meeste menschen stoot hij af. Hij is ook wel een beetje al te oprecht."

„Kom, alsof je dat ooit zijn kan!"

Daarop kreeg de zieke een hevige hoestbui en toen die voorbij was, viel zij uitgeput in slaap. Maar nog lang daarna liep Sonja de kamer op en neer zonder de onrust te kunnen verklaren, die haar vervulde. Geen wonder, dat zij haar gedachten niet langer bij haar werk kon houden, maar telkens naar Irmelin in de eetkamer ging.

Op dit oogenblik was het werkelijk of er twee kinderen samen aan 't spelen waren. Maar toen Sonja de kamer in kwam, was Irmelin als gewoonlijk alleen.

Het kind liet zich door Sonja's binnenkomen niet van haar stuk brengen, maar speelde voort en sprak zóo natuurlijk met twee verschillende stemmetjes, dat Sonja ónwillekeurig eens om zich heen keek en vroeg waar het vriendinnetje was.

„Nergens," antwoordde Irmelin met haar hoofdje op zij en met een allerbekoorlijkst guitig glimlachje:

„Ik speel maar, alsof we met ons tweeën zijn."

„Maar je moet iets echts hebben om mee te spelen, iets levends," zeide Sonja en begon toen zelf met het kind te spelen. Zij danste en sprong met Irmelin de kamer rond.

Toen was het een pret en een gejuich, dat de zieke in de kamer daar naast er wakker van werd en begon te steunen.

„Ik kan dat leven niet uithouden," klaagde zij. „Het moet hier doodstil zijn."

Sonja sloop naar de ziekenkamer en Irmelin begon haar zelfde spelletje alleen weer.

Dat kleine diertje met haar blijden glimlach en haar stralende oogen had de wonderlijkste fantasie — zij verveelde zich nooit, „want er is altijd iemand bij mij," zeide zij.

De eene keer was het een pop, die haar kind voorstelde, waarvan de opvoeding haar veel moeite gaf, de andere een houten paardje, dat voor schoolmeester speelde en de leerlingen (tinnen kopjes en breinaalden) heel ongenadig behandelde. Het was bepaald verwonderlijk, zooals de breinaalden babbelen en de tinnen kopjes uit hun humeur zijn konden. Het amuseerde Sonja.

„Pas op voor dat kleintje!" zeide Sonja tegen haar zwager, die juist de kamer doorging. „Ze is eenig, maar zij heeft een rebelsche fantasie."

„Goddank!" zeide hij. „Wat zou er anders van haar worden? Een jaar lang heeft zij zich nu al door haar fantasie laten troosten. 't Kind mag zich hier niet verroeren."

Sonja schudde haar hoofd. „Ik begrijp Maja niet," zeide zij. En toen een oogenblik later de zieke wakker werd, zeide Sonja:

„Irmelin is te veel alleen. Zijn er geen kinderen in de buurt waarmee zij kan spelen?"

„Jawel — de kinderen van den schoolmeester — maar zij maken te veel leven, ik kan 't niet verdragen."

Sonja bleef een oogenblik zwijgen en waagde toen een beslist: „Je zou toch eens moeten probeeren of je het niet verdragen kunt," in het midden te brengen. Maar zij had de uitwerking van haar woorden niet berekend.

Maja kreeg een aanval van hysterie, waarin zij haar omgeving met de heftigste woorden verweet, dat zij haar niet begrepen. Ze waren allemaal hard — allemaal even onbarmhartig.

„Let eens op Stig!" zeide zij. „Hij gooit den heelen dag met de deuren en denkt er geen oogenblik aan dat het lawaai me door de ziel snijdt! En het kind maakt leven in de kamer hier naast — en de meiden in de keuken lachen en zingen."

„Ja, maar Maja —" Sonja verzamelde al haar moed en deed zich geweld aan om te zeggen wat zij zeggen ging, omdat zij overtuigd was, dat zij zich over zichzelf schamen zou als zij 't niet deed, „je mag niet vergeten, dat de anderen recht hebben om te leven."

„Zeker — dat weet ik wel — van de levenden moet je houden en de dooden moet je vergeten."

De toon waarop zij sprak was koud en bitter en sneed Sonja door het hart. Zij sloeg haar armen smeekend om Maja's hals en zeide: „Bedenk dat we je niet missen kunnen en vergeet niet hoeveel je eigen wil er aan doen kan."

De zieke hijgde naar adem. „Ik heb geen energie meer," zeide zij.

„Dat heb je wel — als je aan Irmelin denkt."

„Irmelin kan me wel missen."

„En Stig dan?"

„Stig kan me ook wel missen — want, zie je — een man krijgt langzamerhand genoeg van zoo'n lang ziekbed als 't mijne. Daarom vroeg ik Stig om aan jou te schrijven — omdat je vroeger altijd zooveel geduld met zieken had, hoewel je anders ongeduldig genoeg was. Ik herinner me hoe je 't me eens verklaarde: „Ik kan alles doen voor menschen waarmee ik medelijden heb. En ik hoop dat je nu medelijden met mij hebt."

„Maja!" — Sonja wendde zich af om haar aandoening te verbergen en wist niet wat zij antwoorden zou.

Toen weerklonken er plotseling arreslee-bellen en vloog Sonja naar het raam om de gedachten van de zieke af te leiden.

„Er houdt een ar stil," zeide zij. „Gaat Stig uit?"

„Ja, hij moet naar een verkooping een heel eind hier vandaan."

„Is hij veel weg?"

„Verscheidene dagen van de week, dikwijls blijft hij een halven dag uit."

„Wat zal 't hier leeg zijn als hij weg is."

Dit laatste ontviel haar onwillekeurig toen zij Stig aan de voordeur zag staan met zijn bonten muts op en Irmelin aan de hand. Eerst stopte hij 't kind onder zijn pels, tilde haar toen de ar in en reed haar, eenmaal, tweemaal, driemaal den tuin rond. Irmelin klapte in haar handjes en juichte van plezier en zijn gezicht straalde even hard als het hare.

Het was zulk een beeld van gezondheid en leven, dat Sonja bij de gedachte aan de tegenstelling onwillekeurig zuchtte.

„Nu rijdt Irmelin in de ar!" zeide de zieke, die lag te luisteren.

„Ja, hoor je 't? Stig rijdt zelf — zij groeten als zij het raam voorbij komen — Irmelin wuift met haar zakdoek en zij juichen allebei van plezier."

„Zeg dat ze ophouden," zeide de zieke plotseling hard — het was of de vreugde daar buiten haar door het hart sneed. „Stig vergeet zeker dat hij om drie uur bij de taxatie moet zijn," voegde zij er verklarend bij, „ga hem zeggen, dat hij zich haasten moet."

Sonja vond het jammer hem te storen, maar durfde niet weigeren, zij ging door de eetkamer en de vestibule naar de open voordeur waar de ar juist voorbij kwam.

„Heb je ook zin in een toertje?" riep Stig, terwijl hij met zijn zweep klapte. Zij schudde haar hoofd en hij hield het paard met een ruk in. „Ik weet het al," zeide hij, „Maja kan de bellen niet verdragen."

„Zij dacht, dat jij niet bijtijds...."

„Praatjes. Het zijn de bellen, anders niet!" zeide hij — hij sprong snel de ar uit en zette met een ongeduldige beweging Irmelin op de trap.

Even vroolijk en dartel als het kind eerst was, zoo stil was het nu, terwijl het achter Sonja de deur insloop. Maar Stig liep voorzichtig op zijn zware sneeuwschoenen de kamers door. „Zie je wel dat ik je bevelen opvolgde," zeide hij, toen hij in de ziekenkamer kwam, „hoewel 't eigenlijk jammer voor Irmelin is, die zoo weinig plezier heeft."

„Kom niet te dicht bij me!" riep de zieke verschrikt, „je brengt zoo'n kou mee in je kleeren..."

„Breng ik kou mee?..."

„Dat begrijp je toch ook wel met vijf graden vorst! Het is onverantwoordelijk, dat je je pels niet uitdoet als je hier binnenkomt!"

„Ja, goed — nu ga ik heen." — Hij keerde zich om — maar deed toen geen moeite meer om zacht te loopen.

„Een brommende beer," dacht Sonja, die hem met een lichten glimlach om haar ooghoeken nakeek — „heftig en opvliegend, maar eerlijk en recht door zee — zichzelf gelijk in goed en kwaad."

Zij vond dat zijn vertrek een groote leegte achterliet.

Twee minuten later reed de ar weg en was alles weer even stil als te voren.

Sonja ging naar Irmelin in de kinderkamer, die op haar tafeltje zat met een touw als leidsel in haar hand en ar speelde.

„Waar ga je naar toe?" vroeg Sonja.

„Vader achterna het bosch in."

„Mag ik meerijden?"

„Ja, maar dan moet je Musse vasthouden."

Musse was een oud stoeltje met drie pooten — Irmelins liefste pop — veel liever dan al de echte poppen — omdat

die zulke hooge eischen stelde aan haar fantasie. Zij had het stoeltje op de tafel achter zich gezet en de stijve pooten staken de hoogte in.

„Waar mag ik zitten?" zeide Sonja.

„Achter Musse. Maar je moet goed op haar passen."

„Natuurlijk — ik ben immers kindermeid."

Irmelin gierde van plezier. Zij was er niet aan gewend, dat iemand op haar spel inging.

„Nu zijn we gauw in het bosch," zeide Sonja, „we rijden onder de hooge dennen en de sneeuw ligt zoo dik dat je de bellen haast niet hoort."

„Kijk — daar heb je Trouw — die vader bewaken moet. Hop — hop — nu draaien we om, anders verlangt moeder naar ons."

Irmelin keek met een stralenden glimlach op en Sonja nam haar in haar armen en wilde haar kussen, maar Irmelin stribbelde tegen. „Eerst Musse," zeide zij beslist.

„Musse is zoo hard en zoo hoekig," zeide Sonja. „Ik zoen jou liever."

„Ja, maar je mag niet vóor je Musse gezoend hebt."

„Geef haar dan maar hier!" Sonja strekte half verontwaardigd haar armen naar den stoel met drie pooten uit, maar dacht tegelijkertijd dat dit karaktertrekje van het kind een aandoenlijke trouw verried, die alles behalve algemeen was.

Op hetzelfde oogenblik werd er in de ziekenkamer gebeld en vloog Sonja er heen:

„Wat is er?" vroeg zij buiten adem.

„Ik wou alleen Irmelin maar even zien."

„Hier is zij!"

„Niet te dicht! Hoe verzin je het! Van het oogenblik af dat ik zekerheid omtrent mijn ziekte had, heb ik 't kind nooit gekust."

Sonja kreeg een wonderlijk koud gevoel en wist niet wat te antwoorden — maar toen haar blik gleed over het blonde hoofdje van Irmelin, zeide zij zacht en innig: „Dat is mooi van je."

Maja richtte haar hoofd van het kussen op. Haar wangen gloeiden van de koorts. „Het doet me plezier dat je dat zegt," zeide zij, „ik vind dat ik zoo achteruit ben gegaan sinds ik hier dag aan dag zoo lig zonder iets uit te voeren. Kom eens hier, Irmelin!"

Het kind sloop zacht naar het bed en legde haar kleine bruine handje in de magere witte van de zieke. Zij zeide niets en de moeder ook niet. Maja streelde alleen het handje dat glom van gezondheid en kracht.

„Ga nou weer spelen!" zeide de zieke.

En als een vogel uit de kooi vloog Irmelin weer naar haar ar en naar Musse.

Een paar dagen later zeide Maja: „Je moet Stig eens hooren zingen."

„Zingt Stig?"

„Of hij zingt? Er is geen stem zoo mooi als de zijne, zoo diep en zoo rijk, zoo krachtig en zoo week! Hij had eigenlijk zanger moeten worden."

„Dat meen je niet!"

„Wacht maar, tot je hem gehoord hebt."

Het duurde ondertusschen een heele week voor Stig tijd had om te zingen en toen had hij allerlei bezwaren.

„Je kunt 't immers niet verdragen, Maja."

„Zeker kan ik."

„Maar niemand kan me accompagneeren dan jij."

„Laat Sonja 't maar eens probeeren."

„Ik kan 't niet!" Sonja vloog op alsof zij door een bij gestoken was. „Je weet heel goed, dat ik niet meer gespeeld heb sinds ik van school af ben."

Maar Stig lachte goedig. „Dan beginnen we met het gemakkelijkste," zeide hij, terwijl hij haar zonder verdere complimenten naar de vleugel bracht. „We moeten haar zooveel

mogelijk haar zin geven," voegde hij er verontschuldigend bij.

En zij zette zich tegenstribbelend voor de piano.

Hij sloeg het muziekboek open dat op den vleugel stond.

„Ik zal beginnen," zeide hij en zong van „het oude, frissche Noorden" het heerlijke Zweedsche volkslied:

„Du gamla, du friska, du fjellhöga Nord" — —

Zij had het als kind wel hooren zingen — maar 't was of het eerst nu goed tot haar doordrong.

Het werd een geheel ander lied zooals hij 't zong.

En toen zij hem accompagneeren zou, kwam zij zoo onder den indruk van zijn stem dat zij geheel uit de maat speelde. Toen werd hij boos en stampte op den grond:

„Als we niet gelijk kunnen blijven, zing ik niet meer," zeide hij.

„Ik heb je immers gewaarschuwd dat ik het niet kan?"

„Als je wilt kan je heel goed. Je hebt gebrek aan oefening, maar ik merk heel goed dat je een uitstekend gehoor hebt. Ga door, dan zal je zien dat 't wel lukt."

Zij moest lachen om zijn bevelende stem, maar gehoorzaamde zonder tegenspreken — en zij bloosde van trots en vreugde, toen hij ten slotte op zijn eigenaardige korte manier zeide: „Zoo was het goed."

„Uitstekend!" riep Maja uit de ziekenkamer. „Nu kunnen jullie heel goed iets moeilijkers probeeren."

Hij zocht een album van Robert Franz en zong onder haar accompagnement:

„Im Rhein, im heiligen Strome,
da spiegelt sich in den Well'n
mit seinem grossen Dome
das grosse, heilige Köln.

Im Dom da steht ein Bildnis,
auf goldenem Grunde gemalt —
in meines Lebens Wildnis
hat's freundlich hinein gestrahlt — —"

„Ik heb dat beeld gezien," zeide zij — „maar het haalt niet bij het gedicht — 't haalt niet bij de muziek."

„Dat komt er ook minder op aan, als Heine er een gedicht en Robert Franz er muziek op gemaakt heeft," zeide hij en glimlachte verrukt over haar enthoesiasme.

„Maar nu kan Maja niet meer verdragen," zeide hij plotseling, terwijl hij de muziek dicht sloeg.

Sonja stond haastig op, verzorgde de zieke voor den nacht en trok zich toen dadelijk in haar eigen kleine bovenkamertje terug. Maar dien nacht sliep zij niet. Zij hoorde voortdurend zijn stem in haar ooren — zijn stem die zich zoo diep haar ziel in zong, dat zij zich voornam nooit meer naar zijn gezang te luisteren.

Toen Maja haar den volgenden dag weer vroeg Stig te accompagneeren, verklaarde zij heftig dat zij gelukkig meer zelfkritiek had dan men dacht en dat zij geen lust had een gek figuur te slaan.

„Ben je over je vertaalwerk even sceptisch als over je pianospelen?" vroeg Stig haar plagend, terwijl hij met Irmelins krullen speelde. Het kind was op zijn knie geklommen en had haar armpjes om zijn hals geslagen. Zij was niet van hem af te slaan als hij in de kamer was.

Sonja zeide, zonder haar hoofd naar hem toe te wenden: „Over mijn vertalingen kan je zelf oordeelen."

Hij zag haar van ter zijde aan en zeide: „Je vertaalt met smaak en knap, maar ik interesseer me toch meer voor je spel."

Sonja antwoordde niet en Maja, die zich gekwetst voelde door haar stilzwijgen zeide beleedigd: „Je moogt je wel gevleid voelen, want Stig interesseert zich alleen voor goede muziek."

Maar Sonja bleef hardnekkig zwijgen. „Dat is waar ook, over een uur moet ik weg," riep Stig plotseling uit, terwijl hij opstond. „Men is me komen zeggen, dat ze ergens den boel in brand gestoken hebben en ik moet er zelf heen."

„Is het ver?"

„Nogal."

„Ga vandaag dan liever niet, 't is zoo'n vreeselijke sneeuwjacht."

„Kom, onzin. Jens en ik komen er wel door, we zijn er aan gewend." Hij ging naar de keuken om te vragen of hij iets warms kon krijgen voor hij wegging. Maar het eten kon niet op tijd klaar zijn — dat had het de laatste twee jaar nooit gekund — en Stig sloeg met de deuren en noemde de meid een luiwammes.

„Wat is die Stig toch vreeselijk driftig," zeide Maja, terwijl zij haar hoofd vasthield. „Ik kan 't in 't geheel niet verdragen — maar daar denkt hij nooit aan."

Die toon van scherpe beschuldiging deed Sonja onaangenaam aan en zij vond dat Stig het toch eigenlijk niet zoo gemakkelijk had.

„Is hij altijd zoo geweest?" vroeg zij.

„Neen, in het begin natuurlijk niet. Maar zoo langzamerhand moest alles in huis gebeuren, zooals hij 't wou."

„En dat is nooit gelukt?"

Een snelle beweging in Sonja's oogen bewees Maja, dat

Sonja haar doorzien had. „Iedereen heeft toch zijn zelfstandigheid," antwoordde Maja, licht blozend.

Op hetzelfde oogenblik kwam Stig binnen stormen, met hooge laarzen aan en de reisdeken over zijn arm.

„Er is hier in dit huis nooit wat in orde!" riep hij driftig.

Maja hield haar handen voor haar ooren en Sonja keek hem met een glimlach in haar zwarte oogen aan. Hun blikken ontmoetten elkaar en plotseling barstte hij in een dartel, goedaardig lachen over zichzelf uit. Het lachen had hem nog nooit zoo opgelucht als op dat oogenblik.

„Jij bent een bizonder mensch," zeide hij, „als jij lacht kan niemand boos blijven."

Sinds dien dag was een grapje of guitig glimlachje van Sonja genoeg om dadelijk zijn boos humeur op de vlucht te jagen.

Kort daarop kreeg Maja een hevige hoestbui en had Sonja het druk met haar klam voorhoofd en brandend heeten mond af te vegen. „Stakkerd," zeide zij droevig, „wat kan ik toch eens voor je doen?"

„Niets," steunde de zieke. „Ja, toch. Geef me iets prettigs om aan te denken. Ga op den schommelstoel naast mijn bed zitten en vertel me van den tijd toen we beiden kinderen waren. Dan komen mijn gedachten tot rust."

En Sonja ging op het stoeltje zitten met de handen om haar knie gevouwen. Zij rakelde de herinneringen aan de buitenplaats weer op, waar zij hun kinderjaren sleten, aan den grooten tuin met de knoestige appeltakken. Aan de wei, waar zij ooievaarsnest speelden, en Sonja zich altijd tevreden moest stellen met „jong" te zijn, terwijl Maja en „broer" klepperend en snaterend over de velden holden,

totdat de boer, de eigenaar van het land, hen op zekeren dag ving en zeide dat hij genoeg had aan ooievaars met roode snavels, hij had er werkelijk geen ooievaars met roode mutsen bij noodig. — De kinderen droegen altijd roode mutsen.

Maja lachte zacht en Sonja vertelde van den ouden pereboom, waarin ze een studeerkamer, eetkamer en keuken hadden. Sonja zat gewoonlijk boven in den boom en liet haar beenen over de takken bengelen, met haar neus in een boek. Broer zat meestal in de eetkamer een appel te verorberen en Maja was gewoonlijk in de keuken, waar zij het druk had met zuringsla klaar te maken of beschuitbollen met perensap.

Zij was midden in een schilderachtige beschrijving van een denkbeeldig pension dat ze 's winters hielden als het te koud was in den pereboom, toen zij plotseling opschrok, doordat Stig in de deur stond met zijn pels aan en zijn bonten muts achter in zijn nek.

Eensklaps stond de herinnering aan den allereersten keer, dat zij hem zoo gezien had, haar zoo levendig voor den geest, dat zij geen woord meer kon uitbrengen.

„Ben je daar al?" zeide Maja, terwijl zij haar hoofd oprichtte.

„Ja — maar, ik ben niet naar den brand geweest — ik moet naar de verkooping, — die lui daar hebben niets over. Ik zal met een paar kennissen wat meubels voor die stakkerds terug trachten te koopen." Hij knikte en ging heen. In de eetkamer vond hij Irmelin op den grond aan 't spelen en reed haar op zijn rug de tafel om.

Sonja zag dat zijn onverschillige, harde voetstappen licht en zacht werden terwijl hij met 't kind ronddraafde.

„Au fond is hij toch zoo goed," zeide Maja half verontschuldigend — „natuurlijk is hij dikwijls heftig en opvlie-

gend — maar als het een ongelukkige betreft — een armen, ongelukkigen stakkerd — dan zou hij het hemd van zijn lijf weggeven. Je hoorde toch dat hij meubels terug wilde koopen, voor die menschen die nu alles verkoopen moeten? — Of hoorde je het misschien niet?" vroeg zij geïrriteerd toen Sonja voortdurend zweeg.

„Natuurlijk hoorde ik het."

„Maar je gelooft 't misschien niet?"

„Waarom zou ik 't niet gelooven?" Sonja wendde zich van Maja af. Zij vreesde instinctmatig dat zelfs Maja zou kunnen hooren hoe vreeselijk haar hart bonsde.

„Sonja! Kom eens hier!" De zieke trok haar naar zich toe en hield stijf haar handen vast. „Je moet van hem houden," zeide zij, terwijl zij te vergeefs Sonja's blik trachtte op te vangen. „En je moet je moeite geven om hem te accompagneeren, anders wil hij niet zingen. Hij eischt het beste — anders bedankt hij er voor, begrijp je?"

„Ja, maar Maja," bracht Sonja in het midden als een laatste poging om zich te redden: „Je weet immers dat ik niet kan."

„Je moet het toch maar probeeren om mij plezier te doen. Je weet niet, hoe graag ik hem hoor zingen."

En 's avonds zat zij weer aan de piano en accompagneerde hem een lied, dat haar zoo aandeed, dat zij speelde zooals zij nog nooit te voren gespeeld had.

„Ich grolle nicht — und wenn das Herz auch bricht,
ewig verlorenes Lieb! — Ich sah dich ja im Traume,
ich sah die Nacht in deines Herzens Raume,
ich sah die Schlang', die dir am Herzen frisst,
ich sah mein Lieb, wie sehr du elend bist — —
Ich grolle nicht — ich grolle nicht!"

Hij zong het zóo dat zij het daarna nooit meer vergat. Warm en trotsch — krachtig en innig — maar toen sloeg hij plotseling het muziekboek dicht en zeide dat hij niet meer zingen kon, hij was heesch. Zij trachtte hem niet verder over te halen — zij was hem inwendig zoo dankbaar, dat hij ophield.

Maar den volgenden avond kwam hij haar zelf vragen om hem te accompagneeren — en tegenstribbelend gaf zij toe. Zij begon altijd met hetzelfde voornemen: het zóo slecht te doen, dat hij er voor goed genoeg van kreeg — maar voor zij het zelf wist, volgde zij iedere modulatie van zijn diepe stem en eindigde het er altijd mee, dat hij zeide: „Niemand accompagneert me zoo goed als jij."

Onder het spelen sprak zij nooit tegen hem — en daarna zeide zij hem slechts met een enkel woord goedennacht — maar 's nachts sliep zij niet. — — Haar kussen was nat van haar tranen en zij bleef 's morgens met opzet op haar kamer tot zij hem naar zijn kantoor had hooren gaan. Maar af en toe vergiste zij zich. Dan stond hij met Irmelin aan de hand voor het raam als zij de eetkamer door ging en hem in het voorbijgaan vluchtig goedenmorgen knikte. Eens liep hij haar na in de ziekenkamer.

„Maar Stig," zeide Maja verwijtend „je hadt al lang op het kantoor moeten zijn. De meid zegt dat er een heer op je zit te wachten."

„Laat hem maar wachten. Hij had een half uur vroeger kunnen komen, toen was ik bereid hem te ontvangen — nu moet hij nog maar een half uurtje wachten —" klonk het driftige antwoord. Maar kort er op zeide hij wat meer meegaande: „Nu zal ik gaan." Hij liet Irmelins hand los en ging zonder een groet heen.

„Je weet niet hoe wonderlijk Stig is," zeide Maja. „Kleine burgerlui laat hij nooit wachten, maar tegen groote lui kan hij zoo onuitstaanbaar plagerig zijn. De armste stakkerd die failliet gaat, laat hij nooit wachten — maar menschen van aanzien rijden menigmaal voor niets."

Sonja lachte blij, bijna jubelend van vreugde.

„Heerlijk," zeide zij, „dat zou ik ook doen."

Maar Maja viel heftig uit: „Vergeet niet dat hij verplichtingen heeft tegenover vrouw en kind. Het is nooit goed, als je de voorname lui tegen je inneemt."

„Maar, Majalief, je zult toch moeten toegeven, dat iemand die de arme menschen met vriendelijkheid tegemoet komt, beter is dan die de groote lui vleit — al hebben de armen ook de macht niet."

„Stig heeft niet alleen aan zichzelf te denken."

Sonja keerde zich met een heftige beweging om, zoodat zij met haar rug naar het bed stond en zeide:

„Ik hoop voor Stig, dat hij altijd handelen zal volgens zijn overtuiging. Dat is het eerste wat ik van een man eisch."

„Maar als hij iedereen, die betalen kan, afstoot — waar moeten we dan van leven?"

„Dat weet ik niet. De wereld is zoo leelijk. Alles draait altijd om geld en nog eens geld — —"

„Ja, maar Sonja — —"

„Ik vind, dat als je werkelijk eens iemand ontmoet die handelt volgens zijn idealen, je dien zooveel mogelijk tegemoet moet komen en hem vooral niet tegenwerken!"

Er ontstond een pijnlijke stilte — toen zeide Maja plotseling: „Stig is een wildebras. Je moet hem met stramme teugels vasthouden, anders gaat hij op hol."

Sonja antwoordde niet. Zij ging aan het kleine tafeltje bij het boogvenster zitten en geruimen tijd hoorde men niet anders dan het druk krassen van de pen over het papier en de piepende, gejaagde ademhaling van de zieke. Uit de eetkamer klonk Irmelins vroolijk stemmetje en de stem van de meid die Irmelin voortdurend tot stilte aanmaande. „Maja," zeide Sonja, „ik wil zoo graag iets voor je zijn — en voor hem ook, maar ik kan niet."

„Waarom kan je niet, Sonja?"

„Ik weet 't niet — jullie zijn zoo verschillend."

„Je kent hem niet. Je praat zoo weinig met hem, Sonja."

„Ja, maar Maja — ik ben hier om jou op te passen," vloog Sonja op, een oogenblik vergetend, dat zij tegen een zieke sprak. „En het ergste is dat ik geloof, dat ik er niet toe in staat ben," voegde zij er droevig bij.

„Wat? Jij niet, Sonja? Niemand was er zoo geduldig als jij. Jij drukte vader en moeder de oogen toe en broer Svend en de oude tante Bine. Niemand merkte 't ooit, hoe 't je ook aandeed. Als 't er op aankwam was je sterk — En nu zou je 't met je eenige zuster niet kunnen uithouden."

„O, Maja — houd op!"

Sonja wierp zich over het bed en barstte in tranen uit.

„Sonja," zeide de zieke verwonderd — „ik herken je niet meer. Je bent zoo anders geworden. Misschien door je verblijf in het Zuiden — of misschien — — ja, ik geloof dat het dat is. Weet je wel wat je vroeger altijd zeide als we je er mee plaagden dat iedereen je altijd zoo volmaakt onverschillig liet: „Wacht maar tot de ware Jozef komt!" — Is hij nu gekomen?"

Met haar bevende handen hief zij het hoofd van haar zuster op en dwong haar op te zien.

„Is hij gekomen?" herhaalde zij — „en is hij zoo ver weg dat je nu naar hem verlangt?"

Sonja antwoordde niet — zij snikte alleen nog heviger en het was of de grond onder haar brandde. De zieke merkte niets, — en begon te vragen hoe hij er uit zag — of hij lang en mooi was, of hij op een van de heeren leek, die zij kende? En toen het antwoord steeds achterwege bleef, ging zij ongeduldig voort: „Begrijp je dan niet dat 't mijn gedachten een beetje zou afleiden? En daar heb ik juist zoo'n behoefte aan. 't Is niets aardig van je dat je 't me niet vertellen wilt."

Gelukkig kwam Irmelin op hetzelfde oogenblik binnen stormen en vroeg of tante Sonja paardje met haar wilde spelen.

Sonja droogde haastig haar tranen, Irmelins kinderlijke fantasie had haar gered. Maar toen Maja haar dien avond vroeg om Stig te accompagneeren, stribbelde zij nog meer tegen dan gewoonlijk.

Stig plaagde haar en zeide dat zij zich bidden liet, 't geen zij volstrekt niet behoefde te doen, want zoo'n groot talent was zij niet.

Toen zette zij de muziek neer, sloeg een paar valsche accoorden aan, maar had er dadelijk berouw van en wilde het weer overdoen, toen Stig haar plotseling hard bij haar polsen greep en bijna ruw zeide: „Waarom speel je altijd zoo?"

Zij antwoordde niet — maar hij keek in haar oogen — die vochtig waren en schitterden, — En beiden zwegen. Zij speelde en hij zong — krachtiger, inniger maar zachter dan gewoonlijk:

„Aus meinen grossen Schmerzen
mach ich die kleinen Lieder
sie heben ihr klingend Gefieder
und flattern nach ihrem Herzen.
Sie fanden den Weg zur Trauten —
doch kommen sie wieder und klagen
und klagen und wollen nicht sagen
was sie im Herzen schauten —!"

Twee zwakke handen in de ziekenkamer applaudisseerden, maar Stig en Sonja bedankten de zieke niet — zij keken elkaar zelfs niet aan, terwijl zij de muziek weg legden.

„Aus meinen grossen Schmerzen
mach ich die kleinen Lieder — "

Van dit oogenblik af leefden deze twee regels voor hen en zongen voortdurend in hun binnenste.

Als iemand in dien tijd tegen Stig Schytte gezegd had, dat hij ook onderhevig was aan de wet, die alles hier in het leven onderste boven keert en zelfs van den droogsten jurist een dichter bij Gods genade maakt — zou hij het beslist hebben tegengesproken.

Hij deed niets om Sonja voor zich te winnen. Hij deed integendeel zijn best om haar van zich af te stooten — onder een instinctmatig gevoel van zichzelf geweld te moeten aandoen.

Van haar kant liet Sonja geen gelegenheid voorbijgaan om hem te toonen hoe weinig zij zich om zijn nukken stoorde. Beiden streden even eerlijk, zonder te bemerken, dat iedere dag hen nader bij elkaar bracht. De zieke begreep er niets van, maar had alleen het pijnlijk gevoel dat er onweer broeide.

„Waarom kunnen Stig en jij geen vrede houden?" zeide zij tegen Sonja. „'t Is of jullie elkaar voortdurend irriteeren."

„Dat ben ik mij niet bewust — en in ieder geval bedoelen we 't geen van beiden zoo en je moet er niet boos om worden."

Zij boog over de zieke heen en verdubbelde haar zorgen.

— Was er iets vreeselijkers dan die lieve Maja haar geluk te ontnemen? Die zoete Maja, die van kind af altijd door een ieder op de handen was gedragen, omdat zij zoo fijn en zoo teer, zoo lief en zoo mooi was!

En zij staalde haar wil — maakte haar stem hard. Zij deed zich geweld aan hem niet aan te zien als hij binnen kwam — zijn wenschen niet te voorkomen. Maar iedere keer dat hij haar met een driftig antwoord den rug toedraaide, sneed het haar door de ziel. En eerst als zij 's avonds op haar zolderkamertje tot rust gekomen was, merkte zij wat een kracht de strijd van den afgeloopen dag haar gekost had. Dan zat zij onbewegelijk — bijna suf — den tuin in te staren waar de sneeuwvlokken neervielen, tot zij hem beneden luid hoorde zingen. Dan vloog zij de trappen af en verzocht hem te zwijgen — uit consideratie voor de zieke, die zoo'n hevige behoefte aan rust had.

„Mensch, ärgere dich nicht," zeide hij, „ze heeft me zelf gevraagd om te zingen."

Maar een oogenblik later hoorde zij een deur beneden hard toegooien en hem zijn kamer ingaan, waar hij den halven nacht heen en weer bleef loopen.

En Sonja zelf sloop ook rond op zachte kamerpantoffels, dat niemand het hooren kon — — Het was haar totaal onmogelijk te slapen, als *hij* niet sliep.

Op een namiddag zat Sonja als gewoonlijk bij Maja's bed. De dokter was er juist geweest en zij had hem uitgelaten. „Zouden we toch niet eens een verblijf in het Zuiden probeeren?" had zij gezegd. „Mijn zwager kan natuurlijk niet mee, maar ik zal haar geen seconde verlaten." Maar de dokter had zijn hoofd geschud: „Het geeft niets," had hij gezegd. „De ziekte is te ver gevorderd. Laat haar rustig sterven."

Sonja had getracht hem over te halen en zijn tegenstand zette haar voortdurend meer aan. Men had er immers voorbeelden genoeg van gezien dat een borstlijder herstelde onder de liefkoozingen van de warme Zuiderzon — en kon zij, die de toestanden in het Zuiden zoo goed kende, niet alles doen om de zieke de reis te verlichten?

De dokter had geglimlacht over haar heftigen, bijna gebiedenden toon en tegen Stig gezegd, die er juist aan kwam: „Uw schoonzuster weet vol te houden als ze iets wil — en nu wil zij met alle geweld op reis."

Stig schrikte en toen Sonja het zag, vloeide er een stroom van vreugde door haar lichaam — maar toen hij een oogen-

blik later met de onverschilligste stem van de wereld gevraagd had: „Op reis? Waar naar toe?" had zij zoo opgewonden haar zaak bepleit, dat haar wangen gloeiden toen zij tien minuten later haar gewone plaats bij de zieke weer innam.

„Wat zie je er warm uit," zeide Maja. „Wat scheelt er aan?"

„Ik heb alleen maar een klein dispuut met den dokter gehad. Ik wou dat je een verblijf in het Zuiden probeerde — maar doktoren luisteren zelden naar raad."

„Ja maar, Sonja," — de witte vingers plukten zenuwachtig aan het dek — „ik geloof dat hij in dit geval toch gelijk heeft. Hij kent mij genoeg om te weten dat ik het liefst in mijn eigen huis sterf."

„Maar, Maja!" — Zij kon den bitteren toon van haar zusters stem niet verdragen.

„Waarom zullen we de dingen niet bij den naam noemen, Sonja — dat was vroeger toch altijd jouw gewoonte."

„Ja, — Maar Maja — je moet blijven leven, hoor je — je moet — ter wille van zooveel, zooveel menschen," barstte Sonja wanhopend uit.

„Die „zooveel" menschen, Sonja — dat zijn jij, Stig en Irmelin — anders weet ik niemand, die me niet gemakkelijk missen kan. Geen van ons is onontbeerlijk — wij gaan heen en laten geen leegte achter. — Maar toch — als ik 's nachts zoo over allerlei lig te denken, zou ik zoo graag over één ding zekerheid hebben, vóor ik rustig sterven kan. Ik weet wel dat het dom en dwaas van me is — maar ik kan de gedachte niet verdragen, dat Stig hertrouwen zou. Vin-je 't leelijk van me, dat ik het zeg? Zou het slecht van me zijn als ik het Stig liet beloven vóor ik sterf?"

Sonja was opgestaan. Zij stond bij het raam met haar rug naar de zieke en drukte haar heete voorhoofd tegen de bevroren ruiten. „Het zou een bloedige misdaad zijn — een vreeselijke misdaad!" riep het in haar. Maar met inspanning van al haar wilskracht antwoordde zij kalm: „Ik vind, dat je er eens met hem over moest spreken — dat zou je kalmeeren."

„Maar — zou het niet egoïstisch zijn?"

„Er zijn oogenblikken in het leven dat men wel eens egoïstisch wezen mag."

„Jij ben 't toch nooit geweest."

„Het kan nog komen."

„Dat geloof ik niet — van jou niet! Je bent zoo onzelfzuchtig als iemand maar wezen kan. En het is dubbel wonderlijk omdat je alleen staat."

Zij zweeg even —

„Sonja!"

„Ja, Maja?"

„Wat doe je daar eigenlijk?"

„Ik adem op de bevroren ruiten."

„Hoe is 't weer?"

„Het sneeuwt erg."

„Dat is leelijk — Stig moet van middag een langen tocht maken."

„Kan hij 't niet uitstellen?" klonk het zacht en alsof zij eens zien wilde wat Maja er op antwoorden zou.

„Dat doet hij niet."

„En als er nu geen weg gebaand is?"

„Dan neemt hij een jongen mee om de ar voort te duwen."

„Maar het ziet er uit naar slecht weer — echt heel naar weer vandaag."

„Ik ben wel eens meer in naar weer uitgeweest —"

Stig kwam de eetkamer uit met zijn pels aan.

„O — doe de deur toe, het tocht!" klaagde Maja.

„Ik wou je alleen maar even goeiendag zeggen." Hij keerde zich plotseling om, liet een haastigen blik over Sonja glijden, die zich niet omgedraaid had en ging naar de vestibule. Hij sloeg de deur toe en het bloed vloog Sonja naar de wangen.

„Waarom gaf ik hem geen hand, toen Maja zoo onvriendelijk tegen hem was?" dacht zij in zichzelf. „Hoe kon ik 't over me verkrijgen om hem op die manier te laten heengaan? Mij sloeg hij de deur voor mijn neus dicht en ik verdiende het — zeker ik verdiende het!"

Zij bleef roerloos staan waar zij stond, maar toen Stig in zijn ar den tuin uit reed, zag hij een paar donkere oogen die hem tegen glinsterden, door het kleine, ronde, open plekje dat een warme adem op de bevroren ruiten te voorschijn had geroepen.

En hij merkte niets van de sneeuw, die in dichte vlokken neer bleef vallen, niets van den wind, die hem om de ooren suisde. Diep in zijn pels gedoken zat hij voor zich uit te staren, alsof hij heel in de verte iets lichts en warms zag, dat alle winterkoude buiten sloot.

Sonja bleef nog lang voor het venster staan. Zonder het te weten hield zij een klein kijkgaatje open om de groote, witte tuin te zien waar de sneeuw door den storm op hoopen gejaagd werd.

„Als Stig zoo met de deuren slaat, is hij een echte woesteling," zeide Maja geïrriteerd. „Wat denk je eigenlijk van hem als hij zich zoo gedraagt?"

„Och — ik vind alleen maar, dat hij zoo heerlijk natuurlijk is — zoo heel anders dan anderen. De meeste menschen doen hun best om hun gebreken te verbergen — we zijn allemaal liefst uiterlijk zoo lief mogelijk — maar hij laat de zijne met een wonderlijke zelfvoldoening juist uitkomen. Ieder keer dat ik het merk, word ik er een beetje kriebelig om, maar ik kan toch niet nalaten daarom juist van hem te houden."

„Ik begrijp niet hoe je dat zeggen kunt." Maja plukte zenuwachtig aan het dek. „Ik vind dat hij zich voor mij heusch wel een beetje beheerschen kon — maar dat is 't laatste waaraan hij denken zou. Hij plaagt me alleen maar."

Sonja zweeg plotseling. — Op dat oogenblik was zij zich haar liefde bewust en er trotsch op.

Zij zou nooit zoo over den man, dien zij liefhad kunnen spreken, dacht zij in zichzelf. Zij keerde haar gelaat af en bedekte haar oogen met haar handen. Zij dacht hoe er éen mensch was, die die heftige natuur zou kunnen beheerschen zoodat die buigzaam als riet werd, waar het goede principes, en sterk als een eik waar het kwade gold. Hoe er éen mensch was, dat door een gevoel van de innigste sympathie met iedere gedachte in zijn ziel, hem zou kunnen oprichten en verzachten, harden en verteederen — niet door aangeleerde vormen, maar door de eeuwig, heerlijke wet der liefde! Al dit dacht zij in zichzelf, maar hardop zeide zij:

„Stig is zoo gezond en zoo krachtig. Het is moeilijk om met zieken om te gaan, als je jezelf zoo wel voelt."

„Kan jij zoo iets zeggen? Jij, die altijd zooveel van zieken gehouden hebt?"

„Op dat punt ben ik misschien een uitzondering, Maja."

Sonja ging op den rand van het bed zitten en begon haar zuster te streelen zooals zij dit als kind deed. — — De lieve Maja, die door iedereen verafgood werd en die zoo gewend was om door een ieder bedorven te worden! Eigenlijk had zij 't niet zoo heel erg gemakkelijk in haar huwelijk gehad — daarvoor waren Stig en zij te groote contrasten. En nu was zij ziek — nu droeg zij den dood in het hart! Arme Maja, Sonja zou alles willen doen om haar plezier te doen. — Toen zette zij met geweld alle anderen gedachten van zich af en begon oude liedjes te neuriën uit hun jeugd en kinderjaren, die zoete herinneringen opriepen.

En de zieke liet haar hand in die van Sonja glijden — en bleef er warm en veilig in rusten tot zij insliep. Toen stond Sonja op en ging naar het raam terug, maar de ruit was weer bevroren, zoodat zij er niet door heen kon zien.

Plotseling kwam er een ongemotiveerde onrust over haar en zij liep de kamers door naar de vestibule. Daar hoorde zij hoe de storm buiten raasde en de sneeuw tegen de ruiten zweepte. Door een reet van de deur vloog de sneeuw voortdurend de vestibule in en had zich in een van de hoeken opgehoopt. Zij opende de deur met geweld en bleef verblind door de sneeuw aan de deur staan. — Hoe kan iemand in zulk weer zijn weg vinden! was haar eerste gedachte.

Daarbij was het geheel donker — er was geen ster te zien — niet het minste streepje van de maan — niets dan sneeuw en storm — sneeuw en storm!

Zij begreep niet hoe haar zuster rustig kon slapen, terwijl hij in zulk weer uit was! En uit plotselinge wanhoop liep zij de plaats over naar de keuken, waar er licht brandde — zonder er aan te denken dat zij dunne pantoffeltjes aan had,

zonder te bemerken dat zij tot over haar enkels in de sneeuw zakte. Eerst toen zij de keuken binnen klotste, voelde zij hoe nat zij was.

„De hemel beware me!" riep Stine de tweede meid, die op een houten bankje bij het vuur gevogelte zat te plukken. „U bent drijfnat!"

Sonja stampte verlegen de sneeuw van haar voeten.

„Ik wist niet, dat de sneeuw zoo diep lag," zeide zij.

„Maar hemel — u kunt toch binnendoor naar de keuken komen — daar is 't ommers niet nat?"

Sonja antwoordde niet. Zij voelde de logica van Stine's argument en deed geen moeite zich te verdedigen. Eigenlijk wist zij volstrekt niet hoe zij in de keuken terecht was gekomen — zij wist alleen dat een oogenblikkelijke angst haar voortgedreven had en dat zij geen seconde aan den weg gedacht had.

En zonder de minste inleiding vroeg zij: „Denk je dat Jens er van avond door komt?"

„Ja," zeide Stine, „dat kan gevaarlijk genoeg worden." Zij liet haar vogel los en begon zonder een woord te zeggen Sonja's pantoffels en kousen uit te trekken. „Hemeltje zoet, wat bent u koud," zeide zij, terwijl zij Sonja's natte voeten in haar hand warmde.

„Maar Jens is toch wel 'n flinke koetsier, hè?" zeide Sonja, die voortdurend haar eigen gedachtengang volgde.

„Nou, of hij, Juffrouw. Maar daarom blijft 't weer toch even vreeselijk — en daarbij is 't nog pikdonker ook. Als er maar geen aardbeving komt, want dan wordt het echt meenes."

Sonja hoorde Stine's laatste woorden volstrekt niet. Onder

andere omstandigheden zouden die haar hard aan het lachen gemaakt hebben — nu wreef zij alleen, in gedachten verdiept, haar koude beenen, terwijl Stine een paar droge kousen voor haar warmde.

Af en toe wierp zij een vluchtigen blik door het venster. De sneeuw lag dicht tegen de ruiten, en de duisternis buiten was zoo erg dat geen licht van binnen er door heen kon dringen.

„Kan je op zoo'n avond verdwalen?" vroeg zij bevend.

„Dat is niet makkelijk te zeggen," klonk het antwoord.

In een hoek van de keuken vertelde Ane, de keukenmeid, spookgeschiedenissen aan den klompenmaker, die juist goede zaken met haar gedaan had en nu een kokend heete kop koffie zat te drinken.

„Op zekeren avond konden we niet slapen," zeide zij met een sombere stem „en toen hoorden we buiten iets bewegen, juist of het een dier was. Toen zei ik tegen Stine: Stine ga eens kijken wat dat is. Maar Stine had geen zin om op te staan. Toen sluimerden we weer zoowat in, het lukte niet best, want we hoorden aldoor datzelfde leven. Toen zei ik: Kom allee, Stine, sta toch op en ga eens kijken en toen stond Stine op, trok haar broek aan en ging eens kijken. Het geluid klonk voort — precies alsof 't een beest was — — en toen wàs 't een beest!"

De laatste woorden maakten een onweerstaanbaar komischen indruk op den klompenmaker, die den heelen tijd met open mond had zitten luisteren alsof hij het spook verslinden wilde als het verscheen en er nu al heel bang uit zag, maar toen in een schaterend lachen uitbarstte, waar Stine dadelijk aan mee deed.

Op ieder ander oogenblik zou Sonja ook mee gelachen hebben, maar van avond was het haar onmogelijk. Loom stond zij op en ging naar de ziekenkamer. Onderweg trapte zij op een van Irmelins poppen, die zij berouwvol opraapte.

„Is Stig thuis?” vroeg Maja — die even wakker werd en onverschillig om zich heen keek.

„Neen — we kunnen hem vooreerst nog niet verwachten,” zeide Sonja — die met haar handen om haar knie zat en beefde van angst voor hetgeen er komen zou. Maar de zieke viel weldra weer in slaap — en Sonja was als te voren weer alleen met haar gedachten.

Een uur verliep — twee, drie en vier uren verliepen. Sonja sloop zacht de ziekenkamer rond. Af en toe bleef zij bij het raam staan luisteren. Haar hart klopte zóo luid, dat zij 't zelf meende te hooren — tik tak, tik tak, tik tak. Als hij eens verongelukt was buiten! Als het paard eens sneeuwblind was geworden en Jens den weg niet terug kon vinden! En zij merkte dat zij hardop zeide:

„Laat hem toch weer thuiskomen! O, God — laat hem weer thuiskomen, dan zal ik nooit meer iets vragen!”

Toen eindelijk even voor middernacht de bellen van de ar weerklonken en de zieke door het geluid ontwaakte, wist Sonja zelf niet dat zij van vreugde bijna geen woord kon uitbrengen.

„Stig is er,” was al wat zij zeide. Recht als een kaars stond zij aan het voeteneind van het bed.

„Goed,” zeide Maja mat, keerde zich om en sliep weer in.

Sonja bleef een oogenblik staan — volgde toen de dringende ingeving van haar natuur en ging naar de vestibule. Haar hart sprong op van vreugde, haar gedachten vlogen naar

hem toe, maar zij dwong haar voeten tot langzaam loopen — dwong ze met al haar krachtige energie.

Daar stond hij met sneeuw op zijn haar en sneeuw aan zijn voeten, terwijl het water van zijn pels en zijn muts droop.

't Was of haar armen zich al ophieven om zich om zijn hals te slingeren en juist daarom zeide zij zoo ijzig koud dat het door de lucht sneed: „Het is zeker slecht weer?"

„Slecht?" herhaalde hij, terwijl hij haar den rug toekeerde, „ik zou er best in hebben kunnen blijven. — Maar dat zou het ergste nog niet zijn, wat er gebeuren kon," voegde hij er plotseling bij.

Toen ging zij naar voren en stak hem haar beide handen toe, terwijl zij zeide, zonder dat zij het zelf wist: „Ik ben zoo bang geweest!"

„Bang?" Plotseling keerde hij zich om en keek haar aan met een gezicht zoo stralend, dat zij meende dat de heele donkere vestibule verlicht werd door trillende, bekoorlijke, geluk dragende lichtjes! Zij moest dit licht den rug toe keeren indien zij en hij vast in hun schoenen zouden blijven staan — en zij deed het. Zonder een woord ging zij naar de ziekenkamer terug en op haar gewone plaats zitten.

Even later kwam hij ook en schoof een stoel recht over haar aan den anderen kant van het bed. Geen van beiden sprak — maar Maja ontwaakte toch. „Zijn jullie het?" zeide zij gerustgesteld. „Gelukkig — want ik heb zoo naar gedroomd." En weer verviel zij in een onrustigen slaap. Zwijgend luisterden Stig en Sonja naar de haastige ademhaling van de zieke. Af en toe stond Stig op, ging eens naar de andere kamer — maar Sonja verliet haar plaats

niet. Zij zat in dezelfde houding als te voren, voorovergebogen met de handen om haar knie — maar haar hart stond bijna stil, tot hij er weer zat, recht over haar — zwijgend en gepijnigd zooals zij zelf — onder den vreeselijksten strijd die twee menschen te strijden kunnen hebben.

Eens zag zij hem het gezicht in zijn handen verbergen — en hoorde zij hem hardop steunen — toen had zij plotseling haar hoofd opgericht op dezelfde onwillekeurige, half onbewuste wijze waarmee zij hem in de vestibule haar handen had toegestoken. — Hij keek op en hun oogen ontmoetten elkaar.

Het was of de zieke voelde dat er om haar heen gestreden werd, want zij ontwaakte en zag de oogen, die elkaar wanhopend over haar bed ontmoetten. En zij begreep wat die oogen elkaar zeiden. Door hun diep verdriet en hun oneindig geluk zeiden deze oogen meer dan alle woorden — sneden dieper dan alle messen.

Geen van beiden merkte dat zij wakker was, voor haar groote, starende blik en wijd opengesperde oogen hen plotseling electriseerden. Toen wierp Sonja zich over het bed en barstte in tranen uit — maar Stig stond op en ging met gebogen hoofd de kamer uit.

„Sonja!" hijgde de zieke. „Weet je wat dat was? Dat was — dat was de genadeslag!"

En Sonja snikte nog heviger, maar plotseling stond zij op: „Ik zal heengaan," zeide zij, „morgen vroeg vertrek ik en ik kom nooit terug. Hoor je 't? Nooit!"

Maar de zieke lachte bijna heesch en bitter: „Zijn liefde ontloop je toch niet — die gaat overal met je mee," zeide zij. En toen stormde Sonja als een opgejaagd dier de kamer

uit — terwijl Stig langzaam haar plaats aan het bed innam.

Het hoofd diep gebogen zag hij zijn vrouw aan.

Hij wist, dat hij haar op dit oogenblik door een leugen redden kon. Hij wist dat als hij nu voor haar neerknielde, haar vermoeid hoofd tegen zijn borst drukte en fluisterde dat hij nooit anderen dan haar had liefgehad en nooit anderen zou kunnen liefhebben — dat zij hem dan gelooven zou en vertrouwen dat alleen Sonja zich iets te verwijten had. Dan zou de vreugde in haar kort leven terugkeeren — en het gevoel van zekerheid, dat nu weg was.

En een seconde meende hij, dat hij haar den vrede terug moest geven wat 't hem ook kosten mocht. Maar het beste in hem behaalde de overwinning. Tegen de waarheid zou hij nooit kunnen handelen. Hij voelde dat hij voor nu nooit had liefgehad. Nu begreep hij, dat hij zijn huwelijk gebouwd had op een vluchtige verliefdheid. En waarvan hij op dit oogenblik berouw had, was niet over zijn groote liefde voor Sonja, maar wel over de ondoordachte lichtzinnigheid, die hem eens met het heiligste gevoel had doen spelen en waardoor hij een ander en zichzelf had bedrogen.

„Wees niet boos," was het eenige wat hij kon stamelen. „Toe, wees niet boos!"

Maar Maja draaide haar hoofd om.

„Haal Irmelin," zeide zij, „want nu heb ik niemand behalve haar."

En hij trachtte zich niet te verdedigen — richtte niet eens zijn hoofd op, terwijl zij sprak — hij voelde zich alleen ongelukkig, misdadig en deed zonder aarzelen wat zij verlangde.

Voorzichtig tilde hij het slapende kind op zijn armen en

droeg haar naar de ziekenkamer — terwijl hij zich alle moeite gaf dat het kind niet ontwaken zou.

Toen lachte Maja.

„Zet het kind op den grond," zeide zij, „dat éene nachtje met mij kan ze wel eens wakker zijn."

„Bedenk hoe klein ze is," waagde hij in te brengen — maar toen hij zag hoe wit haar wangen waren, zette hij haastig het kind neer. Irmelin stond in haar wit nachtponnetje te rillen en wist niet hoe zij 't had; de tranen zaten haar in de keel.

„Vader," riep zij, terwijl zij zich tegen hem aandrukte. Maar toen richtte de zieke zich op en keek Stig aan met een ijskouden blik, die hem door merg en been ging. „Haar zal je me niet ontnemen," zeide zij, „zij is van mij — eerst en vooral van mij."

En hij liet het kind los en ging naar de kamer er naast.

Maar Irmelin vergat dien nacht nooit, toen zij ontrukt werd aan een heerlijken droom over het sprookje van Ole Luköje en op den rand van moeders bed zat, met een wollen sjaal om — en toch voortdurend rilde.... En hoe moeder haar maar steeds met een klamme, bevende hand over het haar streek en hoe zij moeders warme tranen op haar handen voelde druipen.

Zij wist niet wat zij doen zou — zij begreep niet hoe oneindig ongelukkig moeder was — maar dien nacht werd het haar duidelijk, dat moeder recht had op al haar liefde, niet op een klein beetje, maar op haar heele liefde.

Daarna was zij bijna op den rand van het bed in slaap gevallen, maar toen kwam vader en droeg haar weer naar haar eigen bedje.

Zij vond dat vader er zoo verward uit had gezien en hij drukte haar zoo vast tegen zich aan terwijl hij haar wegdroeg, maar moeder keek hem met starende oogen na.

„Ik wil alleen zijn," zeide zij.

En Maja Schytte bleef alleen — meer alleen dan een mensch verdragen kan.

— Sonja liet vragen of zij niet eens met haar praten mocht, maar Maja antwoordde van neen.

Den geheelen nacht lag zij alleen en dacht na. En in die eenzaamheid werd de haat geboren — de gloeiende haat tegen de twee menschen die haar geluk gestolen hadden.

Zij wist maar al te goed, dat iemand die Sonja liefgekregen had, haar lief moest hebben geheel en al — met hart en ziel.

Maja had immers zelf zoo dikwijls schertsend gezegd: „Jou moet men liefhebben of haten — een middenweg is onmogelijk. Je werkt zoo absoluut."

Een oogenblik dacht zij er over haar zuster naar beneden te roepen. Instinctmatig voelde zij, dat Sonja nu zoo week was, dat zij haar alles zou kunnen laten beloven — en de belofte zou haar een wet zijn, als Maja dood was — dat wist zij. Maar zij wist ook dat dit volstrekt haar eigen geluk niet inhield. Dat was dien nacht gestorven — gestorven door een enkelen blik, gewisseld tusschen twee menschen, die eeuwig voor elkaar bestemd waren.

En terwijl zij haar handen over haar magere borst vouwde beloofde zij zichzelf dat gedurende den korten tijd dien zij nog te leven had en in de lange eeuwigheid, die er op volgde, Irmelin haar zou toebehooren — geen anderen dan haar! — Irmelin zou haar troost in den dood, haar wraak in het leven zijn.

Ondertusschen zat Sonja op haar kamer den afscheidsgroet te schrijven, dien zij niet mocht uitspreken. Onder het schrijven gloeiden haar handen koortsachtig en dropen haar tranen voortdurend op het papier. Zij schreef:

„Liefste zuster!

„Ik mag geen afscheid van je nemen — je hebt 't me verboden. — Zoo diep heb ik je gekwetst, dat je me nooit meer wilt zien.

En ik zou toch zoo graag je handen gekust hebben — je lieve, kleine handjes, die ik van kindsaf zoo lief heb gehad!

O, geloof toch niet, dat ik slecht ben! Geloof nooit dat ik je zeer heb willen doen, maar begrijp dat ik even ongelukkig ben als jij. Tracht aan mij te denken — niet met liefde — maar met zachtheid. En wees overtuigd dat ik genoeg gestraft word door mijn berouw."

Maar toen hield zij plotseling op en haalde een dikke streep door berouw. Hoe zou je het rijkste en beste in je

leven berouwen kunnen! Dat wat een droom was en tegelijkertijd werkelijkheid, warmte en licht, dat wat je heele leven inhoud gaf — alles wat opgesloten lag in dat éene, heerlijke, kleine woordje: Leven!

En in plaats daarvan schreef zij:

„Wees overtuigd dat ik genoeg gestraft word door mijn verdriet en denk een beetje vriendelijk aan je bedroefde zuster

SONJA."

Zij stond op, pakte haastig haar koffer, sloot den brief en zat den geheelen nacht ineen gedoken op een stoel met haar vast samengevouwen handen op haar schoot. Voortdurend hoorde zij Stig beneden rusteloos en gejaagd heen en weer loopen. Af en toe ging hij naar de vestibule, scheen even aan de trap te luisteren en keerde dan weer naar zijn kamer terug.

Zij verroerde zich niet — hoewel zij wist, dat hij van buiten zien kon dat zij licht op had. Maar tegen den morgen was het met haar kracht gedaan en begon zij zichzelf te beschuldigen. Zou zij werkelijk vertrekken zonder hem goeiendag te zeggen? Hadden zij zich over iets te schamen dat zij elkaar als twee misdadigers ontweken?

Neen, en nog eens neen! Op die manier wilde zij niet van hem scheiden. — Bibberend van kou stond zij op en ging naar de bevroren ramen, waar juist de eerste stralen van den dageraad doorheen vielen.

Met moeite opende zij het venster en toen stroomde de frissche lucht haar weldadig tegemoet. Haar vermoeid lichaam

kreeg weer veerkracht en haar afgematte hersens nieuwen moed. Haastig boog zij het venster uit en keek in den tuin.

Daar stond hij — tot over de knieën in de sneeuw — en hun oogen ontmoetten elkaar — maar geen van beiden sprak. Zij verborg alleen haar gezicht in haar handen — moe en wanhopend — en hij deed niets om haar te troosten. Alleen onder het heengaan zong hij gedempt en op een manier, die zij nooit vergat:

„Ich grolle nicht — und wenn das Herz auch bricht —
Ewig verlornes Lieb — ewig verlornes Lieb,
ich grolle nicht — ich grolle nicht —!"

En zij herhaalde in zichzelf — bevend — jubelend

„Ich grolle nicht —!"

Een oogenblik wierp zij zich snikkend op den grond, maar toen stond zij op en droogde haar tranen. Had die stem haar niet gezegd wat zij in haar diepste innerlijk voelde als de grootste waarheid — en had die haar gevoel niet op een wijze geadeld, dat zij er haar levenlang trotsch op kon zijn?

Konden zij helpen wat er gisteren avond gebeurd was — hij en zij? Was het niet over hen gekomen als de lente over het bosch in den nacht dat de beuken uitbotten — heerlijk — onwederstaanbaar! De slooten zijn koud en de wegen nat geweest — de gele, jonge eendjes hebben in den storm gebibberd en ieder blaadje is van kou verstijfd in zijn eng omhulsel — tot er plotseling een groote warmtegolf komt aanstroomen — — Niemand weet vanwaar die komt — zij is niet te bemerken, niet tegen te houden —

en in een seconde springen al de schitterende, glimmende knoppen open en barsten de jonge scheutjes los!

Niemand, die zich den morgen herinnert toen de beuk plotseling al zijn ragfijne groene sprietjes vertoonde, vergeet het ooit! Hoe dicht de regen ook neerviel en hoe hevig de storm ook door het bosch woedde en het dunne weefsel in duizend trillende stukjes scheurde! — —

Sonja wist zelf niet hoe het kwam — maar toen Jens een uur later met de ar voor de deur stilhield, en zij zacht de trappen afsloop, bang haar zuster te wekken, angstig iemand tegen te komen — was het plotseling alsof alle bevroren ruiten ontluikende beukenbladen waren. En haar gang werd weer lenig, zij strekte haar hals en hief gracieus haar schoongevormd hoofd op, wat zonder dat zij het wist tot haar grootste charmes hoorde.

„De juffrouw komt zeker gauw terug?" vroeg de keukenmeid, die haar aan haar goed hielp.

„Neen — ik blijf in Italië."

Er gleed een glimlach over het dikke gezicht van Ane, alsof zij er alles van begreep, toen zij met geheimzinnige nieuwsgierigheid vroeg:

„Dan ben u zeker geëngageerd?"

Maar Ane week verschrikt achteruit toen de juffrouw die anders altijd zoo beleefd was kortaf antwoordde:

„Hou je mond!" Maar dadelijk liet Sonja er beschaamd op volgen: „Neem me niet kwalijk! — Groet Irmelin van me, groet haar heel hartelijk en zeg dat ik haar veel mooie briefkaarten uit Italië zal zenden."

„Dat arme schaap. Het zal haar ook tegenvallen als ze wakker wordt en merkt dat u weg bent."

Sonja antwoordde niet. Zij ging naar de open deur — zij voelde dat er nu gehandeld moest worden, indien zij voet bij stuk wilde houden.

Een snerpende koude woei haar tegemoet, maar zij bemerkte het niet, terwijl zij haastig de trap afliep naar de ar.

Jens stond op het achterbankje en groette ternauwernood met zijn zweep. Zij zag aan zijn gezicht dat hij hevig ontstemd was en wist dat hij in zichzelf dacht: „Nou gaat ze heen, nou Mevrouw 't meest behoefte aan haar heeft." Hij wist immers niet dat het eenige wat zij nu voor haar zieke zuster doen kon, was ver, ver van haar weg te reizen?

Op het laatste oogenblik verscheen Stig aan de deur. Hij zag heel bleek en keek haar niet aan.

„Doe de juffrouw mijn pels om," zeide hij alleen tegen Ane — „het is bitter koud!"

Sonja deed de pels om en sprong in de ar.

„Stop haar goed in," zeide hij daarop tegen Jens, die alleen maar bromde en zich niet verroerde.

Toen sprong hij zelf op het achterbankje en zette de bonten kraag van de pels op.

„Vaarwel — allerliefste!" fluisterde hij haar in het oor. En tot haar laatsten snik herinnerde Sonja zich den klank van zijn stem toen hij die paar woorden uitsprak.

Op hetzelfde oogenblik sloeg Jens met de zweep en gleed de ar den tuin uit, terwijl de kettinghond uit zijn hok sprong en de musschen verschrikt opvlogen.

Maar toen de ar de slaapkamervensters voorbij reed, ving Sonja een glimpje op van een bleek, afgemat gezicht, dat door de opening van het gordijn haar met groote, gloeiende oogen nakeek. Nooit vergat zij den haat, die haar uit die

oogen toe geschitterd had. Iederen keer dat zij er aan dacht liep er een koude rilling over haar rug.

In het begin sprak Jens geen woord — hij was veel te kwaad. Maar toen hij bij een draai van den weg zag hoe behuild haar gezicht was, hield hij plotseling stil en zeide:

„Zullen we omkeeren? Het is toch al te erg om Mevrouw alleen te laten als u er zelf ook zoo het land over hebt."

Sonja was zoo in haar eigen gedachten verdiept, dat zij eerst volstrekt niet wist, wat hij bedoelde. Maar toen het haar duidelijk werd, greep zij zelf heftig de leidsels en liet het paard weer draaien, dat Jens reeds wat omgekeerd had.

„Rij voort!" zeide zij. „Je weet niet wat er op 't spel staat als ik den trein mis!"

Zij had zelf het gevoel dat haar kracht op het punt stond van haar te begeven — en er was misschien iets in haar stem dat Jens ontwapende. Hij voelde dat zij inbreuk had gemaakt op zijn recht door zelf de leidsels in handen te nemen, maar bromde per slot alleen maar wat in zijn baard en liet den hengst draven zooals hij in lang niet gedaan had.

Toen zij het station naderden sloeg de damp het dier van alle kanten uit en viel de sneeuw steeds fijner — steeds dichter om haar heen.

Zij huilde stil met haar heete wang tegen zijn dikken pels, waarin de lucht van zijn sigaar nog hing — en plotseling vergat zij waar zij was.

Zij dacht aan een avond toen zij samen voor het breede raam in de eetkamer naar de vallende sterren hadden staan kijken en hij gezegd had: „Ze lijken veel op levende vraagteekens, die sterren die van den uitgestrekten hemel in den

diepen nacht verdwijnen — even onbegrijpelijk — even ondoorgrondelijk als het leven zelf."

Zij herinnerde zich hoe zij zoo lang naar de lijnen vol uitdrukking om zijn mond gekeken had, dat zij vergat te antwoorden.

Toen was hij voortgegaan:

„Ik zou het toch niet willen missen, — voor niets ter wereld zou ik het willen missen, dat in gedachten verzonken neerknielen in het groote heelal!"

En toen had zij op haar eigenaardige zachte, besliste wijze gezegd:

„Ik ook niet." En hij had alleen geknikt, alsof het vanzelf sprak dat zij dezelfde gedachte hadden.

En zij herinnerde zich een anderen avond toen zij zijn oogen op zich voelde rusten — het zoo intens voelde, dat zij onwillekeurig een poging deed om op te staan. Toen had hij alleen zijn hand op haar stoel gelegd en was zij blijven zitten.

„Sonja!" zeide hij op dien langzamen, zangerigen toon, waarop hij altijd haar naam uitsprak — „Sonja! Wat een mooie naam is dat! Zacht als muziek en tevens sterk als een belofte — Sonja —! Het is een naam waarvan je houden moet — waarin je gelooven moet — —."

Met een hevigen ruk hield de ar voor het station stil. Haastig deed zij haar boel bij elkaar, gaf Jens een fooi en kwam zonder dat zij zelf wist hoe de wachtkamer binnen.

Jens zorgde voor haar koffer en bracht haar het ontvangbewijs. Werktuigelijk bedankte zij hem — en eerst toen zij de bellen van de ar in de verte hoorde wegsterven, merkte zij dat zij vergeten had afscheid van hem te nemen.

In een hoek van de wachtkamer kroop zij in elkaar en toen vijf minuten later het lokaaltreintje voor het perron stilhield, verstopte zij zich in de halfdonkere coupé, vlak onder het walmende petroleumlampje, dat nog half met een kap bedekt was.

Als ooit iemand verlangd heeft, hevig, hartstochtelijk verlangd — dan was Sonja het, terwijl zij daar schijnbaar kalm ineengedoken zat. Maar de wangen achter de voile gloeiden en zij was geen meester meer over haar eigen gedachten.

Op sommige oogenblikken was haar verlangen zóo sterk, dat zij meende dat het den trein terug moest doen keeren naar het kleine dorpsstation vanwaar zij gekomen was.

O, was 't maar mogelijk geweest! Zij zou tot haar middel door de sneeuw gebaggerd zijn om zijn woning te bereiken en het licht door de ruiten van zijn kamer te zien schijnen. Maar de trein ging steeds voort in den diepen nacht. En terwijl zij uit het raampje keek, verschoot er een ster aan den donkeren hemel.

Onwillekeurig deed zij een wensch, zooals zij deed als kind. Maar zij had geen wensch waar hij niet in begrepen was.

En plotseling stond zij op. Zij kon niet streng, niet hard genoeg tegenover zichzelf zijn!

Aan het volgend station stapte zij uit en nam een kaartje naar Italië.

Als iemand die achterna gezeten werd joeg zij Duitschland door, Beijeren en Tirol zonder als gewoonlijk bij de Brennerpas op te houden of in de bergen bij Bozen uit te rusten — met koortsachtige haast reisde zij door tot aan Verona.

Hoe menigen avond had zij niet op de Piazza di Dante rondgeloopen en de glijdende schaduwen op het oude plein gevolgd en Dante Alighieri toegeknikt die daar op zijn marmeren voetstuk stond, koninklijk in zijn toga gehuld in het witte maanlicht, terwijl een verblindende straal over de sarcophagen op de Arche degli Scaligheri viel en een andere liefkoozend de breede trappen van de Mercato vecchio op gleed —!

Nu scheen alles veranderd. Uit iederen hoek, uit ieder plekje van het oude plein kwam een gedaante te voorschijn. die zij nooit vergeten zou — uit iederen steen en iedere reet van den eeuwen ouden muur staarde wat zij voortaan ontberen moest, haar recht in het gezicht.

Zij ging „Il ristorante di Dante" binnen, vroeg om pen en inkt en schreef aan een van de tafeltjes, die buiten stonden aan Irmelin. Aan wien zou zij anders schrijven in haar groote leed.

„Lieve, zoete Irmelin," schreef zij. „Je mag me niet vergeten al ben ik niet meer bij je — en zeg aan de poppen, dat zij mij ook niet vergeten mogen.

Maar in de eerste plaats moet je moeder een zoen geven, moeder van wie je zooveel houdt.

Zeg haar, dat ik het ook doe en vraag haar dan of je mij niet een briefkaart zenden mag met een groetje van jullie allen.

Stine kan het wel voor je schrijven.

TANTE SONJA.

P. S. Vergeet niet dat je me beloofd hebt me het eerste sneeuwklokje uit den tuin te geven."

Zij schreef deze weinige regels met vochtige oogen — haastte zich het plein over en deed den brief in de bus.

Zelfs het kleinste bloempje uit den tuin en het geringste groetje van Stine, de meid, scheen haar op dit oogenblik een koninkrijk vergeleken bij de vreeselijke leegte, die haar omringde en het gevoel van ontbering dat haar even onbarmhartig in den zoelen Zuidelijken nacht aanstaarde als van den kouden hemel in het Noorden. — —

Want 't leed ontvlucht men nimmermeer,
Geen rust Verlangen kent — —
In 's levens ransel voert men mee
Droefheids gedachten-bent!

Zij zag hoe het plein zich langzamerhand vulde met vroolijke Italianen en blijde Italiaansche meisjes en vrouwen. Het waren monniken en lazzaroni, gidsen en vogelverkoopers, kantwerksters en bloemenverkoopsters en uit aller glimlach sprak het heerlijk schoone leven van het Zuiden en in aller oogen glinsterde de schitterende zuidelijke kleurenpracht. Zingende troepjes kwamen gearmd de zijstraten uit en het café achter haar vulde zich met opgewekte toeristen.

Het gerinkel van glazen en het geluid van vroolijke stemmen drong in den zoelen nacht tot haar door.

Maar Dante Alighieri keek van zijn wit marmeren zuil met zijn diepen, ondoorgrondelijken blik en zijn fijnen glimlach neer op de divina comedia van het menschelijk leven.

Den volgenden dag reisde Sonja nog verder en hield niet voor San Remo op.

Zij nam in hetzelfde pension haar intrek, dat zij vier weken geleden verlaten had.

Met den laatsten trein, waar zelden reizigers mee komen, kwam zij in de stad aan.

Er was maar één slaperige koetsier met een rijtuig aan het station te zien en in schitterenden maneschijn reed zij door „de palmenstad" zooals zij San Remo placht te noemen omdat zij nergens in het Zuiden de palmen zóo had hooren suizen als daar en nooit een plaats gezien had waar ze zóo dicht en weelderig groeiden.

Zij ontmoette geen voetgangers — de straten van de kleine stad strekten zich verlaten onder het witte maanlicht uit — maar uit alle tuinen der villas en uit alle open plaatsen stroomde een bedwelmende geur haar tegen.

Zij reed een tuin voorbij die op het water uitliep — het groen-blauwe water van de schitterende Middellandsche zee.

Zij wist dat de poort open stond en de eigenaar vertrokken was — zij had zoo menigmaal door de lange cypressen-laan

geloopen, waar de rozen zich zoo weelderig om de slanke stammen slingerden en de wiegelende cedertakken schitterden van den dauw.

Onder voorwendsel, dat zij zien wilde of de villa bewoond was, liet zij den koetsier stil houden en ging den tuin in.

Hoe dikwijls had zij hier rondgeloopen en met wakkeren blik en open oogen al de wonderschoone gedaanteverwisselingen van de natuur gadegeslagen — en bij zichzelf gedacht hoe oneindig veel mysteries er rondom haar plaats grepen en hoe weinig zijzelf ondervonden had!

Nu scheen de geheele natuur — met haar groeikracht en bloemenglans, met haar zon en licht en warmte haar niets, vergeleken bij haar eigen leven en het mysterie dat er in haar had plaats gegrepen.

De nacht was zóo stil, dat geen blad van de groote palmen zich bewoog, maar onder de takken trilde de adem van den bekoorlijken, bedwelmenden, verrukkelijken bloemengeur van het Zuiden.

Zonder dat zij het zelf wist ging zij aan een van de kleine marmeren tafeltjes zitten, drukte haar heete wang op het koude blad en zeide met al de innigheid van haar warme hart:

„Carissimo! — Carissimo!"

Zij had het zeker hardop gezegd, want de koetsier buiten de poort antwoordde: „Ecco, Signorina!"

Zij ontwaakte en haastte zich naar het rijtuig terug.

„Pension des Etrangers," zeide zij en twee minuten later hield zij voor het huis stil.

Het „Pension des Etrangers" was van boven tot beneden donker — het zag er uit of er nooit op dezen tijd reizigers

toegelaten werden. Na een herhaaldelijk vervaarlijk bellen werden er eindelijk sjokkende voetstappen in huis hoorbaar en verscheen er een flikkerend licht op de trap.

Krakend ging er een deur binnen open — een slaperige stem bromde over het late uur — en Dorthe stond in het diepste negligé op den drempel!

„Ben jij het goede Dorthe Sjok-sjok?" riep Sonja verrukt uit — want Dorthe Sjok-sjok, zooals zijzelf de Italiaansche bejaarde meid had gedoopt, had al een heel jaar in het pension gediend en was haar speciale lieveling.

Dorthe zette het licht op den grond en sloeg van verbazing haar handen in elkaar. „Signorina mia" riep zij en viel Sonja bijna om den hals, maar bedacht toen opeens dat de koetsier van zijn bok al haar schoonheden kon bewonderen — ging verschrikt achteruit, trok flink haar nachtjapon over haar borst en verschool zich achter Sonja. „La sorella morta?" vroeg zij, terwijl zij medelijdend haar hoofd schudde. „Neen," antwoordde Sonja kortaf -- „niet dood — alleen erg ziek."

„Fa troppo freddo in Danimarca," zeide zij, terwijl zij er troostend bijvoegde: „ma caldo qui."

Sonja knikte. „Maar hoe krijgen we den koffer binnen?" zeide zij.

„Non vuole," zeide Dorthe beslist — terwijl zij bedeesd haar schoonheden bedekte en zich in den donkersten hoek van de vestibule terugtrok.

„Dan zal ik het zelf wel doen," zeide Sonja en bracht met behulp van den koetsier haar koffer de gang in.

Toen liet zij met een zucht van verlichting de deur achter zich toevallen. Zij voelde zich zoo intens vermoeid en zoo

intens verdrietig — maar toen plotseling haar blik op Dorthe viel die steeds haar nachtpon angstig over haar borst trok, maar die haar gerimpelde beenen niet bedekte — moest zij onwillekeurig lachen. Zij lachte zoo jeugdig en frisch, dat Dorthe hartelijk mee moest lachen zonder ook maar in het minst te vermoeden waarom zij lachte.

Heel haar grove, eerlijke gezicht was één glimlach — en de dunne zwarte krullen, die altijd over haar ooren hingen dansten onder het lachen vroolijk op en neer.

Dorthe was over de vijftig, maar in haar eigen oogen nog jong en mooi.

De kellner hield haar mooi voor den mal — hij profiteerde van haar naïveteit, deed alsof hij verliefd op haar was en liet zich van alles door haar toestoppen. Sonja had menigmaal gezien dat Dorthe haar eigen eten voor hem bewaarde — en op zekeren avond had zij hen op een bank in een doux tête à tête verrast!

Dorthe was verschrikt opgevlogen en Sonja had in het maanlicht gezien dat Dorthe bloosde. Eerst had Sonja alleen de komieke zijde van het geval gezien — maar in de wijze waarop Dorthe haar wang, vol vertrouwen op den vetten schouder van den kellner had neergevlijd, was iets geweest dat Sonja erg had getroffen.

Zij had tot zichzelf gezegd dat die ziel te goed was om als speelbal te dienen en dat zij doen zou wat zij kon om Dorthe de oogen te openen.

Maar dit was gemakkelijker gezegd dan gedaan — want hoe goedaardig Dorthe ook was, op één punt duldde zij niet de minste tegenspraak en dat was op het gebied van de liefde.

Toen Sonja het waagde voorzichtig te vragen of zij wel zeker was van den jongen man, die haar het hof maakte antwoordde Dorthe ontwijkend: „Amore è fedo — fedo è amore!"

En toen zong zij met krakende stem:

„Amore! Amore!
Niente che amore!"

Sonja waagde nog eens een poging, maar toen werd Dorthe zóo venijnig boos, dat zij vier dagen lang geen woord tegen Sonja sprak.

Daarop vertrok Sonja naar Denemarken — en bijna tegelijkertijd kreeg de kellner een plaats in een andere stad.

Sonja durfde in het geheel niet naar den Don Juan vragen, want zij was overtuigd dat de liefde met het eten vervlogen was.

Maar zij had er zich niet ongerust over behoeven te maken, want nauwelijks was zij in haar oude kamer of Dorthe fluisterde — als een jong meisje dat naar een bal gaat:

„We hebben een nieuwen kellner. Signorina! Bello! Bello! — bellissimo!"

En Sonja behoefde maar de schitterende lichte blauwe oogen te zien om zich te overtuigen dat de nieuwe even goed eten kreeg als de vroegere.

Die zorg was dus verdwenen en, afgemat door de lange reis en den hevigen strijd, haastte zij zich naar bed.

Zij sliep al bijna toen Dorthe eindelijk de deur uitging en met haar schorre stem zeide: „Buona notte! Dorme bene!"

Den geheelen nacht sliep zij door, maar was den volgenden morgen vroeg op.

Zij ging naar den tuin, waar de wijnstokken vruchten begonnen te vormen en de groote ceder zijn takken over den grond sleepte.

Zij dacht hoe wonderlijk 't was, dat terwijl hier de zon scheen en de bloemen geurden, de sneeuw misschien in groote, dichte vlokken neerviel in Denemarken, waar al haar gedachten waren en er zich schenen te kristalliseeren.

Nu plaste Irmelin in haar bad, terwijl Stine handdoeken bij de kachel warmde. En nu kwam Stig binnen — met het kleine Italiaansche pijpje in den mond, dat zij hem gegeven had — haastig en lenig in al zijn bewegingen terwijl hij volgens gewoonte zijn handen door zijn donker haar haalde. Nu stond hij even — trotsch als een imperator — naar het kind te kijken. — Wat is ze mooi! zeide de uitdrukking van zijn oogen — maar dan draaide hij zich plotseling om en ging heen, even loom, als hij gekomen was. Zou hij naar de post uit kijken? Zou hij voelen dat zij nu schrijven moest, dat zij het niet laten kon om al was 't maar 't geringste teeken van leven uit zijn huis uit te lokken?

Plotseling deed zij zich geweld aan en holde meer dan dat zij liep, de breede, moderne straten door tot zij in het San Remo antico kwam, waar oude bruggen zich welfden over de nauwe straten, overladen met wilde bloemen die tegen de muren opkropen — waar de herders hun vee de heuvels opdreven en vuile kinderen en zwaar beladen ezels het eenige was wat zij tegenkwam.

Zij liep snel voort tot zij aan het villa-gedeelte aan den anderen kant van de stad kwam.

Daar bezocht zij een Oostenrijkschen schrijver en keerde, beladen met vertaalwerk voor een heel jaar, naar huis terug.

Met koortsachtigen ijver zette zij zich aan het werk en gunde zich van zonsopgang tot zonsondergang geen tijd om na te denken.... Zij moest haar eigen gedachten ontvluchten, zij mocht die geen plaats gunnen.

Zoolang het dag was, werkte zij onvermoeid voort. Maar zij kon niet verhinderen, dat haar gedachten, die twaalf uur lang gedurende den arbeid aan banden hadden gelegen, tegen den avond losbarstten.

De heerlijke Italiaansche avond kwam, als de maan over den ceder en de rozenbedden scheen en alle bloemen dubbel geurden, als de azalea's schitterden en de magnolia's haar witte kelken sloten, waar de dauw op parelde als het fijnste stof van de dunste fontein-waterstralen. — Dan schoot haar dikwijls een lied te binnen, dat hij zong en zij *hoorde* iederen toon, iedere afwisselende uitdrukking van zijn stem.

Vooral twee kleine coupletjes kwamen haar in dien tijd dikwijls in het hoofd:

Zoowel wakend als in droomen
  Wil ik de uwe zijn — —
Vast gehecht als vedelsnaren
  Aan het speeltuig fijn.

Raak de snaar aan, zij zal klinken
  Met een blij geluid — —
Maak haar los — zoo is haar zingen
  Ook voor altijd uit.

Op zekeren dag kreeg zij een brief van Irmelin. Stine had haar hand vastgehouden, terwijl zij op een briefkaart schreef:

„Ik verlang naar u. De pop maakt het goed. Trouw groet u."

Zij wist, dat Irmelin een kleine poedel had, die Trouw heette, maar zij wist ook dat die haar niet groeten liet. Zij wist, even duidelijk alsof zij er zelve bij geweest was, dat Stig de kamer door was geloopen, terwijl Irmelin aan het schrijven was en op zijn eigenaardige, korte manier had gezegd: Doe de groeten van Trouw. — Dat was genoeg om langen tijd op te teren, meende zij. En met vernieuwden ijver wijdde zij zich aan haar arbeid. — De kinderlijke briefjes beantwoordde zij op kinderlijke wijze — alleen op een van haar vele briefkaarten schreef zij: Groet Trouw.

Tegenover haar kennissen in de vreemde stad was zij teruggetrokken. Vóor haar vertrek had zij zich aangesloten bij een kleine kolonie van Scandinavische kunstenaars, die sinds geruimen tijd in het Zuiden verblijf hielden.

Zij was kameraadschappelijk met allen, maar zoodra er

maar een vonkje van verliefdheid in 't spel kwam, trok zij zich dadelijk terug. Men ergerde er zich over, maar respecteerde het toch.

Eens vroeg iemand haar of zij het misschien voor geluk hield als een oude blauwkous te sterven.

Maar toen lachte zij guitig en geheimzinnig en antwoordde: — „Ik wacht op den prins, hij is nog niet gekomen."

En toen werd haar „De prins is nog niet gekomen" een gevleugeld woord in den kunstenaarskring.

Maar toen Sonja uit Denemarken terugkwam, lag er iets eigenaardigs over haar, iets dat er te voren nooit geweest was.

Een van haar vrienden vroeg haar op zekeren dag schertsend of zij den prins gezien had? — Maar toen had zij zoo ernstig geknikt en hadden haar oogen zoo vol tranen gestaan toen zij zich afkeerde, dat niemand er ooit meer naar durfde vragen.

In de lange oprijlaan van Stig Schytte's villa begonnen de ahornboomen hun lichte blaadjes in de zon te ontplooien.

Het beukenbosch was nog niet uit, maar had toch dat fijne, groene waas dat een spoedig ontluiken aankondigt. Het bosch stond vol anemonen en de grasvelden schitterden van madeliefjes en duizendschoon. De eerste bij gonsde dartel over het veld en de eerste muggen dansten in den tuin.

Jens beploegde het kleine stuk grond, waarop hij ieder jaar haver voor zijn paard zaaide en Ane was druk aan het wasschen.

Maar in de tuinkamer — in het kleine ijzeren bed, dat dicht bij het raam getrokken was, lag de jonge vrouw des huizes op het voorjaar te wachten. Haar wangen gloeiden, haar handen waren doorschijnend.

Zij keek naar het ontkiemend leven — naar de dansende muggen — zij hoorde de leeuwerik fluiten — zij lag hier iederen dag en nam afscheid van het leven.

Irmelin zat naast haar.

Irmelin was het leven zelf — Maja's arm, verdwijnend leven vernieuwd en verjongd.

Het kind moest voortdurend om haar heen zijn, van het oogenblik dat Irmelin opstond totdat zij naar bed ging. Zij vergat geheel dat het kind ook behoefte had aan zonneschijn.

„Het is zonde van het kind," zeide Stine. „Vreeselijk zonde. Op die manier wordt ze net zoo ziek als mevrouw. Het wurm heeft behoefte aan lucht zeg ik maar."

Maar Maja wilde er niet van hooren. Als Stig kwam om Irmelin te halen, begon de zieke dadelijk te huilen en in het bewustzijn dat hij een groot onrecht had goed te maken, gaf Stig dadelijk bedroefd toe.

Vroeger had Maja zich nooit bizonder met Irmelin bezig gehouden. Zij had nooit liedjes voor haar gezongen, haar nooit sprookjes verteld. Nu kwam er geen eind aan den overvloed van sprookjes. Zij wist zelf niet waar zij vandaan kwamen.

En Irmelin zat naast haar bed te luisteren — den heelen dag te luisteren.

Wat wist die moeder toch veel! En wat was zij mooi als zij aan het vertellen was! Moeder was bepaald een van de sprookjesprinsessen uit het betooverde slot! En als haar vader haar kwam roepen, sloeg Irmelin niet als gewoonlijk haar armen om zijn hals, maar huilde en dwong en zeide dat zij den heelen tijd bij haar moeder wilde blijven.

Buiten was het frisch, de zon scheen, het was lente — maar het kind zat den heelen dag in de benauwde ziekenkamer, achter de half neergelaten gordijnen en vestigde haar groote oogen op het bleeke gezicht in het bed — en iederen dag begon zij meer van haar moeder te houden.

Niemand in de heele wereld was zoo lief als moeder! Op zekeren avond drukte Maja het kind tegen zich aan en zeide: „Beloof me, dat je meer van mij zult houden dan van alle andere menschen. Beloof me, dat je me nooit vergeten zult als ik weg ben — maar op alles passen zult wat van mij is."

En Irmelin beloofde het snikkend — want moeder zag er zoo vreemd uit toen zij het zeide, en er schitterde iets in haar oogen wat het kind niet begreep en de zieke misschien evenmin: — want als iemand haar op dat oogenblik gezegd had dat zij sprak uit gloeienden haat, zou zij het nauwelijks toegegeven hebben.

Maar dien avond waren Irmelins wangetjes zóo bleek toen haar vader binnen kwam, dat hij zich heftig naar haar moeder toe keerde en zeide: „Ben je misschien van plan het kind te vermoorden?" En de zieke antwoordde met een zonderlingen glimlach: „Als ik *kon*, nam ik haar mee, Stig."

Irmelin dacht er lang over na wat haar moeder met die woorden bedoeld kon hebben, en iederen avond als zij haar gebedje deed, voegde zij er fluisterend bij: „God, help me om meer van moeder te houden dan van alle andere menschen!"

Op zekeren morgen kwam men haar niet als gewoonlijk halen om naar de ziekenkamer te gaan.

„Moeder is moe," zeide Stine en ging zonder een woord meer met het kind den tuin in. Daar was alles zoo nieuw en heerlijk voor Irmelin, dat zij in haar spel met de kippen en den hond, op haar jacht naar muggen en onze-lieve-heersbeestjes haar moeder heelemaal vergat.

En plotseling stond haar vader naast haar in den tuin.

Hij liet zich op het gras vallen en rolde er met haar rond. „Goddank," zeide hij, terwijl hij hijgend opstond, „je kunt tenminste nog roode wangen krijgen!"

En toen begreep zij dat haar vader haar naar den tuin gelokt had en toen zij achter het half neergelaten gordijn een bleek, droef gezicht zag dat haar aanstaarde, holde zij dadelijk naar huis terug. Eerst in de ziekenkamer bleef zij staan. Zij dacht dat haar vader haar nageloopen was — maar neen, al heel gauw hoorde zij hem zijn kantoor ingaan. En moeder was zoo blij toen zij kwam — zij zeide maar aldoor: „Mijn lief, trouw kind — mijn lief, trouw kind," en streek haar over het haar en vertelde haar sprookjes. Maar toen Stine haar 's avonds naar bed bracht zeide die: „Foei stout kind, dat niet eens met haar vader wil spelen!" En toen verstopte Irmelin haar gezicht in het kussen en huilde — zij wist zelf niet waarom.

Maar toen kwam er een wonderlijke nacht.

Haar vader was op. Het geheele dienstpersoneel was op.

Er werd om den dokter gezonden — maar niemand dacht er aan eens naar Irmelin te kijken — niemand wist dat zij wakker in haar bedje lag en alles hoorde.

In de kamer er naast lag haar moeder te steunen — de deur stond open en Irmelin hoorde duidelijk haar vader de kamer op en neer loopen. Een paar maal hoorde zij hem ook snikken — zij was er bepaald zeker van.

In haar nachtponnetje en met bloote beenen ging zij in haar bedje overeind staan en luisterde naar een gesprek, waarvan zij den inhoud niet begreep, maar waarvan zij den somberen toon nooit vergat.

Het nachtlichtje brandde zwak in de ziekenkamer. De

stervende in het bed snakte naar adem — het koude zweet brak haar op het voorhoofd uit. Zij keek Stig na, terwijl hij handen wringend de kamer op en neer liep — en zichzelf zonder woorden aanklaagde. Maar ieder keer dat hij naar haar toe wilde gaan, schudde zij afwijzend haar hoofd.

Toen kon hij het niet meer uithouden en wierp zich snikkend op het bed, terwijl hij smeekte: „Vergeef me!"

„Dat kan ik niet," steunde zij. „Je hebt me zoo arm gemaakt, zoo arm." Een oogenblik daarna zeide zij: „Haal Irmelin."

Hij ging naar de ziekenkamer waar Irmelin aan het voeteneind van haar bedje stond te rillen. Hij sloeg het kind een wollen deken om en droeg haar naar de ziekenkamer.

Haar moeder zat in bed overeind en strekte haar magere armen naar het kind uit: „Kind," zeide zij, „vergeet nooit dat je maar één moeder hebt en dat ben ik — je zult nooit een ander moeder noemen!"

„Maja!" riep hij uit — op een toon die veel had van een wanhoopskreet.

Maar zij schudde alleen haar hoofd.

„Zoo bedoel ik het niet," zeide zij. „Ik zal jullie geen belofte afpersen, die jullie niet zult kunnen houden. Sonja denkt misschien wel dat ik 't doen zal, maar jij moet haar zeggen dat ik 't zoo niet meende. Het eenige wat ik voor mezelf eisch, is Irmelin. Voor haar wil ik de eerste en de eenige zijn. Hoor je, Stig? Je moet me beloven het kind iederen dag aan me te herinneren. Je moet iederen avond met haar naar mijn graf gaan en zorgen dat zij mij nooit vergeet — zelfs niet als een ander mijn plaats inneemt," voegde zij er zachter bij.

En hij beloofde alles; er was niets dat hij haar op dat oogenblik niet beloofd zou hebben, terwijl de gedachten in zijn hersens rondsnorden als het rad van een watermolen in een beek.

„Je kunt er zeker van zijn," zeide hij, terwijl hij het kind in haar bevende armen liet glijden, „dat ik zoolang ik leef iederen dag het kind je naam in het oor zal fluisteren en de herinnering aan jou in haar ziel zal levend houden."

„Beloof je het me?" zeide zij, terwijl zij haar ijskoude handen tegen zijn flinke, warme aanstreek.

„Ik beloof het je."

Er gleed een blijde glimlach over het gelaat van de stervende — het was bijna of zij lachte. „Irmelin," fluisterde zij, terwijl zij het kind dicht tegen zich aandrukte, „*mijn* kleine Irmelin!"

Toen kwam het dienstpersoneel binnen — langzaam en met roode, behuilde oogen — eerst Stine, toen Ane en het laatst Jens, die voortdurend zijn oogen met den rug van zijn hand afveegde.

De zieke ging overeind zitten en wenkte hen met haar hand. Er kwam een wonderlijke uitdrukking in haar oogen — die weer gloeiden van haat, zooals zij deden toen zij Sonja zag wegrijden.

„Ik wil afscheid van jullie nemen," zeide zij, terwijl zij haar handen naar hen uitstrekte — „en jullie bedanken voor jullie trouw. Jullie mogen me niet vergeten al ben ik er niet meer. Alles moet blijven staan zooals het nu staat — alles zal van mij spreken — alles zal fluisteren van mij. Beloven jullie me nooit iets te verzetten, dat het kind van mij spreken kan?"

„Ja, ja,” snikte Stine en Jens zeide plechtig: „Mevrouw kan zeker zijn, dat we haar nooit vergeten.” — Maar Ane huilde zoo hard, dat zij naar de keuken moest gaan om haar neus te snuiten.

Stig stond bleek aan het voeteneind van het bed. Angstig keek hij naar die groote, wijd opengesperde oogen, die in het halfduister schenen te branden. Hij zag niet anders dan pupillen — groote, gloeiende pupillen. En toen werd het hem duidelijk dat zij op dit oogenblik wraak nam voor al haar armoede.

Stil als een muis keek Irmelin van den een naar den ander, totdat het dienstpersoneel heenging en alleen haar vader achterbleef. Zij durfde zich niet verroeren — want haar moeder hield haar zoo vast en moeders hart bonsde zoo vreeselijk. Maar langzamerhand liet moeder haar los. Het was of moeders borst zoo wonderlijk koud en stijf werd en het was zoo akelig stil in de kamer.

Toen kwam haar vader en tilde haar op. „Moeder slaapt,” zeide hij aangedaan en droeg het kind naar haar eigen bedje.

Hij kuste haar op haar mond, terwijl hij haar toedekte — maar zij ging niet slapen, toen hij heenging — zij lag alleen maar te denken.

Zij wist heel goed dat haar moeder sliep in de kamer naast de hare — maar toch scheen moeder haar zoo wonderlijk ver weg.

Toen reed het dokterskoetsje de plaats op.

Zij hoorde haar vader in de vestibule met den dokter praten en de ziekenkamer binnengaan — maar haar moeder hoorde zij niet spreken.

Toen reed het rijtuig weg en werd alles weer stil.

Irmelin spande een oogenblik haar kleine ooren tot het uiterste in — maar geen geluid drong er tot haar door.

Toen begon zij opeens vreeselijk naar haar moeder te verlangen, stond op en sloop op bloote voetjes naar de ziekenkamer.

Haar vader zat bij het bed met de handen voor zijn gezicht en schrikte toen het kind binnenkwam.

„Wat kom jij hier doen?" vroeg hij zoo hard dat het kind begon te huilen.

„Ik wil bij moeder in bed."

„Ja, maar moeder slaapt."

Hij nam haar bij de hand en bracht haar haastig de kamer uit — maar ditmaal legde hij haar niet in bed, maar tilde haar op en liep met haar in zijn armen den halven nacht de kamer op en neer tot zij eindelijk haar vermoeide armpjes om zijn hals ter ruste legde en op zijn borst in slaap viel — zacht snikkend in haar slaap.

Toen sloot hij de deur van de ziekenkamer af, legde haar ter ruste en ging zelf naar bed zonder te kunnen slapen.

Irmelin begreep niet waarom haar moeder haar den volgenden dag niet riep — zoolang had zij toch nooit geslapen!

Verscheidene keeren wilde zij de slaapkamerdeur open doen, maar ieder maal vond zij die afgesloten.

Eindelijk beval zij Stine de deur te openen, — maar Stine zeide zonder eenige verdere verklaring:

„Het geeft niet schatje, want je moeder is dood."

„Wat is dat dood?" vroeg Irmelin terwijl zij de meid met wijd opengesperde oogen aankeek — en Stine werd zoo verlegen dat zij niet anders wist te antwoorden dan:

„Dat is — begraven worden."

„Houd je mond, domoor!" vloog Stig aan de deur op. „Is dat een manier om een kind te antwoorden!"

Toen nam hij Irmelin bij de hand en ging met haar naar den tuin.

„Ik zal je vertellen wat doodgaan is," zeide hij. En ernstig vervolgde hij, bijna vergetend dat hij tegen een kind sprak:

„Het is te voelen dat je hier aan niets meer gebonden bent, heelemaal vrij te zijn en zoo ver weg te kunnen gaan

dat je in 't geheel geen zorgen meer hebt en alle vreeselijke smarten kwijt bent. Geheel vrij, zooals wij ons alleen maar droomen kunnen."

Hij bleef een oogenblik staan en stak de punt van zijn stok in het natte grint. „Wie weet of het Leven geen Dood is — en de Dood Leven — — " Zonder dat hij het zelf wist, sprak hij die woorden van Euripides hardop uit.

Op hetzelfde oogenblik greep Irmelin zijn hand — en plotseling herinnerde hij zich waarom hij met het kind den tuin in was gegaan. „Moeder is weggegaan," zeide hij, terwijl hij haar teeder over het haar streek — hij voelde hoe zijn liefde voor het kind met zijn verantwoordelijkheid toenam. „Lieve Irmelin," zeide hij „wij zullen moeder nooit vergeten. — Wij zullen ons al het goede, al het zachte en al het lieve van haar herinneren — — "

Maar Irmelin barstte aan zijn borst in tranen uit:

„Komt moeder niet meer terug?" snikte zij hartstochtelijk — en hij haastte zich te antwoorden:

„Natuurlijk komt zij terug."

„Maar wanneer vader — wanneer?"

„Dat weet ik niet," zeide hij kortaf, „misschien, misschien als we zelf ook heengaan."

Dien nacht moest vader bij Irmelin op de kamer slapen en zij wilde niet inslapen voor vader zijn hand in de hare legde — „want dan moest vader haar wel meenemen als hij ook heen wilde gaan."

Toen Sonja het telegram van haar zusters dood kreeg was zij nog te San Remo.

Hoewel zij wist dat het gauw te verwachten was, trof het bericht haar toch als een bliksemstraal uit een helder blauwen hemel.

Verscheidene dagen sloot zij zich in haar kamer op, zonder iemand te willen zien en de twee Fransche dames, die een kamer naast de hare hadden, hoorden haar 's nachts hardop snikken.

Zij deed niet anders dan zichzelf beschuldigen, dat zij Maja de vreugde van haar leven ontnomen had en haar de laatste levensdagen vergald had. Alles wat tot haar eigen verontschuldiging dienen kon, zag zij over het hoofd.

De dood was immers gekomen — de alles verzoenende dood.

Midden in den nacht stond zij op en schreef aan Stig: „Ik zou graag bij haar begrafenis geweest zijn, maar ik kan niet. Ik zou mijzelf als een misdadigster beschouwen en in ieder ander, die de stoet volgde, mijn rechter zien."

Maar den volgenden morgen verscheurde zij den brief en telegrafeerde in plaats daarvan:

„Zorg voor bloemen van mij — vele, vele bloemen!"

Op dat oogenblik meende zij Denemarken nooit meer terug te kunnen zien, maar een paar maanden later dreef haar verlangen haar toch in die richting.

Zij zocht naar iemand op wien zij zich verlaten kon — iemand die een heel klein beetje hart voor haar had — tot haar oog op Dorthe viel.

„Ga met me mee," zeide zij. „Ik ben van plan naar de bergen te gaan en af en toe ook eens naar de stad, maar altijd alleen — ga mee, dan kan jij het huishouden doen."

„O, Dio mio!" zeide Dorthe. Haar laatste liefde had juist schipbreuk geleden — — „Ik ga mee met Signorina mia carissima."

En zij legde haar hand op haar hart om te toonen hoe eerlijk zij het meende.

In den kunstenaarskring wekte Sonja's vertrek veel opzien.

„Nu hadden wij hèt juist zoo gezellig," zeide de Russische vertaler, die haar bizondere opmerkzaamheid bewezen had.

De Fransche beeldhouwer merkte ironisch op dat de Noordpool het geding scheen te winnen en de Duitsche schilder verklaarde dat met haar „die Sonne in's Meer" verdween.

Allen waren het er over eens, dat zij met haar een bizonder goede kameraad verloren — en een Noorsch architect trachtte heel naïef haar terug te houden door de meedeeling dat een van haar beroemdste landlieden in de stad verwacht werd. „Denemarkens begaafdste man" had een goedkoop blaadje hem genoemd en het stadje voelde zich zeer vereerd door zijn bezoek.

Sonja lachte hartelijk toen zij het hoorde — en de

Franschman amuseerde zich kostelijk toen hij de nieuwe beroemdheid zag.

„Mon Dieu!" zeide hij, „als dat het toppunt van Deensche begaafdheid is, dan geef ik er ook niet veel voor! — — „Trouwens ik zou wel eens willen weten wat je doen moest om „Denemarkens begaafdste man" genoemd te worden."

En Sonja lachte weer. „Het komt er maar op aan je oogen overal tegelijk te hebben," zeide zij. „Je doet je best om bij alle partijen goede vrienden te hebben en uiterlijk zooveel en innerlijk zoo weinig mogelijk man te zijn. En dan ontwaak je op zekeren morgen en merk je dat je als de grootste criticus en de knapste man van het land beschouwd wordt!"

„Ridicule" — zeide de Franschman en bracht haar naar het station, met een groot bouquet geurende roode rozen. „Pour la dame de mon coeur," zeide hij, terwijl hij eerbiedig zijn hoed afnam.

De Zweed bracht haar een mandje vol heerlijke, rijpe mispelen, de Duitsche schilder een massa kranten — maar de Rus stond onbewegelijk op het perron, en zijn wangen zagen bleek toen de trein zich in beweging zette.

Sonja bukte uit het portier en gaf hem een hand.

„Wir leiden beide," zeide zij weemoedig — „jeder auf seine Weise."

Toen verliet de trein San Remo — de palmenstad.

Langzaam kronkelde hij zich langs de verrukkelijk mooie kust naar Genua.

Sonja keek door het open raampje naar het afwisselend landschap, naar de donkere rotsen en het groen-blauwe

water, naar de stijve rijen olijven en de weelderige wijnvelden.

Het was of het Italiaansche volk — dat naïeve volk, dat zij zoo lief had — haar wenkte aan elk station, dat zij voorbij kwam.

„Blijf bij ons," zeide het haar. „Bij anderen word je toch nooit gelukkig. Verstop je aan den voet van onze wijnbergen — daar is de zon zoo sterk dat zij de tranen droogt, als je huilt. Verberg je in onze rozenbedden — daar is het juist als in het Paradijs, waar niemand lijden en niemand verlangen kan."

Als in een droom luisterde zij er naar, en vergat alles om zich heen, tot zij plotseling een hevig snikken naast zich hoorde.

Dorthe zat in een hoek van den coupé te snikken.

„Signorina," huilde zij — „geen van de plaatsen waar we langs komen ken ik. Ik voel me hier zoo vreemd, zoo vreemd. Zouden we maar niet liever naar San Remo teruggaan?"

„Aspetta," zeide Sonja aanmoedigend — „eerst gaan we naar het Noorden."

„È lontano?" vroeg Dorthe bevend.

„Si," antwoordde Sonja — maar getroffen door de wanhopende uitdrukking van Dorthe's eenvoudig gezicht, voegde zij er dadelijk bij — „Non è lontano."

Zij passeerden Genua en reisden nog door. Sonja wist zelf niet goed waarheen zij wilde. Haar gemoed was hevig in opstand en zij meende rust te vinden op het een of ander plaatsje dat zij liefhad.

Toen reisde zij door Zwitserland en Frankrijk naar de

oude Vlaamsche stad Brugge, waar zij vroeger verscheidene malen geweest was.

Zij bleef er geruimen tijd. Iederen dag liep zij het stille, vreedzame stadje door waar zij rust hoopte te vinden.

Als zij bij de oude poort naar de uitgestrekte, groene velden keek, was het of die haar een groet van haar vaderland brachten.

En de wonderlijk-middeleeuwsche stemming, die over de oude stad lag, bekoorde haar evenzeer als vroeger.

Als zij op een van de smalle bruggen stond en naar de diepe grachten keek, waar slechts een enkel bootje in het gedempte licht van de ondergaande zon op het water wiegelde, was het of zij vele honderde jaren geleden ook geleefd had. Of zij toen denzelfden grooten monnik in zijn lange pij ontmoet had, die op de brug ginds in de verte met gebogen hoofd en zoekenden blik de gracht in staart, terwijl het water tegen de dichte huizenrijen aanklotst en de verschillende torenklokken zich vereenigen tot een wonderlijk lied. Een lied, als de wind het mee voert zóo zacht en melodieus, als de wind het weg draagt zóo scherp en onharmonisch — — Maar toch herinnerden de tonen altijd aan een ouden, vervlogen tijd, schenen de klokken altijd uit een verre, uitgestorven wereld te komen.

Iederen dag luisterde zij naar de kerkklokken, iederen dag wachtte zij op den vrede die komen zou — maar niet kwam. Wel kwamen er brieven van vrienden uit Denemarken. Sommige schreven: „Waarom kom je niet hier, Irmelin lijdt onder het gebrek aan vrouwelijken omgang en Stig ziet er uit of hij zelf niet weet wat hij doet of laat."

Maar zij antwoordde:

„Ik kan hier onmogelijk vandaan. Ik ben aan het vertalen en als ik er mee klaar ben, reis ik weer naar het Zuiden, waar nieuw werk me wacht."

Zij wist dat Stig dien brief zou zien. Juist daarom schreef zij zoo koud en kort — en een paar dagen later vertrok zij naar het Zuiden.

Den geheelen volgenden zomer en winter werkte zij met bijna onzinnigen ijver. Zij kreeg drie groote vertalingen voor de pers gereed en de uitgevers prezen luid haar groote vlijt en vaardigheid.

Niemand vermoedde, dat het werk een verschansing was die zij tusschen zichzelf en een ander opwierp. Niemand wist — wat zij zichzelf niet bekennen wilde — dat zij onder zijn stilzwijgen leed, want na den dood van haar zuster had zij geen enkel woord, niet het kleinste groetje van hem gekregen.

Duizendmaal per dag maakte zij zichzelf wijs dat het zoo het best was — en duizendmaal per dag sneed het haar zoo allerpijnlijkst door de ziel, dat zij het niet van zich af kon zetten.

Laat in het najaar kreeg zij op zekeren avond een brief — kort en bondig — maar aan den sterken onderstroom, die zij er door heen voelde bruisen, merkte zij hoe hij geleden had.

De brief luidde:

„Nu moet je komen — want ik kan je niet langer missen. — Begrijp je, ik *kan* niet.

TROUW."

Al het bloed vloog haar naar de wangen en deed haar

hart bonzen, toen zij die woorden las. Het was of zij alleen met die woorden een eenzaam leven slijten kon, zonder zich een oogenblik arm te voelen — maar toch aarzelde zij geen seconde met haar antwoord. En met bevende hand schreef zij:

„In het laatste gesprek, dat ik met Maja had, zeide zij dat zij de gedachte niet verdragen kon, dat jij hertrouwen zoudt. Ik geloof, dat jij noch ik er ons op den duur overheen zouden kunnen zetten. Voor één van ons beiden zou het zeer zeker te zwaar blijken te zijn.

Wat mij betreft — ik weet alleen maar dat toen ik mezelf gaf, ik dit deed geheel en al, halfheid ken ik niet — maar naarmate ik je zou geven, waar je recht op hebt, zal de herinnering aan haar verflauwen en op den achtergrond raken. En zij was toch mijn zuster — ik heb haar van kind af zoo lief gehad.

SONJA."

In den laatsten regel gaf zij zich meer dan zij zelf wist — en dezen regel kuste hij herhaaldelijk tot het schrift voor ieder ander dan hem zelf geheel onleesbaar was geworden.

Als eenig antwoord schreef hij:

„Ich grolle nicht — — Het zou gelijk staan met berouw hebben over 't sterkste en diepste gevoel van mijn leven."

Toen zij dit las kwam zij zichzelf zoo wonderlijk klein voor — alsof zij hem nooit meer in zijn trouwe, warme oogen zou durven zien. Zij schaamde zich over een gevoel dat even rijk en diep was als het zijne — zij week verschrikt achteruit bij de herinnering aan een doode, terwijl hij terug schreef kalm en volkomen zeker van zichzelf:

„Ich grolle nicht!"

Een oogenblik stond zij op het punt haar boeltje te pakken en naar Denemarken te reizen. Maar toen bedacht zij dat er gevallen zijn waar een vrouw een scherper blik heeft dan een man, daarom deed zij zich geweld aan en bleef, hoewel zij zich volstrekt niet overtuigd gevoelde dat dit het beste was noch door haar eigen aarzelen noch door zijn stilzwijgen.

Gedurende een half jaar trok zij rusteloos van de eene plaats naar de andere — hield vroeg in het voorjaar te Innsbrück stil en ging met een zijlijn de bergen in.

Tot grooten schrik van Dorthe steeg zij aan een van de kleine stations uit en reisde langzaam te voet verder, totdat zij bij een meer hoog tusschen de bergen kwamen.

„Sancta Maria!" zeide Dorthe, terwijl zij verschrikt haar handen in elkaar sloeg, „hoe verzint de Signorina het? Er is hier geen levend wezen behalve de boerin en de jongen, die het vee hoedt!"

„Va bene cosi," zeide Sonja en nam voor een paar maanden bij de boerin pension.

„He! Va bene cosi!" herhaalde Dorthe woedend. „Domani partirò — domani!"

Maar toen zij den volgenden morgen de sneeuwbergen zag schitteren in den stralenden gloed van den zonsopgang, riep zij met al haar Zuidelijk enthoesiasme uit: „Bello! Bellissimo!" En zij vergat al haar dreigementen van vertrekken.

Een groot gedeelte van den zomer bleef Sonja in de bergen. Een paar uur van den dag besteedde zij om Dorthe de allernoodzakelijkste kennis te verschaffen — haar te overtuigen dat Parijs niet aan de Noordpool en Denemarken

niet in Spanje lag. Om haar er al was 't ook maar een kleine voorstelling van te geven vanwaar bronnen ontsproten en waardoor er watervallen ontstonden. Een ander deel van den dag werkte zij, maar het meest liep zij alleen in de bergen rond. Zooals zij vroeger haar geest getraind had, trainde zij nu haar lichaam — alleen als zij doodmoe was kon zij slapen. Gewoonlijk werd zij vroeg wakker — wreef haar oogen uit en begreep dan zelf niet waar zij was — maar met den eersten zonnestraal in het lage vertrek gleed ook het gevoel van gemis in haar ziel — dat knagend gevoel van gemis en ontbering, waar zij met al de sterkte van haar jonge ziel en alle energie van haar veerkrachtig lichaam tegen streed.

Op zekeren dag lag zij als gewoonlijk tegen den avond aan het Piburger meer.

Er lag een open boek op haar schoot, maar zij las er niet in.

Met haar handen onder haar hoofd keek zij naar de drijvende wolken. Het was tegen zonsondergang. Het meer was effen en rooskleurig — groote stilte heerschte er rondom. Alleen een zacht suizen in de hooge dennen langs den oever en het geluid van een haastig wiekgeklepper over het bosch verbrak de diepe stilte der natuur.

Toen klonk er plotseling dichtbij een gedruisch van veel stemmen. Een troepje toeristen kwam uit het bosch naar het meer. Het waren levendige Franschen, luid sprekende Duitschers, zingende Zweden en praatgrage Denen.

Sonja hief haar hoofd op en kreeg onder het gezelschap een dame in het oog, die zij kende. Het was een zuster van den dokter, die Maja behandeld had. Pijlsnel deed zij

haar parasol op en hield die voor haar gezicht. Maar de dame was haar voor geweest.

Zij holde naar Sonja toe en duwde haar parasol opzij.

„Neen maar, hoe gezellig dat we elkaar hier ontmoeten! Hoe maakt u het toch? In Denemarken is er niemand die ooit iets van u hoort."

Sonja richtte zich op haar elleboog op — zij voelde zich onaangenaam aangedaan door het nieuwsgierig staren van de vreemde oogen en had het meeste lust om zich weer achter haar parasol te verschuilen.

„U weet wel, dat ik Zigeunerbloed in mijn aderen heb," antwoordde zij kortaf, „ik breng mijn leven in den trein door."

„Ik begrijp heel goed, dat u dat vroeger deed, maar nu uw zuster gestorven is, meende iedereen dat u terug zoudt komen. Want het kind heeft zoo vreeselijke behoefte aan vrouwelijke leiding. Stine is er natuurlijk wel — maar dat is toch geen beschaafde omgang. Zeg mij eens" — de kleine dame boog zich fluisterend voorover — „wat uw zwager eigenlijk voor een man is?"

„Dat is een vrij indiscreete vraag."

„Pardon — dat is waar, maar in Denemarken vindt men hem algemeen een zonderling."

„Dat kan ik best begrijpen."

„Meent u dat?"

„Ja, want hij is heel anders dan anderen."

„Daar heeft u gelijk aan," zeide de kleine dame wel wat onzeker, „hij gaat nooit ergens heen, noch naar een whist-partijtje bij den apotheker, noch op thee bij den dominee. Maar iederen dag gaat hij met het kind aan de hand

naar het kerkhof en het heele jaar door brengen ze groen en bloemen naar het graf. Maar het schijnt, dat hij er den laatsten tijd erg slecht uitziet. Hij is zeker te zuinig zoodat hij gewoon honger lijdt. En hij ziet er zoo armoedig uit. Men zegt dat hij voor een reis opspaart. De hemel weet waarheen! Het kind kan toch nog niet mee. — — Maar u schijnt niet eens te luisteren naar hetgeen ik vertel."

Bij de laatste woorden keerde Sonja zich om. Zij had den geheelen woordenvloed over zich heen laten drijven als de wolken langs den klaren hemel.

Eigenlijk bepaalden haar gedachten zich maar tot éen punt, maar dit nam haar hersens dan ook zoo geheel in beslag dat er geen plaats was voor iets anders.

Haar ziel was als het effen meer in het bosch. Zooals het meer weerspiegelde die in licht en kleuren allen vrede des hemels — terwijl niet de minste beweging van het water verried, dat in de diepte de stroom voortrolde met bruisende kracht.

„U luistert niet," herhaalde de dame beleedigd, „aangezien het 't kind van uw zuster is, meende ik dat 't u toch wel zou interesseeren."

„Maar dat doet het ook —" Sonja stond blozend op. „Irmelin is zeker wel mooi geworden?"

„Mooi? 't Is een ware schoonheid. Zal ik haar van u groeten?"

„O, ja, heel hartelijk!"

„En zeggen dat u gauw komt?"

„Zeggen — dat de toekomst dat leeren zal, ik zelf weet 't niet."

„We zullen zien — Vaarwel — Auf Wiedersehen!"

Sonja antwoordde niet. Zij stak alleen haar hand uit, maar bij haar handdruk, dacht zij aan iemand, die ver van haar af was en daardoor werd die handdruk zoo hartelijk, dat de Deensche dame er door verteederde. „Auf Wiedersehen!" zeide zij weer, terwijl zij zich weg haastte.

Even later was zij met het geheele gezelschap verdwenen. Maar Sonja bleef alleen achter — zwijgend luisterend — diep ademhalend. — —

Eerst toen zij volkomen zeker was alleen te zijn, wierp zij zich in het diepe gras en verborg haar hoofd in de lange, fijne, taaie halmen.

Maar nu had zij al haar gedachten bij elkaar en zorgde er voor niets plat te drukken.

Voorzichtig redde zij een kleine slak en zette na groote inspanning een tor, die voortdurend onderste boven tuimelde op zijn pooten.

„Want alles wat er op aarde leeft heeft recht om te leven," zeide zij in zichzelf, met een glimlach die trilde van geluk.

En de roode avondwolken gleden over het Piburger meer — een enkele vogel, die nog niet in slaap gevallen was, streek laag over den grond het dennenbosch in — in de verte zongen de klokjes van de koeien en van de bergen daalde de avondlucht haar tegemoet — de frissche, gezonde berglucht, die alle ziektekiemen doodt en al wat sterk en krachtig is, doet leven.

Dien nacht ging Sonja niet naar bed.

Tot groote ontsteltenis van Dorthe, die altijd rilde en voortdurend een wollen sjaal over haar schouders had, wikkelde Sonja zich in haar reisdeken en ging op het balkon voor haar kamer zitten.

„Ik moet mijn gedachten eens afkoelen," zeide zij met een van haar korte knikjes en ondoorgrondelijke glimlachjes.

En achter Sonja's rug vouwde Dorthe haar handen en bad den Heiligen Petrus haar meesteres het verstand te laten houden — maar tien minuten later sliep zij luid snorkend den slaap des rechtvaardigen. De heilige Petrus moest dan maar op de Signorina passen, want *zij* kon het niet.

Uren achtereen bleef Sonja onbewegelijk zitten. Zij wierp zich achterover in den gevlochten rieten fauteuil, zoodat haar hals tegen den rug van den stoel leunde en verdiepte zich toen in den uitgestrekten, hoogen sterrenhemel.

„Ik had behoefte om die te zien," zeide zij in zichzelf. „Eerst als je inziet hoe klein je zelf bent krijg je een ruimen blik op het leven."

Een paar seconden sloot zij haar oogen, maar verdiepte toen weer haar blik in de oneindige sterrenzee.

Dadelijk na haar ontmoeting met de Deensche dame had zij haar verlangen den vrijen loop gelaten — en haar verlangen volgde denzelfden weg als haar gedachten: noordwaarts, noordwaarts naar hem!

Morgen aan den dag wilde zij vertrekken — nacht en dag met den exprestrein door reizen tot zij kwam op de plaats waar hij haar wachtte — hij, die zooveel sterker en beter was dan zij, zooveel meer een mensch uit éen stuk!

Hoe klein had zij zich gevoeld vergeleken bij hem — juist dezen avond waarop de geheele natuur rondom haar scheen te ademen op de maat van haar warm kloppend hart!

Maar toen de duisternis inviel en de wolken over de bergen gleden, was de twijfel toch over haar neergestreken juist als de vleermuizen, die onhoorbaar boven om het huis fladderden en daarna met hun klamme, zwarte vleugels langs haar kleeren suisden.

Wat hielp het of hij zich al zeker voelde? Hij wist toch wel dat er menschen waren, die na hun dood het sterkst waren? En begreep hij dan niet dat Maja daar toe hoorde? Alles wat zij in haar leven nooit had kunnen bereiken dat kon zij nu zij gestorven was — ieder woord, iedere wensch van haar was wet geworden.

Begreep hij dit wel? Begreep hij wel dat 't niet genoeg was te zeggen: Ich grolle nicht — maar dat hij volgens deze woorden leven moest, dat zij nooit hun kracht verliezen moesten omdat daarop het geluk van hun samenleven berustte?

Als de tijd kwam, dat de twijfel al was 't ook maar met

klamme vleermuizenvleugels hen even aanraakte, dan zou alles veranderen — wist hij dat?

Zij sloeg haar gevouwen handen om haar hals, zooals haar gewoonte was als zij over iets nadacht en keek naar den schitterenden, witten melkweg daar boven, waar millioenen sterren verschenen en verdwenen. En het was of die haar toeriepen:

„Je hebt gelijk. Er staan eeuwige, onveranderlijke wetten geschreven — hoog boven den witten melkweg, dien je voor je oogen ziet, — wetten die je niet ontwijken kunt!"

En zij bevrijdde haar ziel in het oneindige hemelruim, waar enkele sterren verschoten boven de witte sneeuwbergen — zij liet de vleermuizen langs haar rok strijken en den nachtwind door haar haren suizen — en toen nam zij het heimelijk besluit te vertrekken — niet noordwaarts, waar al haar verlangens haar heendroegen als een sterke, geweldige stroom, maar naar het Zuiden — naar Italië terug.

Over enkele dagen zou de Deensche dame weer thuis zijn en haar ontmoeting aan het Piburger meer vertellen. Als Sonja's volgende briefkaart aan Irmelin nu uit Bergamo gedateerd was, zou hij begrijpen dat zij met opzet verder gereisd was en tijd hebben om na te denken voor hij handelde — ja juist: tijd hebben om na te denken.

Toen zij eindelijk bij het aanbreken van den dag naar bed ging, was haar hoofd moe van al het denken en zij viel in een zwaren slaap, waaruit zij niet voor midden op den dag ontwaakte.

Zoodra haar goed gepakt was, vertrok zij.

Dorthe was buiten zichzelf van vreugde, toen zij hoorde waar de reis heen ging.

Zij klapte in haar handen en danste de kamer rond op haar versleten pantoffels, terwijl het zwarte haar in slordige vlokken op haar schouders hing.

„Mia bella Italia! Mia bella Italia!" juichte zij en zong een aandoenlijk minnelied van

„Marietta
mi aspetta" —

Maar toen zij de donkere kringen onder Sonja's oogen zag en bemerkte hoe bleek zij was, greep zij plotseling Sonja's beide handen en zeide met groote tranen in haar eerlijke oogen: „Signorina mia! Ritornate in Danimarca".

Want hoe dom Dorthe ook was, zij kon goed door haar oogen kijken en begreep veel — en zij wist heel goed dat men nooit zoo luid spreekt en nooit zoo gedwongen lacht als wanneer het hart een wond te verbergen heeft.

Toen trachtte zij met al haar macht Sonja terug te houden — maar het hielp niet.

En toen zij ten slotte in den trein zaten en naar het Zuiden stoomden, bonsde haar hart van vreugde. Aan het grensstation vìel zij den eersten den besten Italiaan in de armen en terwijl zij „Salute" zeide, drukte zij hem innig tegen haar magere borst.

En hij lachte en schudde haar van zich af, maar begreep haar blijkbaar toch uitstekend.

„Evviva Italia!" zeide hij en zij antwoordde:

„Evviva! Evviva!"

Maar toen zij de grenzen over kwamen en zij Sonja bij ieder station dat zij voorbij gingen stiller zag worden, veranderde haar eigen vreugde in een diep medelijden.

Geruimen tijd durfde zij het niet uiten, maar legde toen plotseling haar linkerhand op haar goedaardig hart en wees met haar rechter eerst naar het Zuiden en dan naar het Noorden.

„Signorina," zeide zij met de diepste overtuiging in haar krakende stem — „il paradiso è là!"

En in haar droeve stemming, waarin Sonja zichzelf afwisselend beschuldigde en verdedigde, moest zij toch onwillekeurig Dorthe's gerimpelde hand kussen, niettegenstaande de eenvoudige Italiaansche vrouw hevig tegenstribbelde.

Zij reisden over Riva-Salo, door Brescia naar Bergamo. Hier had Sonja langen tijd gewoond en nu verlangde zij terug naar het kleine stadje op de bergen — die wonderlijke, oude stad, die voldoende afgezonderd lag om de stroom van toeristen te ontgaan.

Als er af en toe eens reizigers kwamen, logeerden die meestal in het nieuwe Bergamo aan den voet van den berg. — Bergamo Antico, het stadsdeel waarvan Sonja zooveel hield, werd met rust gelaten. Er waren geen hôtels, geen café's, hoegenaamd geen moderne vermakelijkheden — alleen de bergspoor bracht ieder half uur berichten van de buitenwereld naar boven.

Toen Sonja de laatste maal in de oude stad logeerde, ging zij voor haar plezier iederen avond naar het station om in het dal de roode vuuroogen van het treintje te zien schitteren, die langzaam stegen tot zij eindelijk den top van den berg bereikten. Iederen avond scheen het haar weer een nieuw, wonderlijk sprookje.

Maar dezen keer werd zij zoo door haar verlangen ver-

teerd dat zij de plaats vermeed, waar zij vroeger zoo rustig gestaan had zoo heerlijk gelukkig onafhankelijk van het leven daar buiten.

Nu lag zij aan boeien en zij voelde ze knellen. Zij kon naar het einde der wereld reizen zonder haar verlangen te ontloopen.

Waar zij ook ging — overal volgden haar een paar oogen, overal voelde zij den vasten greep van een paar handen om de hare, en hoorde zij een stem, die met bijna overmoedige kracht in haar ziel zong:

Gij ziel van muziek die ik eens heb ontmoet
In 't zwellen der tonen, in 't zwijmlende wijken,
In 't jubelend stijgen, in 't bevend bezwijken —
Met mijn innigsten drang kwam ik u te gemoet!

Gij ziel van muziek die mij trekt, die 'k begeer,
Van u kan ik nooit in der eeuwigheid scheiden,
Zoo lang er nog liefde een hart zal doen lijden,
Zoo lang er twee zielen tot één worden weer!

Gij ziel van muziek die ik voel zoo nabij,
In eenzame nachten, op zonlichte dagen,
In 't roepen der tonen, in 't lokken en klagen,
Gij ziel van muziek zijt van mij! zijt van mij!

— Den geheelen dag liep zij rusteloos rond zonder vrede in den arbeid te kunnen vinden.

Op het oude bolwerk, vanwaar men bij helder weer den dom van Milaan kon zien, zat zij uren achtereen naar het dal te turen.

Af en toe sprak zij tegen de soldaten, die zuchtten onder de brandende zonnehitte, of tegen de fruitverkoopers, die hardnekkig hun waren te koop aanboden — maar gewoonlijk verviel zij midden onder het gesprek [in gedachten en ging heen zonder te groeten. Daarom dachten de meeste menschen dat zij niet wel bij haar hoofd was, en glimlachten medelijdend als zij haar in de steile, smalle straten van het oude Bergamo tegen kwamen.

Maar soms zat zij ook op het gras onder aan den muur en keek naar Dorthe, die uit opgewonden vreugde haar eigen taal weer te kunnen spreken, iedereen die passeerde aanhield — vooral soldaten bij wie zij zich speciale moeite gaf om indruk te maken.

Sonja zag hoe zij in het geheim voor haar laatste geld vruchten kocht — mispelen en vijgen bij ponden tegelijk — waarmee zij haar zakken vulde om ze dadelijk erop met

een bedeesde buiging en een innemend glimlachje den eersten den besten soldaat die passeerde, in de hand te stoppen. — Kreeg zij tot dank een kushand, dan glimlachte zij trotsch, maar als iemand haastig den arm om haar middel sloeg sprong zij op van vreugde.

Het was haar blijkbaar volmaakt onverschillig wie het was, als zij maar indruk maakte.

Sonja zat dezen vorm van vrouwelijke behaagzucht te bestudeeren — en kon niet ontkennen dat Dorthe al heel gauw te vangen was, maar toch kon zij nooit echt boos op Dorthe worden. Dorthe's goedgeloovige kinderlijkheid en volkomen zelfopofferende, bijna aandoenlijke naïveteit ontwapenden haar steeds. Daar kon zij niet tegen op.

Na verloop van een paar weken begon Sonja weer te werken. „Ik heb zooveel verzuimd," zeide zij beschaamd en begon met dubbelen ijver. Zij dwong, door haar werk, de apathie waaraan zij een tijdlang had toegegeven op den achtergrond en voelde tot haar groote vreugde dat haar moed met haar werklust terugkeerde.

„Va bene," zeide Dorthe, terwijl zij met een goedkeurend knikje haar handen in haar zij zette — „va bene."

Nu herkende zij de Signorina weer.

Maar toen gebeurde er plotseling iets, waarop zij niet gerekend had.

Het was een stille avond op het einde van Juni.

Een dichte warme nevel had den geheelen dag in het dal gehangen en de zon had op de puntige straatsteenen van het oude stadje gebrand. Zelfs de kinderen, die anders op alle drempels klauterden en op alle pleinen speelden, waren in huis schaduw gaan zoeken.

Sonja ging niet uit voor de duisternis inviel. Van het lage dak van het huis waarin zij woonde, zag zij aan den eenen kant de oude markt met den toren van het stadhuis en de bibliotheek — aan den anderen de lichten van het moderne Bergamo. Zij zette haar klapstoeltje altijd zóo, dat zij het moderne Bergamo den rug toedraaide. Die stad met haar lijnrechte straten en electrische trams zeide haar niets. Die scheen zoo ver weg, zoo oneindig ver weg, dat zij die maar liefst nooit meer zag.

Langzaam ging zij het raadhuisplein over, door de bibliotheek voorbij het Battisterio — toen zij plotseling den trein in het dal onder zich hoorde fluiten en een oogenblik daarna met een hevigen schok voor het station stilhouden.

Een paar minuten later hoorde zij het draadspoor het sein van vertrek geven — en zonder zelf te weten waarom, maakte zij haar oude wandeling naar de plaats waar die aankwam.

Diep, diep onder haar schitterden de roode vuuroogen — en nader kwamen zij, den berg op — steeds nader.

Later kon zij zichzelf nooit het gevoel verklaren dat haar op dat oogenblik bezielde en haar tijd en plaats vergeten deed, om zich geheel aan een oogenblikkelijke stemming over te geven!

Hij zat in de spoor daar beneden — hij was het die haar in den warmen Zuidelijken nacht tegemoet reed! Hoe sterker de vuuroogen daar beneden schitterden, des te meer naderden haar licht, leven en geluk.

Zij boog over het lage rasterwerk, dat de wachtplaats van den trein scheidde en wenschte dat deze seconden eeuwig duurden.

Zij was volstrekt niet verbaasd, toen zij hem zag uitstap-

pen — en het scheen hem evenmin te verwonderen dat zij daar op hem stond te wachten.

Hij stak alleen zijn arm in den hare en zij haastten zich het gedrang uit. Zij draaide de eerste zijstraat rechts in en weldra stonden zij op het plein voor de St. Antonius' kerk.

Onder het gaan hadden zij geen van beiden gesproken. Hij drukte alleen heftig haar arm tegen zijn borst — en zij beantwoordde deze zwijgende liefkoozing op dezelfde wijze, zonder een woord te zeggen. Niet voordat zij op het stille plein voor de kerk stonden, wierp hij zijn plaid op het gras en greep haar kleine, koude handen.

„Sonja," zeide hij — en zijn oogen straalden — „het gaf niet of je al van me wegtrok, ik ben toch bij je gekomen. Toen ik een jaar geleden je antwoord kreeg, zeide ik tot mezelf: Je moet haar gaan halen, anders komt ze niet. En zoodra ik geld genoeg had — ben ik vertrokken."

„Hoe wist je, dat ik in Bergamo was?"

„Door je briefkaart aan Irmelin."

„Maar ik had hier vandaan kunnen zijn."

„Neen, dat kon je niet — ik wist dat je hier nog was."

Zij lachte zacht en gelukkig.

„En was je heelemaal niet verbaasd toen je me hier zag wachten?" zeide zij.

„En was jij niet verbaasd me te zien komen —?"

„Neen, want je *moest* komen."

„Ja en jij *moest* me wachten. Je *moest* voelen hoe ik naar je verlangde."

„Stig — ik verlangde zelf zoo vreeselijk."

„Dat wist ik, Sonja. Ik las het tusschen de regels van je veel te koude woorden."

Zij ging op haar teenen staan en vouwde haar handen om zijn hals.

„Van nu af," zeide zij, „zal mijn liefde niet alleen de inhoud van mijn leven zijn, zooals 't die altijd was — maar tevens mijn heerlijkheid en mijn trots! Ik zal er nooit meer berouw over kunnen hebben.

Maar als de tijd komt, dat *jij* er berouw van hebt, Stig, dan verlies je me op hetzelfde oogenblik."

Pijlsnel legde hij zijn hand op haar mond. „Die tijd komt nooit," zeide hij.

Zij antwoordde door de hand te kussen, die haar lippen gesloten hield.

Maar toen verborg hij ze plotseling op zijn rug alsof hij ze gebrand had en zeide heftig:

„Dat mag je nooit doen."

En toen deed zij wat er in het oude volksliedje stond:

„Zij streelde hem over den schouder
en kuste hem op den mond — — —"

Den volgenden morgen vroeg ontmoetten zij elkaar onder de koele gewelven van de stadsbibliotheek.

Zij was om half zes reeds gereed en ging een half uur later uit. Zij dacht dat zij zou moeten wachten, maar hij stond er reeds, druk rondkijkend — jong en lenig, frisch en vroolijk — het was of zij hem nog nooit zoo stralend gezien had.

„Nu moet je me de stad laten zien," zeide hij, terwijl hij zijn arm in den hare stak, „want ik ben er al heelemaal verliefd op."

„Je hadt een slechter keus kunnen doen," zeide zij — „want het oude Bergamo is een van de parelen van Italië, — zooals het daar tegen den berg verborgen ligt en al zijn schatten verstopt — maar ik zal je die wel laten zien, ga maar mee!"

En zij keek hem stralend aan, terwijl zij achteruit de gewelfde gangen van de bibliotheek door, en de kerk van het Battisterio voorbij in den zonneschijn voor hem uit danste.

Zij interesseerden zich beiden evenveel voor kunst en

waren even verlangend nieuwe schoonheden onder al het oude te ontdekken. De een begon, waar de ander ophield — zij bezagen de kerken, het Battisterio, de bibliotheek en ieder hoekje van de oude markt. Eerst toen de klok van den raadhuistoren twaalf sloeg merkten zij hoe hongerig ze waren.

Zij haastten zich het plein over naar het eenige kleine hotelletje — maar ontmoetten onderweg Dorthe. Zij was vroeg op den morgen uitgegaan om haar meesteres te zoeken en staarde iedereen, dien zij ontmoette, met wijd-opengesperde, verschrikte oogen aan.

Toen zij nu Sonja aan den arm van een wildvreemden heer zag loopen, werd zij bijna stom van verbazing.

„Salute —!" zeide zij, terwijl zij haast tot op den grond toe boog, „salute!"

Sonja barstte in een hartelijk lachen uit, dat Stig ook aanstak en Dorthe lachte op haar naïeve, niet begrijpende wijze ook maar mee. Maar toen zij wat tot bezinning gekomen was, zeide zij plotseling met een triomfeerenden blik op Stig:

„Il paradiso è là."

En Sonja omhelsde Dorthe midden op de markt en danste met haar in het rond, terwijl een paar kleine, bruine Italiaansche jongens met een luide piepstem riepen: „Ecco, Signorina! Un soldo!"

„Zij is een prachtig type!" zeide Stig, toen hij hen ten slotte inhaalde. „Kunnen we haar niet meenemen?"

Maar Sonja schudde haar hoofd. „Dorthe hoort in het Zuiden thuis," zeide zij „zij zou in het koude Noorden sterven — uit gebrek aan liefde! Maar nu moet ze naar

huis om voor een goede lunch te zorgen. Het is veel prettiger op je eigen kleine kamertje te zitten dan in een restaurant — vooral in het oude Bergamo, waar alles antiek is — ook de restaurants. Maar heerlijke vruchten en verrukkelijken wijn hebben we. Schaf het allerbeste op," fluisterde zij Dorthe in, die met een gelukkigen glimlach van hen scheidde en holder de bolder alle winkels binnen stormde uit louter ijver om „het allerbeste op te schaffen."

Sonja en Stig liepen naar het groote, groene veld voor het kasteel — en bleven toen een tijdje zitten, meer verdiept in elkaar dan in de natuur.

„Maar, Stig! Je kijkt heelemaal niet naar het mooie om je heen!"

„Ik kijk liever naar jou, ik heb je in zoo lang niet gezien!"

„Alsof ik jou niet gemist heb!"

„Waarom kwam je dan niet toen ik om je schreef? Waarom nam je den eersten den besten sneltrein niet, die naar het Noorden ging? Hoe *kon* je het laten?"

Er gleed een glimlach over haar gezicht toen zij den heftigen toon van zijn stem opmerkte. „Trouw," zeide zij heel stil en innig als in zichzelf — maar toen werd zij plotseling ernstig en kwam er een diepe rimpel op haar witte voorhoofd. „Ik denk dat mijn geweten sprak," zeide zij.

Toen nam hij haar handen in de zijne en keek haar diep in de oogen. „Wij konden niet helpen wat er gebeurde," zeide hij — „geen van beiden wilden wij haar het geluk ontnemen — o, neen! voor niets ter wereld — het deed ons zelf zoo'n pijn toen het kwam — maar zelfs als het niet gekomen was, geloof ik, dat zij de leegte gevoeld zou hebben. Wij waren zoo verschillend, zij en ik — we hebben

elkaar nooit gelukkig gemaakt. En van het begin af wilden wij toch niets liever!"

Bij de laatste woorden werd zijn stem zoo droef, dat zij onwillekeurig uitriep: „Waarom konden jullie 't niet?"

„Waarom niet?" zeide hij heftig — „Sonja, kan *jij* vragen waarom niet?"

En beschaamd sloeg zij haar oogen neer.

„Neen," zeide zij „je kunt nooit gelukkig worden, als je elkaar niet begrijpt — *jij* wel het allerminst."

Hij legde een van haar kleine handen op zijn oogen, zoodat zij ze voelde branden.

„Nu ik je *heb*," zeide hij, „nu ik iemand gevonden heb, die me door en door kent — nu begrijp ik zelf niet hoe ik betrekkelijk geduldig op een surrogaat heb kunnen leven."

„Geloof je dat Maja soms ook zoo dacht?"

„Ik geloof het wel. Maar zij zette zich gemakkelijker over de dingen heen — en zij was veel beter dan ik, niet zoo driftig, zoo egoïst, zoo woest."

„Houd je stil — nu doe je jezelf onrecht!"

„Ik ben alleen rechtvaardig. Ik weet dat ik niet goed genoeg voor haar was. Maar wij begrepen elkaar niet. — Als ik driftig was, werd zij koud en als ik ongeduldig was, werd zij tot het uiterste irriteerende geduldig. Maar het was allemaal mijn schuld — want ik bedroog haar zoowel als mezelf toen ik zeide dat ik niet zonder haar kon leven. Ik neem graag al de schuld op me voor die negen lange jaren zonder geluk — maar één ding doe ik niet: het heerlijkste in mijn leven berouw ik niet, begrijp je me Sonja?"

„Ja, ik begrijp je," zeide zij, terwijl zij haar armen om

zijn hals sloeg. „Ik begrijp je zoo diep en warm en innig, dat ik het nooit meer vergeten kan!"

„En je geweten?" vroeg hij, terwijl hij haar glimlachend onder den rand van haar hoed in de oogen keek.

„Dat sprak niet meer zoodra jij kwam!"

„Sonja!"

„Ter wille van dezen enkelen dag zou ik met genoegen mijn heele verdere leven in eenzaamheid doorbrengen."

„Praat niet van eenzaamheid. Zoolang wij beiden leven zullen we geen van tweeën eenzaam worden."

Plotseling glimlachte zij weemoedig en zeide:

„Hoe maakt Irmelin 't?"

Het kwam haar voor dat hij stil werd — maar zij deed alsof zij 't niet merkte en vervolgde haar eigen gedachtengang:

„Wat geloof je dat Irmelin zal zeggen?"

„Irmelin?"

„Waarvan?"

„Dat ik kom."

„Zij zal van vreugde dansen en je allerlei vragen doen."

„Maar dat is geen antwoord op mijn vraag. Weet ze *als wat* ik kom?"

„Je komt als mijn vrouw. We zullen 't aanvragen en zoodra alles in orde is, trouwen we in de eerste de beste Protestantsche kerk."

„Maar wat denk je dat Irmelin er van zeggen zal? Geloof je, dat ze me moeder zal noemen?"

„Moeder? Neen — dat nooit."

Zij schrok van zijn heftigen toon. Zij wist natuurlijk niet, dat haar vraag allerlei pijnlijke herinneringen bij hem wakker riep.

Zij boorde de punt van haar parasol diep in het warme zand als om zichzelf tot zwijgen te dwingen — maar toen keek zij hem plotseling van terzijde aan en zeide zacht:

„Hoe geloof je dan dat ik mijn plaats zal kunnen vervullen?"

Er kwam een pijnlijke uitdrukking op zijn gezicht, die haar niet ontging en onwillekeurig wendde hij zijn hoofd af.

„Laat ik je vertellen," zeide hij, „dat ik Maja beloofd heb dat Irmelin meer van haar zou houden dan van iemand anders en dat zij nooit een ander *moeder* zou noemen. En wat je een stervende belooft, moet je houden."

Sonja antwoordde alleen met een knik — maar heel even kwam de gedachte in haar op, dat Maja liever den geheelen stap had moeten doen en hem de belofte afpersen, waarvan zij eens gesproken had. — — Een heele scheiding was beter dan een halve en te midden van haar groot geluk begreep zij dat, indien zij het hart van het kind niet won, er ook een leege plaats in het zijne ontstaan zou — zoo niet dadelijk, dan mettertijd.

Zij begreep dit omdat zij vrouw was. Maar hij van zijn kant begreep niet waarom zij dit zoo zwaar opnam.

„De naam doet immers niets ter zake," zeide hij troostend, „Irmelin zal van je houden omdat jij het bent."

Zij antwoordde niet, maar vroeg in plaats daarvan:

„Is 't je nooit moeilijk gevallen de herinnering bij zoo'n klein kind levend te houden?"

„Irmelin is geen klein kind. Vergeet niet, dat zij zeven jaar was toen haar moeder stierf. En op dien leeftijd vergeet je niet licht. Daarbij is zij vroeg ontwikkeld, zooals eenige kinderen gewoonlijk zijn. Als je haar nu ziet zal 't je verbazen dat ze pas negen jaar is. Soms zal ze je twaalf schij-

nen, soms ook vier. Zij heeft een wonderlijk gecompliceerde natuur evenals ik, maar ze is oneindig trouw."

„Dat heeft ze ook van geen vreemden."

„Neen, maar —" en hij hield zijn hoofd wat op zij, „er zijn oogenblikken geweest dat 't toch moeilijk voor me was."

„Wanneer bijvoorbeeld, Stig?"

„Toen Irmelin meer van mij begon te houden dan van Maja — „want u ken ik het best" zeide ze tegen me. „U bent altijd bij me en moeder heb ik maar zoo kort gehad."

„Wat zei je toen?"

„Ik zei niets maar vertelde haar van haar moeder en zei dat die veel beter was dan ik en dat zij altijd het meest van haar moeder houden moest. En dan vertelde ik 't kind allerlei mooie trekjes van Maja, haalde allerlei prettige voorvallen van vroeger op. Iederen dag keken we naar de dingen die haar hadden toebehoord en iederen avond gingen we met versche bloemen naar haar graf — met de eerste voorjaars- en de laatste najaarsbloemen."

Terwijl hij sprak, zat Sonja zich over hem te verbazen. Was dat dezelfde man die in zijn huwelijk zoo'n groote egoïst geworden was en nu zichzelf voor een ander in de schaduw stelde? Zij had hem heftig, bijna hartstochtelijk gezien in zijn liefde voor het kind — en nu werd hij plotseling bepaald vindingrijk om haar op een afstand te houden, niettegenstaande Sonja heel goed begreep wat hem dit kosten moest.

Zij stak weer haar parasol in den grond, maakte er strepen mee over het zand, en boog steeds dieper voorover — toen keek zij plotseling op en zeide:

„Ben je nu ook wel zeker dat het goed voor het kind is?"

„Wat?"

„Dat je het voortdurend aan haar moeder herinnert. Geloof je niet dat er iets ziekelijks uit kon ontstaan?"

Hij knikte hulpeloos en zeide: „Daar heb ik ook dikwijls over gedacht — juist voor een natuur als die van Irmelin is het gevaarlijk. Maar wat moest ik doen? Ik had mijn belofte gegeven. En ik weet dat ik er iederen dag voor gestreden heb om die te houden en mijn woord niet te breken. — Maar aan den anderen kant heb ik niet zooveel met het kind over haar kunnen spreken als ik wel wou — omdat" — hij keek op, eerlijk als altijd — „omdat al mijn gedachten bij jou waren!"

Zij wierp een haastigen blik op zijn gebogen hoofd — toen nam zij het in haar beide handen en kuste zijn voorhoofd, mond en oogen.

„Wat heb ik je lief," zeide zij „wat heb ik je lief — lief!"

En haar zwaarmoedigheid was als weggeblazen. Nu voelde zij alleen haar eigen overweldigend geluk.

„Jij en ik," zeide zij „dat kan niet anders dan geluk geven. Niet een klein kapitaaltje van geluk zonder veel rente, maar een heel groot, oneindig vermogen."

„Het behoeft niet meer gegeven te worden — het is er al," zeide hij, terwijl hij haar heftig tegen zich aandrukte.

Men kon zich onmogelijk twee gezichten voorstellen, die meer glansden van genoegen dan die van het jonge paar, dat drie weken later de Protestantsche kerk van den Via Carlo te Milaan uitkwam, waar zij juist getrouwd waren. Zij liepen zooals de jeugd naar een feest loopt — zij liepen, zooals ik mij voorstel dat de menschen eenmaal loopen zullen op de Nieuwe Aarde, waar de voet zich nooit aan steenen zal kwetsen.

Er lag zulk een heerlijke feestglans over hun gelaat, dat de menschen hen onwillekeurig nakeken.

Velen knikten ook in het voorbijgaan — sommigen glimlachten tegen hen en een heele enkele had zelfs den moed te groeten, zooals men een jong geluk begroet als men het een enkel maal in het leven tegen komt, of zooals men het hoofd ontbloot voor den lichtgroenen beuk den morgen als 's nachts het groen plotseling is uitgekomen.

Maar hij, die gegroet had bleef hen langen tijd weemoedig nakijken — en zeide toen heel zacht en wonderlijk droevig:

„Dat kan niet lang duren — neen, dat duurt niet."

Maar het jonge paar was veel te veel in elkaar verdiept om op te merken dat zij in het oog vielen. Zij richtten hun schreden naar den dom — dat wonderwerk van een meesterhand, waarvan het witte marmeren kantwerk glinstert tegen een effen blauwen hemel en de slanke zuilen zich welven over een ruimte, die men nooit vergeet — een ruimte, waar de heerlijke glasschilderingen met hun duizenden diepe, gedempte kleuren de geheele wijde wereld buiten schijnt te sluiten.

Toen zij binnen kwamen was de kerk nagenoeg leeg — alleen aan den zijkant zaten er een paar vrouwen te bidden en bij den ingang stond een blindeman te bedelen.

De namiddagzon viel in schitterende stralen door de hooge vensters.

Het paar ging hand in hand heel zacht de middengang door.

Dit scheen hun de ware huwelijksplechtigheid, die hen vereenigen en hen door alle eeuwigheid heen zou leiden. Want als er een plaats op aarde is, waar men een overweldigenden indruk van Gods grootheid krijgen kan, dan is het wel in de Kathedraal te Milaan. En als er een plaats is waar men de eeuwigheid begrijpt — neen, niet *begrijpt*, maar *voelt*, dan is het daar. En hier — in den versten hoek van de schoonste kerk, die menschenhanden gebouwd hebben, knielden zij naast elkander neer — twee vreemdelingen, die niemand kende, — twee menschen, die baden om het grootste, het rijkste, maar ook het zeldzaamste wat er bestaat — *een gelukkig samenleven.*

Den volgenden dag vertrokken zij naar het Garda-meer. Iedereen zuchtte onder de onhoudbare warmte — alleen het jonge paar scheen er zich niets van aan te trekken.

Vroolijk installeerden zij zich in den leegsten coupé, dien zij konden vinden, waar de twee andere reizigers met schele oogen naar hun bagage keken, maar plotseling aangestoken door hun vroolijk lachen, vriendelijk werden en een handje hielpen.

Alleen Dorthe stond op het perron te huilen. Nu moest zij afscheid nemen van haar lieve Signora. „Scrive," zeide zij, terwijl zij voortdurend haar langen drupneus met den rug van haar hand afdroogde „scrive!"

En Sonja beloofde te schrijven — eerst éenmaal, toen tweemaal in de week. „Maar alleen maar een briefkaart," zeide zij met een guitigen, zijdelingschen blik naar haar man — en de goede Dorthe voor wie er op aarde en in den hemel niets begrijpelijkers bestond dan liefhebben, knikte dadelijk sympathiek en zeide met haar breedsten glimlach: „Come vuole Signora, come vuole."

Maar toen de trein het sein tot vertrek gaf, begon zij

weer te huilen. Zij wuifde met haar vuilen zakdoek en riep voortdurend: „A rivederci! A rivederci!"

Sonja boog het raampje uit en antwoordde: „Salute a San Remo! — Salute all' amico!"

Maar zij had geen gelegenheid om de uitwerking van haar laatste woorden te zien, want Stig greep haar krachtig om haar middel en zette haar op haar gemak in een hoekje van den coupé. „Nou moet je rusten," zeide hij.

„Maar daar heb ik niets geen behoefte aan. Ik ben volstrekt niet moe."

„Voor het avond is zal je 't wel zijn."

„Wel neen! Hoe verzin je 't? Ik ben gewend aan reizen." En energisch streek zij het zware haar van haar voorhoofd. Maar een uur later viel zij toch in slaap met haar hoofd op zijn schouder.

Hij zat stil als een muis om haar niet wakker te maken. Toen zij een paar uur later ontwaakte, was hij niet van houding veranderd.

„Maar Stig," zeide zij opschrikkend, „ik heb toch niet geslapen?"

„Gelukkig wel!"

„En heb jij hier al dien tijd gezeten zonder je te verroeren? Je schouder moet wel stijf zijn!"

„Ik voelde me zoo oneindig gelukkig, terwijl jij daar zat te slapen."

„Dan heb ik toch ook eens mogen geven — tot nu toe had ik het gevoel niets anders te doen dan te nemen," antwoordde Sonja.

„*Jij* —!"

Zij trok hem aan zijn baard en wreef eens over zijn ooren.

„— Jij, die altijd van jezelf zegt dat je zoo'n leelijke egoïst bent!"

„Dat ben ik ook geweest, ik ben van een zelfzuchtige natuur. Maar als ik jou zie, vergeet ik mezelf — daarom houd ik nog meer van je."

Zij sloot zijn mond met een kus — en toen begonnen zij plannen te maken voor den volgenden dag.

„Ik geloof dat we niet langer dan éen dag in Riva zullen blijven," zeide zij „en dan doorgaan naar Gardona — want dat moet je zien."

„Maar 't is nog een half uur eer we te Mori zijn!"

„Zing wat," vroeg zij. En hij zong. Als hij ophield, vroeg zij hem om meer — maar als hij in zijn uitbundige vreugde te luid zong, beval zij hem wat zachter te zingen.

„Ze denken dat we gek zijn —" zeide zij en glimlachte tegen de twee Italianen die bij hen zaten.

„Laten ze denken wat ze willen," zeide hij en zong voort:

Het heeft er zoo even geregend
En druipend de boomen nog staan —
Ruwe wind scheurde uw mantel aan flarden
Scherpe doorns hebben pijn u gedaan.
Maar laat regen en felle wind gieren,
En de Noordwesterstorm maar tieren,
Ik blijf u ter zijde staan.

De twee Italianen, die geen woord van den tekst verstonden applaudisseerden zoo hard — geheel bekoord door zijn mooie, heldere stem — dat hij hetzelfde lied nog eens moest zingen. Maar toen legde zij haar hand op zijn mond: „Je moet alleen maar voor mij zingen — en niet voor

anderen," zeide zij. En hij ging dicht naast haar zitten en zong haar guitig in het oor:

„Ik zie aan je heldere oogen
Dat je zoo even hebt geweend."

Zij lachte en gaf hem een hand. Maar de regels van het oude Deensche volksliedje deden hun plotseling naar huis verlangen en zij begonnen over Stig's villa te spreken.

„Ik heb nooit die dubbele deur in je kamer kunnen uitstaan," zeide zij. „Die maakt alles zoo donker. We zullen de deuren opendoen — dan zul je eens zien hoe gezellig 't wordt."

„Ja, maar de sigarenrook —"

Zij lachte zoo hartelijk, dat hij er verlegen onder werd en toen aanvoerde dat Maja altijd zoo bang was voor sigarenrook in de kamers — zij beweerde dat 't zoo slecht voor de gordijnen was — maar Sonja streek hem over het haar, dat zware haar, dat bij de slapen wat krulde.

„Ik kan me jou niet voorstellen zonder rooklucht," zeide zij — zij wilde niet zeggen waarom niet — zij wilde haar geheim van zijn pels niet verklappen. „Maar we moeten lucht en licht in huis hebben," zeide zij, „die duisternis is zoo ongezond."

„Ja, nietwaar?" zeide hij, terwijl hij opsprong, „In licht en lucht groeien we."

En half weemoedig voegde zij er bij: „In schaduw zeker ook wel." Maar plotseling sloeg haar stemming om.

„Ik hoef volstrekt niet meer te groeien," zeide zij. „Ik zou deze dagen willen vasthouden en ze tot in de eeuwigheid verlengen. Want die komen nooit terug. Ik *weet* dat ze nooit terugkomen," eindigde zij heftig.

Hij trok haar dichter naar zich toe.

„Roep geen schaduwen op," zeide hij. „Laat de zon schijnen zoolang die kan — de heerlijke zon, die jou en mij tot de gelukkigste menschen der wereld gemaakt heeft."

„Ja," zeide zij en slaakte een zucht van verlichting, „laat de zon schijnen zoodat de goede God er zelf niet meer tegen in durft gaan."

Hij streek zachtjes met zijn hand over haar gesloten oogen — en toen stopten zij te Mori.

Zij stapten over en waren weldra op weg naar het Garda-meer. Langzaam kronkelde de kleine baan zich door den heerlijken bergweg naar Riva, tusschen steile hellingen en bloeiende wijnvelden, steeds hooger totdat de bergketen plotseling spleet en het Garda-meer als een schitterende groene smaragd diep onder hen lag.

„Kun je je iets mooiers voorstellen?" zeide zij. Maar hij boog voorover en keek haar in haar schitterende, vochtige oogen.

„Jawel — jouw oogen," zeide hij.

In Riva namen zij hun intrek in het kleine hotel achter het standbeeld van den heiligen Antonius. — Tot laat in den nacht zaten zij boven de verlichte veranda voor het open raam dat op het Garda-meer uitzag en hoorden naar het geklots van de booten, die bij den oever voor anker lagen en luisterden naar de eentonige voetstappen van den strandwacht, die bij de grens heen en weer liep.

En den volgenden dag zeilden zij over het Garda-meer naar Gardone. Laat op den namiddag kwamen zij in het kleine stadje aan en begonnen dadelijk logies te zoeken. Gelukkig voor hen, die zooveel mogelijk den toeristen-stroom ontliepen, was het seizoen voorbij en alle hotels gesloten. Alleen een Zwitsersch pension was nog open, waar men blijkbaar aan de groote schoonmaak was, want alle vensters stonden wijd open. „We hebben 't wel erg druk met schoonmaken en wasschen," zeide de vriendelijke dame des huizes, die aan de deur kwam, „en feitelijk hebben we een week geleden al gesloten — maar als u 't nemen wilt zooals 't valt, kunt u hier wel een paar dagen logeeren."

En zij leidde hen door hooge, lichte gangen naar een

groote kamer, waar de glazen deuren uitkwamen op een plat dak, vanwaar men het heerlijkste uitzicht had op het Garda-meer en Isola di Garda.

Beiden konden van verrukking geen woord uitbrengen.

„Het is precies of we koning en koningin zijn geworden van een tooverpaleis," zeide zij. „Dat eiland daar kan niet anders dan het betooverde eiland zijn — en als er een Paradijs op aarde is, dan moet het hier zijn."

Hij lachte om haar opgewondenheid — maar was in werkelijkheid even enthoesiast als zij.

En den heelen avond zaten zij op het plat.

Het Garda-meer lag onder hen als een schitterende, smaragd-kleurige spiegel. Een enkele maal doorsneden een paar zeilbooten de watervlakte, af en toe golfde er een briesje over het meer — verder was alles blad-stil. De bergen aan den overkant teekenden zich in donkerblauwe kleuren-nuancen tegen de schitterend roode van den zons-ondergang af.

Beneden in den tuin stond een schitterend witte oleander zoo groot als een groote meidoornstruik. De groote, witte kelken geurden hun bedwelmend tegemoet — en over den tuinmuur hingen de bloemen van een granaatappelboom — rood als bloed en schitterend als vuur in de dalende stralen van de verwarmende zon.

„Onder dien oleander moeten we eens gaan staan," zeide zij. — En zij gingen den stillen tuin in, waar geen geluid tot hen doordrong dan het lichte kraken van hun eigen voetstappen over de kiezelsteenen.

„Dit is 't mooiste wat ik ooit gezien heb," zeide zij, terwijl zij langs het meer heen en weer liepen, onder de witte

oleanders tusschen palmen en aloë's op het smalle tuinpad, waar camelia's groeiden en de granaatappels hun kussen over de witte muren toe zonden!

„Het is toch wonderlijk," zeide zij, stilstaand „ik heb nooit iets gezien, dat hierop leek en toch is 't me of ik alles al vroeger gezien heb — —"

„Misschien heb je 't ook wel," zeide hij. „In ieder geval hebben wij dikwijls een voorgevoel van hetgeen komen zal — zoowel van geluk als verdriet. Ik vind dat we nu van ieder minuutje genieten moeten dat de zon schijnt om er wat van te bewaren tegen den tijd dat er schaduw om ons heen is."

Zij glimlachte — want zij dacht er aan wat haar door het hoofd gegaan was toen zij niet anders van hem gezien had dan zijn hals en zijn pels — en volstrekt niet wist wie hij was! „O, wat was het heerlijk!" liet zij zich onwillekeurig ontvallen — maar toen hij er op aandrong te zeggen wat zij met haar woorden bedoelde, weigerde zij elke verklaring.

In plaats daarvan stak zij haar hand in zijn borstzak en zeide: „Mag ik den brief lezen, dien je van morgen kreeg?"

„Natuurlijk. Ik heb geen geheimen voor je."

„Ook niet als 't Irmelin betreft?"

„Ook dan niet. Sonja is nummer één — Irmelin is nummer twee."

„Ja, maar toch — —"

„Je mag den brief gerust lezen, maar je moet me beloven dat die niet de minste schaduw op je gezicht zal brengen."

Zij knikte en opende den brief.

En zij las:

„Lieve vadertje, komt u nu niet gauw terug bij moeder en mij? Ik kan het graf alleen lang zoo mooi niet versieren. En iederen avond als ik naar bed moet verlang ik naar u.

Jens zegt, dat tante Sonja ook mee komt. Maar waarom komt zij? Ik heb 't haar niet gevraagd. Hebt u 't haar misschien gevraagd?

IRMELIN."

„Nou — waarom glimlach je niet?" zeide hij, terwijl hij haar hoofd weer op zijn schouder drukte. „Zie je niet wat een kinderlijk briefje het is?"

Maar Sonja schudde haar hoofd.

„Neen," zeide zij, „kinderlijk is 't niet. Was het 't maar! Dan zou ik er niet verder over denken. Maar het is juist zooals ik het van Irmelin verwachtte. Het doet muren tusschen haar en mij oprijzen. Het —"

Zij hield plotseling op, toen zij de uitdrukking van zijn gezicht zag — en haar stem werd licht en blij als te voren:

„Laten we er nou niet over praten," zeide zij. „Laten we nu alleen maar van elkaar en van onze huwelijksreis genieten! We zullen hier onder den witten oleander gaan zitten en naar het betooverde eiland kijken."

En plotseling kreeg hij een ingeving en zeide:

„Sonja, we zullen er heen roeien. Ecco! Ecco!"

Zijn roepen wekte een visscher, die in een van de bootjes lag te slapen en slaapdronken opstond.

„Wat wenscht meneer?"

„Een bootje naar het eiland!

„Alsjeblieft!"

Zij stapten haastig het bootje in, dat onhoorbaar over de schitterende oppervlakte gleed.

Eerst zaten zij samen aan den achtersteven, maar toen liet zij zich op den bodem van het bootje glijden, terwijl hij aan het roer bleef zitten en zachtjes Rubensteins barcarole voor haar neuriede.

„Je weet niet hoe graag ik je hoor zingen," zeide zij met haar hoofd tegen zijn knie „ik ben alleen maar bang, dat ik je niet altijd begrijpen zal."

„Jij niet, liefste? Je ziel is muziek! Ik merk dat het best aan de manier waarop je luistert. Als we thuis zijn moet je al mijn liederen accompagneeren. Ik weet zeker dat 't uitstekend zal gaan."

„Lief om dat te zeggen," zeide zij met een stralenden glimlach die toch langzamerhand, zonder dat zij het zelf wist, weemoedig werd.

Terwijl zij naar het eiland keek, zag zij dat er van het oude slot een lange cypressen laan naar het meer leidde — en plotseling schoot Böcklins schilderij van het Dooden-eiland haar te binnen — —

Het was of hij haar gedachten raadde, want hij zeide haastig:

„We zullen maar niet aan land gaan, vin-je wel? Zulke heerlijke plekjes moet je op een afstand zien — het is goed om er naar te kunnen verlangen — Terug," zeide hij tegen den roeier, die hem verbaasd aankeek en hard werk had om zijn boot te keeren.

Zij richtte zich wat op, boog over den rand van het bootje en liet haar hand door het lauwe water glijden — terwijl hij achter haar al haar bewegingen volgde.

Af en toe vloog er een glimkever over haar zwarte haar en pijlsnel over het meer om dan plotseling voor zijn oogen te verdwijnen. Hij keek naar de bijna kinderlijke ronding van haar wangen, naar den nadenkenden trek om haar mond en volgde haar diepe ademhaling onder de plooien van haar wit kleed en de haastige beweging van haar kleinen voet, die energisch de maat sloeg tegen de planken van het bootje. Toen was hij op 't punt te wenschen, dat hij nooit naar huis zou hoeven te gaan — maar hoorde toen plotseling Irmelins stemmetje en dacht hoe zij daar naar hem verlangde. En hardop zeide hij — meer tot zichzelf dan tot Sonja:

„We moeten over naar huis gaan beginnen te denken."

Hij merkte dat zij er van schrikte — maar dadelijk haar hoofd omdraaide en kalm terug knikte.

„Wanneer had je gedacht thuis te zijn?" zeide zij.

„Over een dag of tien — op zijn laatst. Is er nog een plaats waar je speciaal graag heen wou?"

Sonja zweeg even en zeide toen langzaam zonder haar hand uit het water te halen:

„Er zijn zooveel plaatsen waar ik maar eens een enkele maal in mijn leven met jou zou willen zijn. Ten eerste zou ik met jou de Uffizii in Florence willen zien — maar daar kunnen we nu niet meer naar toe — en dan het park van de Villa Carlotta, als we er tenminste alleen in mogen en niet met Jan en alleman. En ten slotte Alt-Rothenburg in Beieren — daar zou ik willen wonen als ik zelf mijn nestje kon bouwen."

Hij trok haar teeder naar zich toe. „Het is maar goed dat je dat niet kan — want dan zouden we veel te ver van elkaar af zijn."

Zij lachte, maar haar oogen waren vochtig en weldra hield het bootje voor den tuin van het hotel stil.

De dame des huizes en iedereen sliep — er was geen licht aan de vensters te zien — alleen een paar schitterende dauwdroppels trilden zachtjes op de witte kelken van de oleanders.

Zij liepen den halven nacht op het plat voor hun kamer heen en weer en konden zich niet ontrukken aan het heerlijke uitzicht — de schoonheid rondom hen niet genoeg genieten. Plotseling zeide zij — en haar stem klonk veraf:

„Geloof je heusch dat het werkelijkheid is?"

„Ik weet 't niet," zeide hij, „ik weet alleen dat jij werkelijkheid bent en als al het onwerkelijke verdwijnt, blijf jij over."

Bijna angstig greep zij zijn hand.

„Stig," zeide zij, „je mag niet te veel van me verwachten. Ik ben niet sterk genoeg, niet goed genoeg. Jij kijkt alleen maar door oogen, die alles mooi en lief zien."

Als antwoord sloeg hij zijn arm om haar middel en pakte haar zorgvuldig in de zachte, wollen sjaal die over haar schouders hing.

Zij legde haar hoofd tegen het zijne — en zoo zaten zij den halven nacht, terwijl de maan aan den azuurblauwen hemel stond. — Het licht verblindde hun bijna als zij hun blikken naar Isola di Garda richtten.

Villa Carlotta! Heerlijkste tuin van alle heerlijke tuinen op aarde — met uw slingerplanten en prachtige irissen, met uw groote, sneeuwwitte aronskelken en ceders van den Libanon — met uw bloeiende magnolia's, die zoo weelderig wassen in uw oranjebosschen en uw goddelijk uitzicht over het Comomeer!

Gij zijt als een droom, dien ik droomde — —

Het was tegen zonsondergang.

Aan den kant van Bellagio, over het meer, klonk een zacht klokgelui uit het kleine kerkje van San Giovanni en voor den tuin van de Villa Carlotta stond een dichte drom van toeristen op het oogenblik te wachten dat het ijzeren hek geopend zou worden om hen binnen te laten.

Stig en Sonja zaten achter in het bootje, waarin zij zich van Tremezzo naar den ingang van den tuin hadden laten roeien.

Toen het hek eindelijk geopend werd, bleef zij kalm op haar plaats zitten, terwijl Stig snel aan land sprong en door de menschen-menigte naar den ingang drong.

„We wilden alléen naar binnen," zeide hij, terwijl hij den

gids een goudstuk in de hand stopte. De Italiaan knikte begrijpend, liet het verdere gezelschap in en kwam een half uur later terug om Sonja en Stig binnen te laten. Zonder een woord te zeggen, wenkte hij hen.

Zij sprongen het bootje uit en slopen het hek door, terwijl de stroom van toeristen er uitging. Een paar Franschen scholden hen uit, een paar Engelschen keken hen fluisterend en vloekend na, maar de Italianen lachten en wisselden blikken van verstandhouding.

Sonja en Stig merkten er niets van, maar wendden zich dadelijk tot den gids en zeiden: „We zouden liefst alleen zijn. Hoeveel tijd hebben we?"

„Zoowat een uur — tot we de volgende bezoekers binnen laten."

„En dien tijd mogen we hier geheel alleen zijn?"

„Ja, geheel alleen Signora!"

„Was het geen tien lire waard?" zeide zij, terwijl zij haar arm door den zijne haalde, „zou je hier rond kunnen loopen met een troep schreeuwende en pratende toeristen?"

„Neen," zeide hij, terwijl hij geheel onder den indruk van al het schoone staan bleef.

Zij liet zijn arm los en ging hem voor op het fijne kiezelpad, dat nauwelijks onder haar lichte voetstappen kraakte.

„Een uur kan een halve minuut schijnen," zeide zij — „maar een uur kan ook een heel leven zijn. Dat zal het voor ons wezen."

Hij knikte stil, zonder te antwoorden.

De schoonheid van den tuin, die hem werkelijk aan het Paradijs deed denken, scheen hem zoo overheerlijk, zoo gelijk een droom — dat hij bang was te ontwaken.

En langzaam, bijna onhoorbaar volgde hij haar.

„Kijk," zeide zij, terwijl zij even stilstond om hem een zoen te geven, „hier groeien witte magnolia's — die herinneringen inhouden. — Zij stonden voor het oude huis in Brugge, waar ik eens een vers over las:

In Brugge, daar voor dat oude huis,
Bij der blanke magnolia's bedwelmend geruisch
Vond ik je ziel die ik riep — —
Zij naderde mij in een heiligen stond'
Toen diep uit der oude grachten grond
Het manegoud rimpelend liep.

Ik dacht dat je ver, heel ver van mij was,
Als het land daarginds bij het diep moeras,
Dat 'k nooit zal wederzien — —
Toen vondt je me daar bij dat oude huis —
Bij der blanke magnolia's bedwelmend geruisch
Heeft mijn ziel jouw ziel gezien.

En daarom in 's levens warlend gedruisch
Staat Brugge voor mij, met dat oude huis,
Geheiligd als groote smart — —
Want daar, in der eenzaamheid plechtigen stond'
Met den zang uit der grachten diepen grond
Stonden wij hart tegen hart.

„Kom! Kom! Kijk eens naar de irissen!"

En hij volgde haar weer — langzaam, als in een droom met een vaag gevoel van iets dat niet te bereiken is.

Toen bleef zij plotseling voor de ceders staan.

„Kijk!" — en hij volgde de richting van haar blik langs de helling en zag den grooten ceder van den Libanon, die zijn frissche, groene takken over het zij-zachte gras liet han-

gen. Groote, gele, prachtige rozen slingerden zich tot aan den top van den boom om den slanken stam, kropen over de waaiervormige takken en gleden over het groene gras — goudkleurig, geurend, zooals alleen de rozen in het Zuiden geuren.

Er bestond geen mooier kleuren-combinatie dan het groen van den boom met het geel der rozen.

Hij bukte en plukte er een. „Bewaar die," zeide hij, terwijl hij de roos op haar warm-golvende borst stak — maar plotseling scheen de roos hem even onwerkelijk als al het andere rondom hem.

„Deze tuin is al te mooi," zeide hij overweldigd door de pracht, terwijl hij zijn oogen met zijn handen bedekte — „die past niet bij menschen zooals wij."

Maar zij haalde zijn handen van zijn oogen.

„Dit plekje," zeide zij, „scheen mij altijd een stukje van het Paradijs, dat onze Lieve Heer vergeten heeft, toen hij het ons ontnam. En ik vind 't zoo zalig dat jij hetzelfde voelt als ik."

„Ik ben zoo blij een klein uurtje hier met jou alleen te mogen zijn — want het doet goed er geweest te zijn met iemand dien je 't meest liefhebt, want als je er eens buiten gesloten wordt, weet je ten minste dat je binnen de muren geweest bent — de muren van het Paradijs!"

Zij legde haar hand in de zijne en zij liepen samen door — onder het hooge, zoele booggewelf, waar de citroen- en oranjeboomen in de gouden stralen van de ondergaande zon gloeiden, voorbij den prachtigen rijkdom van roode en witte, gele en blauwe azalea's, naar de hoogte waar het Comomeer tusschen de bergen lag als een schitterende parel van glinsterend blauw amathist.

Langen tijd liepen zij onder de boomen heen en weer; alleen het neervallen van het koele fonteinwater en het fluiten van een vogel verbrak de stilte van hun blijde stemmen en hun zacht fluisteren.

Maar op het laatst zwegen zij ook — zij bleven alleen af en toe staan om elkaar een haastigen zoen te geven en vervolgden hun weg naar den uitgang.

De gids glimlachte toen hij hen uitliet en de stroom van toeristen binnen kwam. Maar de jonge gravin, die hen van het balkon van het slot gearmd het boschje had zien uitkomen, barstte plotseling in tranen uit zonder zelf te begrijpen waarom.

Zij wist niet dat een groot geluk evenals een groot verdriet de diepste snaren van het menschenhart doet trillen.

Op den vooravond van Sint Jan kwamen zij tegen middernacht te Rothenburg aan.

Van München af hadden zij Sint Jansvuren tusschen de bergen zien gloeien — roode, schitterende vlammen, die ver in het donker oplaaiden.

„Alles ter eere van de jonge Mevrouw," had hij schertsend gezegd — en zij was bij het raampje gaan staan om de frissche berglucht in te ademen en juichte over ieder nieuw vuur, dat aangestoken werd.

Toen zij Rosenheim naderden, zeide zij: „Nu heb ik er al twee en twintig geteld."

Oude en jonge bloemenverkoopsters verdrongen elkaar aan het station. Zij kwamen allen met hun manden aandragen en staken Stig en Sonja kleine, stijve bouquetjes edelweiss en rozen toe. Stig kocht er twee — maar Sonja zeide dadelijk:

„Toe, neem er nog een — Irmelin zal 't zoo mooi vinden." En hij bedankte haar met zulk een warmen kus, dat zij lachend zeide, dat hij gerust alle bloemen voor Irmelin bewaren mocht — zijn kus was het heerlijkste Sint Jansgeschenk.

Hoe meer zij Rothenburg naderden, des te minder reizigers waren er, zoodat zij op het laatst alleen in den coupé zaten.

Zij stond den geheelen tijd uit het raampje te kijken.

„Nu zijn we weldra waar we wezen moeten," zeide zij, terwijl zij de stations telde. „Je weet wel dat ik verliefd ben op Alt-Rothenburg, ik heb er maandenlang gewoond. Ik ken iederen muur van de oude huizen en iedere spleet van de gebarsten muren — iederen toon van den hoorn, die op den ouden raadhuistoren geblazen wordt en iederen klank van het klokkenspel van de oude kerk.

„Sonja!" zeide hij, terwijl hij zag hoe het bloed haar naar de wangen steeg, „ik geloof dat ik je nog nooit zoo gelukkig heb gezien als van avond."

„Dat komt, omdat ik een gevoel heb alsof we nu thuis komen," antwoordde zij met een warmen nadruk op het woord thuis.

Hij wendde zijn hoofd af en antwoordde niet. Hij voelde heel goed, dat zij wenschte in dit oude stadje dat zij zoo liefhad te kunnen wonen. Hier had zij zich de kleine, tijdelijke woning gedacht die getuige zou zijn van hun jong geluk. Hij begreep haar wel — maar toch was er in die gedachte iets dat hem pijn deed en zijn diepste gevoelens kwetste. Hij wist dat het Irmelin betrof, maar wilde het zichzelf niet goed bekennen.

Zij merkte zijn stilzwijgen dadelijk op en keek hem vragend aan toen de trein stil hield.

Op de houten bank aan het station zat maar één enkele witkiel en die was in slaap gevallen — maar zij schudden hem gauw wakker, gaven hem hun handkoffers te dragen

en lieten hem vooruit gaan, zoodat zij alleen het oude stadje doorliepen.

De klok sloeg juist twaalf toen zij de eerste stadspoort voorbij kwamen — alle lichten achter de kleine ruitjes waren uit. Alt-Rothenburg sliep — maar het maanlicht viel in verblindende helderheid door de oude poorten, schitterde in witte strepen over de sterk vooruitspringende gevels en scheen de steenen te kussen van de kronkelende straten, waar geen geluid gehoord werd behalve hun eigen rythmische voetstappen op de puntige keien.

„Nu praat ik vijf minuten lang niet tegen je," zeide zij. „Maar dan moet je me ook zeggen of Rothenburg niet de heerlijkste oude stad is! Of je niet het gevoel krijgt dat je honderde jaren geleden hier gewoond hebt als je hier door de straten loopt — dat je weg geweest bent en een lang, onrustig leven geleid hebt en nu weer thuis bent gekomen?"

Hij zweeg een oogenblik — maar toen kwamen zij op de markt, waar de maneschijn in een breede, lichtende streep over den ouden put viel en liefkoozend om den toren van het oude raadhuis scheen te glijden. De gevels van de eigenaardige, oude huizen lagen diep in de schaduw en de spits van den kerktoren teekende zich scherp af tegen den schitterenden sterrenhemel. Toen zeide hij plotseling, terwijl hij zijn arm stevig om haar hals sloeg:

„Ik geloof dat als je op aarde verdwaalde en hier terecht kwam moe en uit je land verbannen — je hier rust zoudt vinden — omdat er hier vrede heerscht."

Haar ziel jubelde van vreugde dat hij voelde als zij — en zij boog het hoofd achterover om hem in de oogen te zien, maar liet het toen weer zakken.

Zij voelde zoo graag zijn hand om haar hals — zoo zacht en toch zoo stevig. Die liefkoozing was even eigenaardig als hij zelf. Soms ging die liefkoozing over in een kus op „dat kleine, blanke, koppige halsje" zooals hij het noemde — en soms noemde hij haar niet anders dan „zijn heerlijke vrouw met haar mooie zwarte oogen en haar prachtigen, trotschen nek."

Den volgenden morgen vroeg liepen zij de vestingwallen van de oude stad om.

De merels floten in de lindeboomen en de zwaluwen tjilpten van de hooge muren, of streken laag over den grond, waar de fijne, wilde varens hun bladen tusschen de ruïnes krulden.

Zij liepen samen de stille paden op, waar slechts af en toe een eenzame gestalte opdook om bij een draai van den muur weer te verdwijnen — zij zaten naast elkaar op de kleine banken langs de wegen en vergaten dat zij leefden het leven van nu.

„Iedere kleine bank," zeide hij, „is een halte op den weg naar ons geluk."

En zij knikte, maar antwoordde niet — want zij dacht: Iedere bank is een halte op den weg, die ons verder van het geluk wegvoert — want nu gingen zij naar huis, nu zou de strijd beginnen, dien zij wist dat komen moest.

En onwillekeurig streelde zij de banken, die hen daar nog vochtig van den frisschen morgendauw bij iedere bocht van den weg wachtten.

„Geloof je ook niet," zeide zij, terwijl zij haar wang op zijn schouder legde, „dat wat twee menschen zoo intens en innig voor elkaar geweest zijn, blijft — al worden ze misschien ook door tijd en afstand gescheiden?"

„Ik geloof," zeide hij, terwijl hij haar hoofdje dichter naar zich toe haalde, „dat waar twee menschen samen geleefd hebben zooals wij, ze nooit in alle eeuwigheid gescheiden worden. Ik geloof, dat de merel die daar in de oude vesting zijn nestje bouwt nooit ergens anders bouwen zal en dat de liefde waarop wij beiden leven, nooit rust zal vinden dan in ons zelf. Er is niets dat ons zal kunnen scheiden."

„Ook Irmelin niet?" vroeg zij bevend.

Maar hij schudde het hoofd.

„Niet bang zijn!" zeide hij met de hand om haar hals. „Ik dacht altijd als ik je halsje zag: bang voor niets!"

„Neen," zeide zij, terwijl zij zich juichend om zijn hals wierp, „bang voor niets — als jij er bij bent!"

Het was een heete, zonnige namiddag.

Jens stond met het rijtuig met éen paard aan het station.

Hij had het paard met roosjes versierd ter eere van zijn meester — maar zijn gezicht stond ernstig.

Hij wist wel wie hij beloofd had te dienen. En hij liet de zweep knallen, zoodat de hengst begon te steigeren.

Op hetzelfde oogenblik klonk er een scherp, gerekt gefluit en het dof geluid van een locomotief. De trein kwam het station binnen en de reizigers stapten uit.

Stig en Sonja kwamen het eerst de wachtkamer uit en keken beiden in gespannen verwachting naar het rijtuig.

Jens zat onbewegelijk op den bok en draaide zijn hoofd nauwelijks om, terwijl hij stijf met de zweep groette.

Stig liet zijn oogen vorschend over het rijtuig gaan.

„Is Irmelin er niet?" zei hij teleurgesteld.

„Neen, zooals u ziet," zeide Jens, terwijl hij even grinnikte.

„Zei ze dan niet dat ze mee wou?"

„Neen — ze zei alleen: Ik sta op den heuvel te wuiven als vader komt, zei ze."

Stig hielp Sonja het rijtuig in en nam toen snel zelf plaats.

„Klaar, koetsier!" was al wat hij zeide — en het paard draafde er met gespitste ooren van door, alsof het hooren wilde wat er in het rijtuig achter hem gebeurde.

Sonja zat heel stil in den eenen en Stig even stil in den anderen hoek van het rijtuig.

Met geen woord had zij zich in het korte gesprek gemengd — maar haar oogen hadden den meester en den koetsier gevolgd en uit de haastige wijze, waarop zij ademhaalde kon men zien in welke spanning zij verkeerde.

Misschien was zij bang, dat hij iets bemerken zou, want plotseling deed zij haar parasol op.

Maar haastig legde hij zijn hand op de hare.

„Zeg iets," zeide hij heftig.

Jens draaide eens nieuwsgierig zijn hoofd om, maar toen hij de bedrukte uitdrukking van Sonja's gezicht zag, werd hij plotseling verteederd.

„Ik filisiteer u," zeide hij plotseling, terwijl hij op militaire wijze zijn zweep tegen zijn pet hield.

Die uiting klonk zoo komiek, dat zij beiden lachten — en die lach was een opluchting.

Zij deed haar parasol neer en schikte dichter naar hem toe — zij legde ook haar hand in de zijne — vast en veilig, zooals gewoonlijk, maar zij kon toch niet vergeten dat er een oogenblikje geweest was, waarop zij niet voor hem scheen te bestaan.

Zelfs nu, terwijl hij tegen haar fluisterde, keken zijn oogen voortdurend vorschend naar den heuvel, waar hij het kind zou zien.

„Kijk," zeide Jens, terwijl hij met zijn zweep ergens heen

wees „ziet u daar iets wits schitteren? Da's de jongejuffrouw."

Stig stond op en hield de handen boven zijn oogen. Op den top van den heuvel zag hij een wit stipje.

„Natuurlijk," zeide hij, terwijl hij staan bleef met de hand steunend op het voorbankje.

Plotseling voelde hij een vreeselijk verlangen naar twee kleine, zachte armpjes die zich om zijn hals plachten te slingeren — en gedurende enkele minuten lette hij in het geheel niet op Sonja, die heel stil, bijna onbewegelijk op haar plaats was blijven zitten.

Toen kwamen zij aan den heuvel.

„Daar komt vader! Daar komt vader!" juichte Irmelin, terwijl zij den heuvel afstormde.

Maar zij liep niet naar den straatweg — zij ging het tuinhek in en toen het rijtuig voor de deur stil hield, stond zij buiten adem op de steenen trap en viel Stig om den hals.

„Ik heb zoo naar u verlangd," zeide zij, terwijl zij zich tegen hem aandrukte.

„Mijn lief, lief kind!" zeide hij en nam haar in zijn armen en overlaadde haar gezichtje met kussen.

Stine stond aan de deur te buigen. Zij had den ingang met bloemen versierd, maar de hand waarmee zij Sonja welkom heette, was koud en stijf.

Het zou Sonja zeer gedaan hebben als zij het gemerkt had. Maar zij merkte het niet. Zij zag alleen den man daar voor haar, die het kind tegen zich aandrukte. Dat kind dat het hare niet was.

En als in een droom liep zij het huis door. Bij de deur naar de slaapkamer bleef zij staan. Hier had zij eens een paar groote, van koorts gloeiende oogen op zich gericht

gezien, oogen, die een stomme, wanhopende beschuldiging inhielden.

„Hier wil ik niet slapen," dacht zij, „hier kan ik niet slapen!"

Op hetzelfde oogenblik sloeg hij den arm om haar middel.

„Ik heb de logeerkamer boven — het kamertje waar jij sliep — voor ons in orde laten maken," zeide hij. En zij keek hem met een dankbaren blik aan, terwijl zij samen naar de huiskamer gingen.

Het eerste wat haar blik trof was een levensgroot portret van haar zuster.

„Dat heb ik voor Irmelin laten maken," zeide hij, terwijl hij dadelijk weer aan haar zij was — „zij mag haar moeder nooit vergeten."

En Sonja schudde het hoofd, terwijl haar oogen vol tranen stonden.

Irmelin liep hen vooruit de tuinkamer door naar de open veranda.

Daar bleef zij staan en keek hen met haar verstandige, ernstige oogen aan.

„Kom eens hier!" zeide Sonja onwillekeurig en strekte haar armen naar het kind uit. Maar Irmelin bleef staan.

„Ik wil u geen moeder noemen," zeide zij met een uitdagenden blik op Sonja.

Stine had haar gezegd toen zij haar 's morgens aankleedde:

„Arm wurm, nou krijg je een nieuwe moeder."

Maar Irmelin had met haar kleine, stevige voetjes op den grond gestampt en geantwoord:

„Ik wil geen nieuwe moeder hebben. Ik wil alleen mijn eigen moeder hebben, die op het kerkhof ligt."

En nu stond zij daar en herhaalde tegen Sonja zoo beslist mogelijk:

„Ik wil u geen moeder noemen."

„Dat hoef je ook niet," zeide Sonja, terwijl zij haar vriendelijk bij de hand nam — „ik blijf je tante Sonja."

„Sonja," herhaalde Irmelin, terwijl zij haar met groote, verbaasde oogen aankeek — „dat is een mooie naam."

Sonja en Stig glimlachten tegen elkaar, want zij dachten er beiden aan, hoe hij eens hetzelfde had gezegd.

„Sonja!" fluisterde hij met zijn mond dicht tegen haar oor — en zijn stem klonk als een liefkoozing, „mijn bescherming tegen al wat boos en leelijk, koud en dood is — mijn verdediging voor al wat jong, licht en levend is! Want dat *ben* je, Sonja!"

Zij ging op haar teenen staan en legde haar zachte wang tegen de zijne.

„Ik hoop dat ik 't altijd zijn zal!" zeide zij met zulk een diepen weemoed in haar mooie stem, dat hij meende dien weg te moeten lachen — maar hij kon niet.

„Kom!" was al wat hij zeide en nam haar mee naar den tuin.

Irmelin kwam met haar armen vol bloemen naar hen toe. „Die zijn voor moeder," zeide zij en liep naar het hekje, dat van den tuin naar 't kerkhof leidde,

Zij kwamen langzaam achteraan en Sonja zag aangedaan hoe het kind met ijverige vingertjes de verlepte bloemen wegdeed en er frissche voor in de plaats legde.

„Kijk!" zeide zij, terwijl zij hun haar warme gezichtje toe keerde, „nu is het netjes!"

En Sonja knikte en nam een groote donkerroode roos

van haar borst, die Stig haar dien zelfden dag gegeven had en zeide:

„Geef die ook aan moeder."

Irmelin keek haar aarzelend aan — toen stak zij plotseling haar krullekopje tusschen Sonja's arm door en vroeg:

„Hield u veel van moeder?"

„Ja, Irmelin."

„Evenveel als van vader?"

„Neen, niet evenveel als van vader — want van vader houd ik meer dan van alle anderen."

„Maar ik houd het meest van moeder," zeide Irmelin beslist.

„Dat moet je ook altijd doen," haastte Stig zich te zeggen.

Sonja keek op. Aan het lichte beven van zijn stem hoorde zij, hoe moeilijk het hem viel dit te zeggen. Op dat oogenblik wenschte hij niets liever dan het kind met de armen om haar hals te zien — maar hij was zijn belofte getrouw, die mocht niet verbroken worden.

Zij bleven dien avond laat op.

Zij zaten in de gesloten veranda, die op den tuin uitkwam en onwillekeurig kwam het gesprek op de doode.

Hier had zij de laatste dagen gelegen in den schommelstoel, die er nog stond. Hier hadden de ingevallen oogen van haar klein, bleek gezichtje Irmelins spel in den tuin gevolgd.

Aan zijn arm had zij zich een klein eindje dat pad op gesleept en op dat grasperk had zij zich wat in den zonneschijn gekoesterd, terwijl de stralen op haar doorzichtige handen en haar arm, veroordeeld lichaam vielen.

Terwijl zij zoo over haar spraken, werd het hun beiden zoo week om het hart. — Het eene woord lokte het andere uit en de eene fluisterend uitgesproken herinnering wekte de andere, totdat Sonja plotseling opstond en haar schouders optrok alsof zij iets zwaars en kouds van zich afschudde.

„Laten we nooit meer zoo over haar praten, hoor Stig! Anders kan ik hier niet blijven. Onmogelijk!" zeide zij.

Maar hij legde zacht zijn arm om haar hals:

„Ja — dat kan je wel!" zeide hij.

En zij geloofde, dat zij, met *die* hand om haar hals, door vuur en vlam zou kunnen loopen zonder een kik te geven — willoos volgen, zonder zich door iets terug te laten houden. Maar plotseling wierp zij toch uitdagend haar hoofd naar achteren en schudde zijn hand van zich af.

„Het hangt er van af," zeide zij, „we moeten zien wie er hier de sterkste is, de levende of de doode."

Maar toen vouwde hij zijn handen om haar mooien hals en keek haar vast in de oogen:

„Weet je nog niet wie er hier heerscht?" zeide hij.

En zij liet haar ziel tot op den bodem van de zijne zinken — al het verdriet, alle smart was op eenmaal weggevaagd.

Maar de muur van het kerkhof wierp lange schaduwen in den ouden tuin, die in het witte maanlicht tusschen de struiken verdwenen en weer te voorschijn gleden — als een gedachte die niet wijkt, als een herinnering, die niet sterft....

Sonja ontwaakte den volgenden morgen vroeg. Haastig stond zij op en kleedde zich onhoorbaar aan.

Zij keek een oogenblik naar hem, terwijl hij daar zoo rustig en kalm lag te slapen met den rechterarm om zijn hoofd — en gaf hem haastig een kus. Toen sloop zij door de open deur naar het balkon, dat aan hun kamer grensde.

Onbewegelijk bleef zij enkele minuten naar den tuin kijken, waar alles trilde onder den dauw. Het heele leven scheen haar zoo heerlijk — zoo vol bloei en schoonheid, inhoud en geluk! Had zij vele jaren in eenzaamheid geleefd met de drukkende hand van den Dood op de hare, nu vond zij vergoeding in een samenleven, rijker en beter dan dat van de meeste anderen.

Zij dacht er aan hoe zij den vorigen dag lang samen gesproken hadden over een zaak, die hem sterk interesseerde en die voor het gerecht geweest was tijdens zijn afwezigheid. En zij herinnerde zich hoe hij dankbaar haar hand gegrepen en gezegd had:

„Hoe heerlijk om alles samen te deelen! Dat heb ik vroeger nooit gekend!"

Zij had alleen maar geglimlacht — want hoe zou je samen kunnen leven zonder in alles samen te deelen! Maar toen had hij begrepen wat zij dacht en er haastig bijgevoegd: „Maja kon het niet helpen — zoo was nu eenmaal haar opvatting."

En zij had hem nog meer lief omdat hij Maja zoo verdedigde. Een merel floot in den ouden eik — en langen tijd hoorde zij geen ander geluid — zag niets anders dan het licht op zijn vleugels die schitterden als metaal — maar toen kreeg ze plotseling Irmelin in het oog, die peren opraapte en in haar schortje deed. Zij lichtte haar korte rokjes op en waadde tot over haar enkels in het natte gras.

„Maar kind!" riep Sonja onwillekeurig, „wie heeft gezegd dat je door 't natte gras mocht loopen?"

Het kleine ding keek snel naar boven, en er verscheen een energisch trekje om het mooie mondje.

„*Ik* wil het!" was al wat het kind antwoordde, terwijl zij kalm door bleef zoeken.

Sonja antwoordde niet — maar zij begreep dat zij hier met iets te strijden kreeg — met een wil, die even sterk was als de hare — en toch een gemoed, dat in den grond even warm en teer was als dat van den vader. Zij keerde zich om en wilde naar de slaapkamer teruggaan, maar kwam hem aan de deur tegen — geheel aangekleed.

„Ik moet naar de gevangenis," zeide hij, „voor dien armen jongen kerel waar we gisteren over spraken, je weet wel."

„Mag ik mee en buiten op je wachten?"

„Jij? O, graag liefste, als je wilt!" Zijn gezicht straalde: „Maar ik vind het nog zoo vroeg voor je, — ofschoon je

veel matineuszer bent dan ik," voegde hij er schertsend bij, terwijl hij tegelijkertijd Irmelin in het oog kreeg.

„Ga dadelijk uit het natte gras!" beval hij — en Irmelin haastte zich zoo om zijn bevel op te volgen, dat zij over haar eigen beentjes struikelde en de helft van de peren onderweg verloor.

„Nu komen we beneden om met je te ontbijten," liet hij er dadelijk veel zachter op volgen.

Een half uur later waren zij op weg naar de gevangenis, die een eind weg lag. Stig moest er een jonge man gaan bezoeken, op wien vermoedens van brandstichting rustten, maar die weigerde te bekennen.

„Wacht tot meneer Schytte thuis komt," hadden zij tegen hem gezegd, „dan zal je wel bekennen."

En meneer Schytte was teruggekomen; hij had de gevangene niet onder geleide van den veldwachter bij zich geroepen — maar ging zelf de cel binnen en deed hem een paar korte onverschillige vragen.

„Jij hebt toch zeker de hoeve van Niels Jensen niet in brand gestoken, hé?" had hij, half verontschuldigend gezegd.

„Neen, zeker niet meneer de rechter."

„Je hebt een oude moeder, die het vreeselijk veel verdriet zou doen als je in 't ongeluk kwam."

„Dat is waar, meneer de rechter." De stem klonk nu veel minder zeker.

„Je hebt ook een jonge vrouw, die pas een kleintje gekregen heeft.... Enfin, voor haar zal ik wel zorgen. Ik zeg dit alleen maar, omdat je wel weet dat de straf strenger wordt, hoe langer je ontkent — en ik geloof helaas — dat je schuldig bent!"

De eerlijke, medelijdende toon, waarop de laatste woorden uitgesproken werden was genoeg om de zondaar te verteederen.

„Ja," snikte hij, „ik heb 't gedaan, want Nikkeline was zoo gewend aan mooie kleeren en ik kon er haar geen geven. Toen dacht ik dat het Niels Jensen niet veel scha kon berokkenen als zijn boel afbrandde, want hij was goed geassureerd en zou het beetje geld, dat ik onder den brand zou stelen, wel niet missen."

„Wist je vrouw waar het geld vandaan kwam?"

„Neen, Nikkeline vraagt er nooit naar — als ze maar mooie kleeren krijgt."

„En wat denk je, dat ze zeggen zal als ze hoort wat je gedaan hebt?"

„Och, ik weet wel dat 't haar meer zal spijten van haar kleeren dan van mij. Maar het hindert me nog het meest dat ze nu misschien om mooie kleeren te krijgen er met een ander van doorgaat — maar ziet u — dat is maar een veronderstelling."

„En als ze 't doet dan is ze geen knip voor haar neus waard."

„Ja, maar ziet u — Nikkeline is er een waar er nog al op afkomen, zoodat 't heusch niet te verwonderen is, dat ze niet vast in haar schoenen staat — want Nikkeline is de mooiste vrouw van de wereld."

„Wel mogelijk — maar je oude moeder dan?"

„Och ja, meneer de rechter — zij zal er verdriet van hebben, want ziet u — ze houdt van me — niet om de mooie kleeren, want die krijgt ze niet van me, maar om alles wat hier binnen zit." En hij klopte met zijn harde vuist op zijn borst.

Stig stond op en liep heen en weer. „Voor je moeder moet je je nu ook beteren en een eerlijk man worden," zeide hij.

„Een eerlijk man! Dat denkt u maar. Als je eens gestraft bent, wil niemand je meer in dienst hebben."

„Niet? Uit de gevangenis mag je dadelijk bij mij komen. Den volgenden zomer heb ik een tuinman noodig."

Toen verborg de gevangene zijn gezicht in zijn handen en liepen er een paar zilte tranen tusschen zijn zwarte vingers.

„Was u maar wat vroeger gekomen," zeide hij, „ook voor Nikkeline!"

„Voor haar zal ik wel zorgen — maar eerst moet ik je iets zeggen. Zie je —" en hij ging weer op de harde brits naast den gevangene zitten, „je mag niet vergeten dat er verband is tusschen schuld en straf. Ik wil dat je dàt begrijpt." En op zijn snelle eenigszins heftige wijze, begon hij te verklaren dat er iets was dat eigendom heette en iets anders dat het eigendom van anderen was. En je mocht je het eigendom van anderen niet toeëigenen onder voorwendsel dat het grooter was dan wat jezelf had — neen, het was een kwestie van moreele verantwoordelijkheid, waar je rekening mee moest houden."

De jongeman verbaasde er zich over, dat de rechter zich zooveel moeite gaf nu hij toch eenmaal bekend had — maar toen kreeg hij de verklaring.

„Ik wil dat je leert begrijpen," zeide Stig, terwijl hij opstond, „dat als je gestraft wordt, je straf geen onrechtvaardige handeling is tegenover een armen man, die een beetje geld wegnam, dat de ander best missen kon, maar dat het alleen een gewoon en rechtvaardig gevolg is, omdat je het eigendomsrecht niet eerbiedigde. — En nu zal ik

er wel voor zorgen dat je straf zoo licht mogelijk wordt."

De gevangene wist niet hoe hij hem het best bedanken zou en waagde toen een mislukte poging om de hand, die op zijn schouder lag te kussen. Maar Stig trok die driftig terug en viel heftig uit:

„Laat die dwaasheid. Waar dient die toe?"

Hij ging recht naar de deur — maar bleef plotseling staan, keerde zich om en knikte vriendelijk.

„Morgen kom ik weer," zeide hij met zijn goedaardigen, vroolijken glimlach. — —

Sonja wachtte hem buiten op.

„Nou, hoe ging het?" vroeg zij in spanning.

„Heel goed."

„Heeft hij bekend?"

„Ja, en wat beter is — ik geloof dat we een goed mensch van hem kunnen maken."

Zij haalde zijn arm door den hare en drukte dien dicht tegen zich aan.

„O, wat ben ik blij!" zeide zij. „Wat ben ik blij!"

Zij zag zoo graag het warme en sterke van zijn natuur op den voorgrond treden.

„Het is vandaag een echte feestdag!" zeide zij, terwijl zij hem met stralende oogen aankeek. Hij lachte om haar opwinding en zeide dat zij op die manier veel feestdagen zouden vieren. Zij zeide dat 't ook juist zoo zijn moest. Het leven was niet anders dan één feest, als je van elkaar hield. En hij kuste haar oogen en gaf haar gelijk. Hij zeide dat hij haar niet zeggen kon, wat voor feest 't al voor hem was haar naast zich te hebben en met haar te kunnen praten over alles wat hem interesseerde. — Zij had niet 't minste

vermoeden hoeveel ze hem daar alleen reeds door gaf.

Maar zij antwoordde dat als hij maar een enkele gedachte had die zij niet deelde, zij zich absoluut overbodig zou voelen en in 't geheel niet als zijn vrouw.

„Ik heb er toch een," zeide hij en deed of hij zich schaamde, maar glimlachte toch guitig.

„Foei, Stig!"

„Ik denk er over om een van de bovenkamers tot jouw werkkamer te maken."

„Een werkkamer voor mij?" Zij sprong op van plezier maar bleef toen staan en zeide terwijl zij hem bij een knoop van zijn jas vasthield:

„Waarom wou je dat doen?"

„Omdat ik behoefte heb een plekje in huis te hebben dat jouw stempel draagt," antwoordde hij, „al de rest draagt die van een ander." Het klonk bijna als een vreugdekreet toen zij uitriep:

„Hoe heerlijk dat je het juist zoo voelde als ik! O ik verlang er zoo naar een heel klein hokje te hebben dat alleen van jou en mij is en nooit van een ander geweest is!"

Bang te veel gezegd te hebben, hield zij zich plotseling in, maar hij zeide op zijn eigenaardige innige, gevoelvolle wijze:

„Juist, lieveling! Een hokje dat nooit van een ander geweest is!"

Zij bleef er zich even over verheugen — maar kreeg toen plotseling bezwaren. „Het geeft misschien te veel gedoe," zeide zij, „zou ik het kamertje naast de huiskamer niet kunnen krijgen?"

„Neen," zeide hij, terwijl hij zich afwendde „daar staan zooveel dingen van Maja. Dat gaat niet — voor Irmelin."

Van morgen zeide Stine nog tegen me: Het kind weet veel beter waar alles van mevrouw hoort te staan dan ik. Als ik met stof afnemen eens iets vergat, dan is ze er dadelijk bij om 't op zijn plaats te zetten! Moeder heeft het dáar gezet, zegt ze dan en kijkt me zoo gruwelijk nijdig aan dat ik er heelemaal door van streek raak."

Sonja lachte gedwongen. En zeide toen:

„Irmelin is te veel alleen. Dat is niet goed voor haar, een kind mag niet op herinneringen leven."

„Juist daarom heeft zij zoo'n behoefte aan jouw opwekkenden invloed."

„Ach, ik mag immers volstrekt geen invloed op haar uitoefenen?"

„Jij niet?"

„Neen!" Zij schudde energisch haar hoofd. „Ik krijg nooit macht over het kind, zoolang haar gedachten van mij afgeleid worden."

De woorden vielen haar uit den mond, maar zij berouwde ze dadelijk toen zij de smartelijke uitdrukking van zijn oogen zag. Zij merkte dat hij opeens gedrukt en stil werd — en zij zag nog iets dat zij te voren niet gezien had: zij zag dat het opgewekte van zijn natuur, het frisch-jeugdige dat haar bij hun eerste ontmoeting dadelijk zoo onweerstaanbaar had aangetrokken, aan banden scheen gelegd te zijn door de belofte aan de doode gedaan.

Op dat punt gaf zijn geweten en zijn aan het overdrevene grenzende waarheidsliefde zijn belofte steeds grooter wordende afmetingen en eischen.

Dit alles zag zij met haar gezonden blik — en zij zag het gevaar dat er voor hun samenleven in verborgen lag —

maar zoolang hij er over zweeg, had zij geen recht er haar meening over te zeggen. En zij keerde haar hoofd om en zuchtte diep.

„Sonja!" zeide hij, terwijl hij zijn hand op de hare legde. „Liefste, zoete, mijn eigen Sonja!"

Zij beheerschte zich dadelijk en vroeg schertsend of hij niet vond, dat de oude klimop aan den muur wel eens gesnoeid mocht worden? Hij mocht al zijn bladen houden, want die had zij van morgen geteld en er waren er maar veertig! Maar of hij niet geloofde dat wat wilde wingerd hier en daar op de leege plaatsen een goed effect zou maken?

Hij lachte en zeide dat zij sinds zij in Italië gewoond had natuurlijk niet zonder wijn kon. Heerlijke, fonkelende roode wijn! En dat zij dien natuurlijk tegen den muur moest hebben. Ja — de wingerd zou langs de klimoptakken naar boven mogen klauteren tot aan het venster van het kamertje toe waar zij gelogeerd had — alleen maar omdat zij Sonja heette.

En zij verzekerde hem dat als zij eens behoefte voelde om alleen te zijn, dan zou zij naar het zolderkamertje met de roode wijnranken vluchten en er blijven tot zij naar hem begon te verlangen en holder de bolder de trappen afrende naar de vestibule, waar hij gestaan had om afscheid van haar te nemen. En onder het loopen bogen zij hun hoofden naar elkaar toe — lachten en praatten, maakten plannen en bouwden luchtkasteelen.

Zij zagen er zoo gelukkig uit toen zij thuis kwamen, dat Stine, die hen bij het hek tegenkwam, tegen Jens zeide:

„Heb ik ooit van me leven! Ze stralen als de zon!"

Maar Jens antwoordde op zijn kalme manier.

„Wacht maar, Stine. Wacht maar. 't Zal niet allemaal plezier blijven!"

Jens representeerde het nuchtere, kalme verstand dat altijd gelijk heeft — Stine de blijde jeugd, die zoo gemakkelijk te winnen is.

„Echt meenes," zeide Jens, terwijl hij zijn pet naar achteren schoof en Stine bewonderend met een slim oogje aankeek, „zou je er ook geen lust in krijgen?"

„Waarin?" zeide Stine met een onschuldig gezicht.

„Om ook er is te trouwen natuurlijk. Zie je — ik heb een beetje geld op de spaarbank en krijg het huis van mijn ouders na hun dood — zoodat je er wel eens over denken moogt, Stine!"

Maar Stine stoof den tuin door of de duivel haar op de hielen zat en Jens poetste voort aan het paardentuig, dat volstrekt niet behoefde te glimmen.

„Bliksemsche kerel!" zeide hij, zonder op 't oogenblik zelf te weten wien hij met dien heerlijken naam bedoelde. Irmelin speelde in den tuin paardje met den kleinen, zwarten poedel, die al drie jaar oud was, maar nog even speelsch als zij zelf.

De poedel deed geduldig al wat zij wilde, hield met zijn kleine witte tanden haar jurk vast en draafde vroolijk den tuin rond.

Zoodra Irmelin Stig in het oog kreeg, liet zij den hond los.

„U moet bij *mij* blijven," zeide zij, terwijl zij zich tegen hem aandrukte met een uitdagenden blik op Sonja, die deed alsof ze het niet merkte.

„Nou ben ik paard," zeide Sonja en tilde zonder verdere

complimenten Irmelin op haar rug en draafde met haar het grasveld om.

Irmelins wangen werden steeds rooder en Sonja's knieën steeds stijver, totdat Stig hen aan de tuintrap in zijn armen opving.

„Je bent toch met mij getrouwd zou ik denken?" zeide hij met plotseling ontwakende jaloezie.

„Zeker," lachte zij, „met wien anders — maar ik heb jou alleen door haar."

En lenig als een jong veulen, dat op de wei rond springt, liep zij achteruit het pad af — en Irmelin en Stig liepen haar achterna! Maar zij wist hen steeds te ontwijken door een zijsprong over de bloemperken of in de hazelnoten struiken.

Toen zij haar eindelijk pakten waren beiden geheel buiten adem.

„Nou is 't uit," zeide Stig zoo beslist, dat zij dadelijk zijn bevel gehoorzaamde.

Op hetzelfde oogenblik stuikelde Irmelin over een boomstronk en werd boos.

„Ik kan je niet uitstaan," zeide zij tegen Sonja, terwijl zij woedend met haar kleinen voet op den grond stampte. „Je bent naar — ik kan je niet uitstaan!"

Een harde klap om haar ooren, van een hand die anders nooit sloeg, legde haar 't zwijgen op, maar bracht haar tevens heelemaal van streek.

„Vader —!" was al wat ze zeide maar er lag een wereld vol verwijt in haar zwarte oogen.

„Stig," zeide Sonja er dadelijk tusschenbeiden komend. „Je moet haar nooit op die manier voor mij straffen — want dan haal je neer wat ik opbouw — en ik weet dat je dat wel het allerminst zoudt willen."

Beschaamd over zijn drift sloeg hij de oogen neer. „Ik kon het niet helpen," zeide hij.

En zij nam de hand, die hij haar toestak en kuste die zoo hard, bruin en verweerd als die was.

Maar Irmelin holde naar huis — en zijn noch haar roepen deed haar omkeeren.

„Zoo zie je!" zeide Sonja met een weemoedigen glimlach — en hij sprak haar niet tegen.

„Dat komt allemaal door die ongelukkige belofte!" zeide hij. „Anders had ik iederen dag met haar over jou gepraat en haar geleerd even oneindig veel van je te houden als ik zelf van je houd — maar nu mocht ik 't niet. En nu wordt ze jaloersch als ik je maar aankijk."

Sonja knikte langzaam.

„Ik begrijp het eigenlijk heel goed," zeide zij, „want als je iemand met hart en ziel liefhebt, wil je die ook heelemaal voor je zelf hebben. Je kunt er niets van missen — niet het kleinste stukje."

Maar in haar hart was zij bang voor die jaloezie, die zij ieder oogenblik op zag laaien, 't eene oogenblik bij hem, dan bij het kind. — —

Toen zij een paar weken later in den tuin zaten, kwam Irmelin plotseling met haar armen vol bloemen naar Sonja toe en wierp ze in haar schoot.

Het deed Sonja zooveel plezier, dat zij het kind in haar armen nam en haar dicht tegen zich aandrukte.

„Dank-je schat, schat dat je bent!"

En Irmelin verstopte blozend en verlegen haar hoofdje op Sonja's borst.

Maar plotseling wrong zij zich los en liep naar haar vader.

Beslist en stevig legde zij haar handje op zijn knie en zeide zonder de minste inleiding:

„Vader, mag ik evenveel van haar dàar houden als van moeder?"

Stig schrikte en keerde zich af zonder te antwoorden. Hij had gerekend op den weerspannigen tegenstand en een taaien, onwrikbaren onwil van Irmelins kant, zooals het kind dadelijk bij zijn thuiskomst getoond had. Maar wat hij niet verwacht had, was de plotselinge ommekeer van een kindernatuur.

Zijn eerste impulsie was het kind naar zich toe te halen en te fluisteren: „Zeker kind, heb haar lief! Heb haar even lief als ik — vol-uit, onberedeneerd, eindeloos! Heb haar lief met al de warmte van je kinderzieltje!"

Maar toen verscheen hem een bleek, ingevallen gezicht en keken een paar groote, angstige oogen hem verwijtend aan — en fluisterden de lippen van een half verstijfden mond hem toe:

„Zij is mijn kind — van mij alleen! Al het andere heb je mij ontnomen — zij is het eenige wat ik over heb!"

Die stem klonk hem nog in de ooren toen hij Irmelin op zijn knie tilde en langzaam antwoorddde:

„Je weet, dat er niemand is, die zooveel van je houdt als moeder — en je mag van niemand zooveel houden als van haar. Maar je moet ook een beetje van tante Sonja houden, die zoo goed voor je is."

Sonja maakte een afwijzende beweging met haar hand — en op hetzelfde oogenblik veranderde het kind van humeur.

„Waarom ben je hier?" zeide zij, terwijl zij recht voor Sonja ging staan, „en waarom noemen ze je hier Mevrouw? Er is hier geen andere Mevrouw dan moeder!"

„Foei, Irmelin — nou ben je ondeugend. Heb ik niet gezegd dat je van haar houden moest?"

„Jawel, maar dat kan ik niet. Ik wil vreeselijk veel van haar houden — of in 't geheel niet."

Stig glimlachte tegen Sonja.

„Zoo gaat het met jou ook," zeide hij, „jou moet men liefhebben of haten — een middenweg is er niet!"

Maar Sonja lachte niet.

„Het is jammer van het kind," zeide zij, terwijl haar stem beefde van de ingehouden tranen. „Je weet niet wat je doet."

„Ik handel volgens een belofte," antwoordde hij kortaf.

„Heb je er nooit over gedacht tegenover wie de verantwoordelijkheid het grootst is, tegenover de levende of de doode —?"

Zij ging haastig naar het tuinhek — bang voor het trillen van haar eigen stem — maar angstig om verkeerd begrepen te worden, keerde zij terug en voegde erbij: „Met de levende meen ik Irmelin — en niet mezelf." En als een pijl vloog zij de plaats over naar haar kleine dakkamertje.

De poedel greep haar bij haar rok vast en liep met dwaze sprongen de trap met haar op.

Maar Irmelin bleef op haar vaders knie zitten en keek haar met een uitdagenden blik van haar donkere oogen na.

Stig lette niet meer op het kind — hij dacht alleen aan Sonja. Hij herhaalde in zichzelf haar laatste haastige woorden: „Met de levende meen ik Irmelin — niet mezelf," en hij begreep dat zij hem door die woorden het grootste bewijs van haar warm vertrouwen en sterke liefde gegeven had.

Op dat oogenblik kwam er een onweerstaanbare lust in hem op alle ketens te verbreken — wat gelijk zou staan

met zijn belofte verbreken — maar nauwelijks kwam de gedachte in hem op of hij voelde zijn eigen onmacht. En in een plotselingen aanval van woede, dien hij luchten moest duwde hij Irmelin van zich af en keek haar bijna vijandig aan.

Maar toen zij in tranen uitbarstte, kreeg hij er dadelijk berouw over en streek haar zachtjes over de wang.

„Arm kind," zeide hij, terwijl hij haar oogen droogde, „arm kind!"

En Irmelin verstopte zich snikkend tegen zijn borst — overtuigd dat Sonja van alles de schuld was.

Maar plotseling trok iets anders haar aandacht.

„Kijk eens, vader!" zeide zij, terwijl zij naar een struik in het kreupelhout wees, „daar is een spin die een vlieg in haar net gelokt heeft — en nu maakt zij de vlieg dood."

„Dat zal niet gebeuren!" zeide Stig en vloog zoo heftig overeind, dat het kind weer begon te huilen — en hij sloeg met zijn stok het spinneweb aan stukken.

„Zie je wel," zeide hij triomfeerend „de vlieg zat in het spinneweb gevangen, maar heeft zich op 't laatst toch weten te redden!"

En Irmelin klapte met natte oogen in haar handen, terwijl hij voorzichtig de fijne draden van de pooten van de vlieg afdeed.

„Kijk nou vliegt hij, vader, hij vliegt!" juichte zij.

„Ja, 't is heerlijk je te kunnen redden!" zeide hij — zoo droef, dat zelfs Irmelin het in haar opwinding merkte en met een kinderlijke behoefte om te troosten legde zij haar handje in de zijne.

En hand aan hand liepen zij verscheidene malen het pad op en neer, zonder iets te zeggen. Toen bleef hij plotseling bij de veranda-trap staan en zeide:

„Ga nou dadelijk naar bed." En Irmelin liep wat zij loopen kon.

Zij liet zich gewillig uitkleeden — maar eenmaal haar hoofdje onder de dekens begon zij weer te huilen — heel stil.

„Waarom is vader zoo vreemd tegen me?" dacht zij in zichzelf.

„Dat komt allemaal door die vreemde tante. Ik wil nooit meer van haar houden — nooit meer!"

Op hetzelfde oogenblik kraakte de deur en kwam Sonja binnen.

„Ik wou je graag goeiennacht zeggen," fluisterde Sonja. „Ik zou je ook graag een zoen mogen geven," voegde zij er — half smeekend — bij.

Maar Irmelin deed alsof zij sliep en Sonja sloop even zacht weg als ze gekomen was.

Zij bleef op haar zolderkamertje, tot Stig een uur later aanklopte.

„Er viel zooveel op het kantoor te doen," verontschuldigde hij zich — „en ik moest met het dienstpersoneel afrekenen en hun geld geven. Maar dat wil jij in het vervolg nu zeker wel van me overnemen?"

„Of ik wil?" zeide zij, terwijl zij haar witte vingers over het kozijn liet glijden, dat nat van den avonddauw was. „Ik wil alles doen wat ik in dit huis doen mag."

Hij voelde den steek heel goed — maar deed alsof hij 't niet merkte.

In plaats daarvan begon hij over een gevangene te praten, die gestorven was een paar uur nadat men hem in het tuchthuis gebracht had.

„Waar geloof je dat hij nu is?" vroeg hij terwijl hij zijn ernstig vragende blik op Sonja vestigde.

Maar Sonja zweeg.

Het ging hier als overal waar er over geestelijke dingen gesproken wordt. Ieder mensch denkt er het zijne van. Er is een eenheid, die millioenen menschen onder het kruis vereenigt — maar inwendig denken allen zóo verschillend, dat zelfs de zielen, die elkaar het naast zijn, niet gelijk voelen.

„Zeg iets!" fluisterde hij en zij antwoordde:

„Ik weet niet wat ik zeggen zal. Ik weet alleen dat ik aan geen vergetelheid geloof en dat ik de gedachte haat van een algeheele vernietiging. Ik heb eens een vers gelezen, dat ik maar niet vergeten kan en dat me het bitterste toe schijnt wat ik ooit gehoord heb. Wil je 't eens hooren?"

„Ik ken het," zeide hij, terwijl hij zijn hand op haar mond legde, „want ik heb er zelf tegen gestreden. Zoo is het:

Dit is het Noodlot van den dood — —
Zijn smart zoowel als zijn fluist'rende troost,
Dat Vergeten ook zelfs herinnerings stem dooft,
En wonden, heelt diep en groot."

„Het spreekt van troost en weet toch zoo goed, dat het alle hoop uitsluit voor hen die er aan gelooven — — want vergeten is dood, maar herinnering is leven! O, Stig! Je moet dat vers vergeten. Je moet 't buiten je leven sluiten!"

„Dat kan ik niet," zeide hij „want ik heb er zelf de waarheid van ondervonden. De vergetelheid dooft zelfs de stem der herinnering."

„Neen, neen!" zeide zij opgewonden. „Ik weet dat als de dood mij je nu ontnam, dan zou je over vijftig jaar even jong en sterk in mijn herinnering voortleven als nu. En

het oogenblik waarop ik je vergat, zou ik het gevoel krijgen dat ik je vermoordde!"

„Ja," glimlachte hij weemoedig, „jij bent nu ook zoo absoluut in je eischen."

„Ja, maar Stig — dat mòet je wel zijn."

„Maja was het ook in haar gedrag tegenover Irmelin. Bij het kind wilde zij nummer éen zijn. Zij wist wel dat een kind niet deelen kan — het geeft zich geheel en al aan de sterkste."

„Ik zal trachten nooit de sterkste te worden," zeide zij — „maar ik ben niet zeker dat het goed is."

Hij dacht er over zooals zij, maar wilde het niet bekennen en ontweek de sterke, warme oogen die hij op zich voelde rusten.

„Je weet wel," zeide hij, „dat er iets absoluuts in je natuur is dat ik boven alles liefheb, maar dat ook een gevaar inhoudt. Het gevaar bestaat daarin, dat men je niet een beetje kan liefhebben of heel veel kan liefhebben, maar dat men je onbeschrijfelijk lief moet hebben — want je bent niet tevreden met iets halfs."

„Neen," zeide zij en keek hem aan met een blik waarvan hij de beteekenis nog niet geheel begreep — „ik ben niet tevreden met iets halfs."

Later op den avond wilde hij zingen en gingen zij samen naar de huiskamer.

Hij stak de kaarsen aan — en zij kreeg de muziek.

Beiden herinnerden zich op dat oogenblik even duidelijk den avond, dat zij het laatst samen in die kamer gespeeld en gezongen hadden. Toen lag er in het vertrek er naast een zieke met magere vingers aan het dek te plukken en

te luisteren. De herinnering ontstemde hen beiden — maar zij wilden elkaar hun gedachten niet verraden. Als onder een stilzwijgende overeenkomst, sloegen zij alleen een lied op, dat zij nooit te voren samen gezongen hadden.

Toen het uit was, bleven zij lang zwijgen — en het was of er een derde luisterde.

Toen boog zij het hoofd achterover en kuste hij haar op den mond.

Zij sloeg de eerste maten van „Im Rhein" aan en hij zong:

Im Rhein, im heiligen Strome
Da spiegelt zich in den Well'n
mit seinem, grossen Dome
das grosse, heilige Köln.

In Dom da steht ein Bildniss
auf goldenem Grunde gemalt —
in meines Lebens Wildniss
hat 's freundlich hinein gestrahlt —"

Maar toen hield hij plotseling op.

„De rest zing ik een anderen keer voor je," zeide hij.

Hij keek schuw om zich heen, als verwachtte hij het geluid van twee magere klappende handen uit de andere kamer te hooren.

En haastig deed hij de muziek toe.

Zij keek hem droevig aan.

„Ach, Stig!" zeide zij. „Het leven is zoo erg veeleischend. Alles vraagt het van en in ons. Als wij werkelijk willen *leven*, mag de Dood ons niet in zijn macht hebben."

Den volgenden dag stond Irmelin als gewoonlijk bij Jens in den stal en keek aandachtig naar zijn pogingen om den hengst te roskammen tot het dier er van glom.

Op hetzelfde oogenblik ging Sonja de plaats over.

Zij had een lichte zomerjapon aan en een groote witte strooien hoed hing aan haar hand.

In haar ceintuur stak een donkerroode roos, die Stig, voordat hij heen ging, haar door het raam gegeven had.

Zij bewoog zich zoo licht dien dag — keek naar rechts noch links — maar verdiepte zich, zacht neuriend, geheimzinnig glimlachend in haar eigen gedachten.

„Kijk!" zeide Irmelin onwillekeurig, terwijl zij met haar vingertje naar Sonja wees. „Kijk eens hoe mooi ze is!"

Maar Jens verzette zijn pijp naar zijn anderen mondhoek en zag er verontwaardigd uit. Toen zeide hij op sleependen toon: „Ze mag zoo goed zijn als ze wil — maar ze is niets vergeleken bij je moeder, kind. Dat was eerst een mensch! Die kon met je praten — en zoo hemelsch als ze er uit kon zien! Ze was veel te goed om vergeten te worden. Herinner je je wat ze tegen ons zei, Irmelin, dien nacht dat ze op sterven lag?"

En Irmelin sperde haar groote oogen wijd open. Of ze het wist. Zij zou dien nacht nooit vergeten, toen ze allemaal huilden en haar moeder in bed overeind zat en zei dat ze haar nooit vergeten mochten.

Irmelin antwoordde Jens niet — maar staarde hem met een vinger in haar mond aan.

Toen ging zij op een klein bankje in den hoek van den stal zitten peinzen.

Was het niet leelijk en slecht van tante Sonja om hier moeders plaats te komen innemen?

En moest zij — moeders eigen klein meisje — er niet voor zorgen, dat moeder niet vergeten werd?

Zeker — Jens had wel gelijk.

En zoo snel als haar beentjes haar dragen konden liep zij de plaats over naar huis.

Als een stormwind joeg zij het huis door en keken haar kleine oogjes overal rond of haar moeder geen onrecht aangedaan was. Maar zij ontdekte niets — alles stond zooals het hoorde te staan: Moeders werktafel — moeders stoel bij het raam — moeders portret aan den muur. Maar in de kamer van haar vader bleef zij plotseling in gedachten staan. Op de schrijftafel stond een portret van tante Sonja en er stak een donkerroode roos in het lijstje, juist zoo'n roos als tante Sonja zelf had, toen zij de plaats over liep.

Er waren nooit bloemen om het portret van haar moeder. En instinctmatig begreep het kind, dat tante Sonja meer gekregen had dan haar moeder.

En haastig haalde zij de roos van het lijstje — sleepte een stoel uit de huiskamer naar het portret van haar moeder, klom er op en had juist met groote moeite de roos in een

hoek van de lijst gestoken toen haar vader binnen kwam.

„Maar Irmelin!" riep hij uit. „Wat doe je daar?"

Het kleine wezentje daar boven op den stoel schrikte, maar wilde het niet laten merken en zeide vroolijk:

„Ik geef de roos aan moeder — want die moet hem hebben en niet tante Sonja."

„Hoe kom je er aan, kind?" zeide hij, terwijl hij haar van den stoel tilde.

Irmelin durfde niet dadelijk antwoorden — maar toen Stig op de sofa ging zitten en een sigaar aanstak, kreeg zij moed en liep naar hem toe.

Zij legde haar vuistje op zijn knie.

„Moeders portret krijgt nooit bloemen," zeide zij. „Waarom zal het portet van tante Sonja ze dan wel hebben? U hebt altijd gezegd, dat moeder het beste en liefste mensch was van de heele wereld en dat ik meer van haar moest houden dan van iemand anders."

„Dat moet je ook, Irmelin."

„Ja, maar vader —" het kleine vuistje ging open en toe alsof het een geheim verborg — „houdt u dan niet meer van moeder dan van tante Sonja?"

Hij zweeg even en keek in de kinderoogen, die zoo groot en helder de zijne zochten. Hij voelde het angstig vragende van haar blik en zijn hart bonsde hevig — maar geen macht ter wereld zou Stig Schytte er toe kunnen brengen iets anders dan de waarheid te zeggen. En hij antwoordde een zacht, maar beslist „neen."

„Foei, vader! Foei!" De verontwaardiging van het kleine kinderstemmetje was zoo echt, dat Stig niet goed wist of hij huilen of lachen zou. Eigenlijk had hij lust in beide. Hij

wilde het kind op zijn knie zetten, maar Irmelin stribbelde heftig tegen.

„U hebt gezegd, dat ik meer van moeder moest houden dan iemand anders," zeide zij.

„Maar dat moet je ook, kind — want moeder heeft jou alleen maar, begrijp je. En tante Sonja heeft mij alleen maar. Begrijp je nou niet dat 't zoo goed is?"

Plotseling keek Irmelin wanhopend in 't rond. Maar toen dacht zij aan 't geen Jens gezegd had en was zij gered.

„Jens zegt, dat moeder te goed was om vergeten te worden," zeide zij uitdagend.

„Moeder wordt ook niet vergeten," viel Stig uit, „en Jens moest zich liever met zijn eigen zaken bemoeien." Haar vader zag er zoo boos uit dat Irmelin zich in een hoekje van de sofa terugtrok om zijn oogen niet te ontmoeten. Maar al heel gauw stak zij haar hoofd tusschen zijn arm door en keek hem smeekend aan, terwijl zij zeide:

„Niet boos zijn."

„Neen, op jou ben ik niet boos," zeide hij, terwijl hij haar dicht tegen zich aandrukte, „maar je mag me niet verdrietig maken."

En Irmelin drukte zich heel vast tegen hem aan — zooals ze deed als ze iemand eens heel erg wilde aanhalen, hetgeen den laatsten tijd minder gebeurde dan vroeger.

Zij bleef even heel stil zitten en keek naar de blauwe rookkringetjes van zijn sigaar. — Toen hoorden zij beiden buiten iemand vroolijk neuriën. De veranda-deur ging open en Sonja kwam met haar armen vol wilde bloemen de kamer in.

„Heb jullie ooit zoo iets gezien?" zeide zij, terwijl zij hun de geurige massa voor hield.

Maar vóór zij antwoord kreeg had haar scherpe blik de roode roos opgemerkt, die met geknakten stengel over het portret van haar zuster hing — en tegelijkertijd begreep zij wat er tusschen die twee op de sofa was voorgevallen.

Inwendig deed haar iets pijn — maar zij liet het niet merken. Zij ging integendeel naar het portret van haar zuster, keek er naar en zeide tegen Irmelin:

„Het is lief van je, dat je daarom dacht. We zullen moeders portret iederen dag met bloemen versieren, vin-je ook niet?"

„Hè, ja!" juichte Irmelin en sprong van de sofa. „Maar waar heb je al die mooie bloemen vandaan gehaald?"

„Van het veld, waar de veldkers en de roode koekoeksbloem schittert, waar de geitenbaard en de kleine, gele boterbloempjes glinsteren. Haal eens het touw uit het priëel dan zullen we er een krans van vlechten."

Irmelin wilde dadelijk den tuin inhollen, maar Stig hield haar tegen.

„Zal je ook een bloem voor het portret van tante Sonja plukken?" vroeg hij.

Irmelin was op het punt van „ja" te zeggen, toen zij Jens in het oog kreeg, die het gras maaide.

„Neen," zeide zij uitdagend, wrong zich heftig los en vloog den tuin in.

„Wat mankeert het kind?" zeide Sonja.

Zij stond achter hem — op de bovenste trede van de tuintrap en keek over zijn schouder.

„Arm kind," zeide hij bitter. „Zij mag niet van je houden — dat heeft Maja niet gewild — maar ze mag je ook niet

haten — want dat kan ik niet verdragen. Voor niets ter wereld kan ik dat verdragen!"

Als antwoord trok zij zijn groot hoofd met het dikke haar naar zich toe, terwijl zij haar armen van achteren om zijn hals sloeg en hield hem toen den veldbouquet voor.

„Kijk naar al de heerlijkheid, die er om je heen groeit," zeide zij. „In den tuin groeien jasmijnen, heliotropen en rozen — maar de wilde bloemen vragen naar tijd noch plaats, die groeien waar je ze het minst verwacht — evenals de liefde — daarom zijn ze zoo sterk."

„Ja, jij bent sterk," antwoordde hij, terwijl hij haar in de stralende oogen keek.

En beiden zwegen. Beiden voelden hetzelfde rijke, intense geluk van hun huwlijksreis en er was op dat oogenblik alleen maar plaats in hun hart voor een innige vreugde over hun gelijk-voelen. Maar toen zij kort er op den tuin in gingen zeide hij plotseling:

„Ik geloof dat ik Jens opzeg."

„Waarom?"

„Omdat hij jou tegenwerkt bij 't kind."

Zij knikte stil.

„Dat heb ik al lang gedacht," zeide zij, „maar bedenk dat het een gevolg is van zijn trouw tegenover Maja — en trouw is een zeldzame waar — daar moet je niet verkwistend mee omgaan."

„Maar Jens is een kwade hond als 't er op aankomt iemand te vervolgen. En hij kan gevaarlijk worden."

„Voor wien?"

„Voor Irmelin."

Sonja zweeg. Zij voelde dat het gevaar niet van dien kant

dreigde, maar wel van een hand, die verstijfd was — de hand van iemand, die Stig een belofte had laten doen, een hand die niet meer los te wringen was.

Arm handje! Ook dat had zijn verontschuldiging. Het was zelf gekwetst, voor het anderen kwetste!

Stig sprak niet meer met Sonja over zijn plannen met Jens. Als gewoonlijk handelde hij snel en volgens zijn eerste ingeving.

Den volgenden dag werd Jens op het kantoor geroepen, nadat de bedienden weg waren.

Hij deed zijn klompen voor de deur uit en ging op zijn sokken het kantoor binnen.

Stig liep heen en weer van het venster naar zijn lessenaar, knikte kort goedendag en liep voort. Eindelijk bleef hij staan, schoof een stoel naar voren en zeide:

„Ga zitten!"

„Dank u beleefd," zeide Jens, terwijl hij verlegen zijn pet tusschen zijn handen draaide „maar ik blijf liever staan."

Stig zette zijn wandeling nog even voort en bleef toen plotseling voor Jens staan.

„Ik geloof dat 't het best is als je tegen November een andere plaats zoekt," zeide hij kortaf.

Jens schrok en er kwamen twee scherpe roode plekken op zijn wangen — maar toen hij even later antwoordde, zag hij er uit of er niets gebeurd was.

„Als ik vragen mag, heeft meneer zich over iets te beklagen?"

„Neen," zeide Stig langzaam, „over je werk ben ik heel tevreden — maar ik heb gemerkt dat je het kind — — tegen mijn vrouw opstookt en dat verdraag ik niet."

Jens richtte zich wat op en zeide:

„O, is dat 't — wel, wat dat betreft moet ik bekennen, dat ik niet graag een ander op mevrouws plaats zie — ze was te goed om vergeten te worden."

„Wie zegt je dat ze vergeten wordt?" vroeg Stig met zijn rug naar Jens.

„Och — zoodra de tweede er is, vergeet je natuurlijk de eerste," antwoordde Jens met een scherpen blik, die trof.

Stig stond op het punt van iets te zeggen, maar bedwong zich en zweeg. In plaats daarvan legde hij zijn hand op den schouder van Jens en zeide eerlijk: „Dank je wel voor je trouw. Maar zooals de zaken nu staan, is 't maar 't best dat we scheiden."

„Goed," zei Jens en greep naar zijn pet, die hij in zijn verwarring weer opgezet had — — want dat het ernst zijn zou, echt ernst, dat had hij nooit geloofd. Met een onhandige buiging haastte hij zich naar de deur.

„Ik zal zorgen voor een goede plaats," zeide Stig.

Maar Jens antwoordde niet — en vertrok, wonderlijk gebogen en als verouderd.

En toen de deur zich achter hem gesloten had, kreeg Stig plotseling gewetenswroeging. Was Jens niet getrouw geweest aan de doode — en nu liet hij hem vertrekken, ofschoon hij haar beloofd had, dat alles bij het oude zou blijven.

Langzaam streek hij met de hand over zijn voorhoofd. Hij beschouwde zichzelf op dat oogenblik bijna als iemand die een eed verbroken had.

„Nu ga ik er gauw van door," zeide Jens den volgenden dag, toen Irmelin met het paard naar het water reed en hij er zelf langzaam achteraan slenterde.

„Wat ga je doen?"

„Ik ga er van door — ik ga weg en kom nooit meer terug."

Irmelin lachte eerst onverschillig en hield het voor een grapje, maar toen hij met een ernstige grafstem herhaalde: „Nooit meer — nooit meer," barstte zij in tranen uit.

„Je hebt beloofd, dat je altijd bij me zou blijven," zeide zij — „waarom zeg je dan nou dat je heen gaat?"

„Omdat er hier iemand is, die me weg wil hebben."

„Maar vader laat je niet gaan."

„Wacht een beetje, Irmelin — je vader heeft zelf gezegd dat ik weg moet. — Maar ik denk dat ze 't er samen wel over eens zijn."

Irmelin keek hem met wijd opengesperde oogen aan en sprong van het paard af recht in zijn armen, liet hem los en holde naar huis.

Jens riep haar, met een warm hoofd en een slecht ge-

weten, maar zij hoorde er niets van. Door het waschhuis kwam zij in de keuken, waar Stine met een borstel in haar hand stond te huilen.

„Waarom huil je?" vroeg Irmelin buiten adem.

„Omdat ze zeggen dat Jens weggaat," — snikte Stine, terwijl zij met de punt van haar schort over haar oogen streek. „Maar ik verzeker je, dat als hij heengaat, ga ik ook heen — dat zal je eens zien!"

Stine smeet den borstel op den keukenvloer om haar woorden klem bij te zetten — en Irmelin holde voort, door de eetkamer en de huiskamer naar het kantoor waar haar vader met een van de klerken sprak.

„Foei!" zeide zij met een van woede bevende stem — „foei, hoe kunt u zoo iets doen!"

Maar zij werd tamelijk onzacht beet gepakt en de kamer uitgezet.

„Wat mankeert je?"

„Ik wil niet dat Jens heen gaat," stotterde het kind. „Ik wil het niet," herhaalde zij plotseling moediger, terwijl zij met haar voet op den grond stampte.

„Dan zal je moeten leeren, dat mijn wil sterker is dan de jouwe," zeide Stig, terwijl hij de deur sloot.

Maar toen begon Irmelin hard te snikken. Al haar verdriet uitte zich plotseling in een woesten stroom van tranen. Zij gaf er niet om beknord of bestraft te worden — maar die gesloten deur scheen haar een muur tusschen haar vader en zichzelf. En wanhopend bonsde zij er met haar schoudertjes tegen aan, maar het hielp niets. Toen gooide zij zich op den grond. Op hetzelfde oogenblik kwam Sonja er aan. Zij had in de veranda aan een vertaling zitten wer-

ken, die bizonder moeilijk was, toen zij Irmelin hoorde huilen. Haastig stond zij op om te gaan kijken. Zij vond het kind als een hoopje goed voor de deur van het kantoor liggen.

„Lieve kind, wat scheelt er aan?" vroeg zij verschrikt.

Maar Irmelin vloog als een kat op haar af. Met alle woede, die in haar was zeide zij:

„Het is allemaal uw schuld. Ik wou dat u hier nooit gekomen was! Ik wou dat u dood was en mijn eigen moeder leefde."

Sonja verbleekte. Zij vergat nooit de uitdrukking van haat, die haar uit de oogen van het kind tegemoet flitste.

„Zeg eens wat ik je gedaan heb?" vroeg zij.

En Irmelin begon snikkend te vertellen, dat Jens weg moest en dat Stine ook geen minuut langer blijven wou als hij eenmaal weg was.

Toen stroomde er een warme vreugdegolf door Sonja's ziel. Dat Stig voor haar zijn vroeger dienstpersoneel opzei — den weg voor haar scheen te vereffenen en haar pad wilde vergemakkelijken, was haar een heerlijk bewijs van zijn groote liefde. Haar donkere oogen glimlachten, terwijl zij over het kind heen — de zijne zochten.

Maar Irmelin, die den glimlach niet begreep, sloeg haar plotseling met de gebalde vuist in 't gezicht — buiten zichzelf van drift.

Op hetzelfde oogenblik grepen een paar sterke armen haar beet en hielden haar als een schroef vast. Stig stond achter haar.

„Wil je wel eens dadelijk vergiffenis vragen," zeide hij.

Maar Irmelin perste haar lippen op elkaar en antwoordde niet.

De harde uitdrukking op het gezicht van het kind trof hem en plotseling liet hij haar los.

„Ga heen," was al wat hij zeide — en Irmelin sloop weg zonder een blik op Sonja, die haar onbewegelijk nakeek.

Zij herkende haar eigen sterke natuur in het kind — en meer en meer verbaasde zij er zich over dat dit Maja's kind was. Maja, die zelf altijd zoo week en onbeslist geweest was, die nooit voor iets een initiatief wist te nemen — voordat — —

Plotseling bleven haar gedachten bij de gelofte stilstaan. Hierin had zij onvoorwaardelijk haar zin doorgedreven — met een scherpzinnigheid die lang niet alledaagsch was. Nu begreep Sonja eerst goed den haat, die er achter de belofte verscholen lag — een haat, die in het kind scheen voortgeplant te zijn.

Zij ontmoette Stigs oogen en zag dat hij hetzelfde dacht als zij — heel pijnlijk en intens.

„Hoe durfde zij het wagen je te slaan," zeide hij — „hoe durfde ze het!"

Maar Sonja dacht niet meer aan Irmelin — zij dacht aan Maja, die zich op haar en op hem had willen wreken. Hoe had zij het gewild! En gedurfd! Hoe was het mogelijk, dat zij niet voelde wat een verantwoordelijkheid zij op zich nam!

Er kwam een gevoel van hevige woede in Sonja op — maar toen bedacht zij dat Maja vrouw geweest was, vóor zij moeder werd en veroordeelde haar niet. Zij begreep, dat de arme met voldoening denkt aan een deur die zelfs voor den rijke gesloten is — en zij voelde wel, dat Irmelins hart voor haar gesloten was — maar niettegenstaande dat was Maja de arme en zij de rijke.

„Laat Jens blijven," drong zij aan.

„Dat is onmogelijk. Ik heb hem zelf opgezegd."

„Ja, maar dan vertrekt Stine ook en zij is zoo'n goede meid. Houd hem om haar. Of" — voegde zij er bij, toen hij beslist het hoofd schudde — „doe het om Irmelin, die ze allebei zoo missen zal."

Hij nam haar kleine hand in de zijne en kuste die innig. „Jij gaat vóor Irmelin," zeide hij.

En zij drong niet meer aan — haar hart sprong op van vreugde over zijn antwoord.

Zij voelde zich opeens zoo rijk en zoo oneindig dankbaar. Maar toen Irmelin op hetzelfde oogenblik met rood-behuilde oogen terugkwam, legde Sonja plotseling haar armen op zijn schouders en zeide:

„Ben je nu ook zeker, dat je het altijd zoo zal voelen?"

Irmelin sneed hem het antwoord af door hem in zijn armen te vliegen met een berouwvol: „Vergiffenis!"

En hij drukte Irmelin tegen zich aan, alsof hij het kind onrecht had aangedaan, inplaats van zij hem.

„Wij zullen eens samen praten," zeide hij en ging met haar den tuin in.

Sonja bleef hen op de veranda staan nakijken.

Hoe wonderlijk, dat soms plotseling zulk een gevoel van verlatenheid haar bekruipen kon — juist als zij zich het meest éen met hem voelde — —!

Zij ging naar haar schrijftafel terug en herlas wat zij zooeven geschreven had — een vertaling uit het Roemeensch:

„De oude paden — ach, de oude gangen
Het is of ze wonden mijn moede voeten,
Het is of ze vast mij omslingeren moeten,
Met vreemde wijzen mij houden gevangen.

Al het oude herleeft — herleeft in herdenken,
Van een zonnigen tuin waarin gaan stille voeten,
Waar vrede en licht als Gods gave ons begroeten —
O, terwijl het vergaat, hoe fel brandt het denken!

De oude zangen, in blijdschap verkoren,
Ik kan ze niet zingen, ik wil ze vergeten,
Ik wil dat geen mensch, geen mensch ze zal weten,
Maar eenzaam wil ik in den dood ze nog hooren.

— — — — — — — — — — — —

Ik kom van een reis door herinnerings-land —
Zij roepen allen: Strooi zand toch! strooi zand!
Wisch uit toch uw bitter verlangen!
Ik strooide geen zand, maar ik groef wat ik kon
Vond het spoor van ons beiden in regen en zon —
En ik kuste die voetsporen alle!"

Zij onderstreepte den laatsten regel en las door:

Vlecht rozen, roode rozen! Wees goed terwijl gij kunt — —
Van wie gewond is, maak niet grooter nog de wond;
Eens komt de tijd dat gij wilt geven wat gij kunt,
Uw heele leven geven, als gij kondt,
Dat niet nog grooter worde de geslagen wond — —
Vlecht rozen-roode rozen — wees goed terwijl gij kunt — —!

Het was in de lichte nachten,
Die verloopen zoo stil en zoo zacht — —
Tintlend en diep lag het water
In een gordel van manegoudpracht.
Toen heb ik, mijn lief, mijn alles,
Aan jouw lieve oogen gedacht!

Er klonk door den nacht een zingen — —
'T Was een lied van vrede en licht — —
Dat trilde in 't manegoudschijnsel,
Dat klonk als een droef gedicht.
Ik dacht aan jouw stem — en de tranen
Vloeiden over mijn bleek gezicht! — —

Zij merkte in het geheel niet, dat Stig binnen kwam, vóor hij achter haar staande zijn handen op haar oogen legde en half schertsend zeide: „Hemel, wat ben je in je werk verdiept! Je bent mijlen van me af!"

„Ja — mijlen ver," antwoordde zij, zonder op te zien.

Maar toen werd hij jaloersch en op zijn heftige manier trok hij het boek naar zich toe. „Ik kan niet uitstaan, dat je werk jou alleen heeft," zeide hij, „ik wil in jouw werk deelen zooals jij in 't mijne. Je mag niet alleen zoo ver weggaan."

„Soms ben je alleen het sterkst," zeide zij, terwijl zij haar vochtigen blik over hem heen liet gaan.

Maar toen zij zijn oogen ontmoette — zijn eerlijke, jaloersche oogen — sloeg zij plotseling de armen om zijn hals en riep uit:

„Je weet toch, dat ik altijd bij jou terugkom."

„Ja, dat kan niet anders," antwoordde hij kortaf, maar boog dadelijk over haar heen en scheen tot verklaring te zeggen:

„De liefde is een vrije vogel, die zich niet laat vangen. Maar als zij zichzelf aan boeien gelegd heeft, wil zij ook voelen dat die binden."

Den eersten November tegen den avond vertrok Jens en Stine ging ook weg. Het was een ruwe donkere regenachtige dag geweest. Van den vroegen morgen af scheen het water met emmers uit den hemel gegoten te worden — en de plaats stond vol putjes met water dat slechts langzaam tusschen de puntige steenen weg siepelde.

Jens was naar het graf van mevrouw geweest en had er een grooten krans immortellen op gelegd, dien Stine gevlochten had — en Irmelin, die hem altijd naliep, was natuurlijk mee gegaan.

„Zal je nou toonen," zei Jens, terwijl hij plechtig zijn hand op haar hoofd legde, „dat je haar niet vergeet?"

En Irmelin schudde energisch haar hoofdje en drukte haar warme lippen op de verweerde knuisten van Jens.

Toen het rijtuig voor de deur stilhield en Jens voor de laatste maal den hengst reed, terwijl Stine naast hem zat te huilen, wilde Irmelin absoluut mee tot den eersten heuvel.

Onbeweeglijk zat zij tusschen Jens en Stine in toen zij de plaats afreden en verwonderde er zich over dat de druppel, die aan den neus van Jens hing er niet afviel, hoewel het

rijtuig langs den moeilijken weg stommelde, die door den regen erg papperig was geworden. Toen zij haar bij den draai naar het bosch afzetten, bleef zij met haar roode zakdoekje staan wuiven, tot zij druipnat was en van kou rilde.

Stig en Sonja kwamen haar aan de poort tegemoet — Sonja had een warme sjaal over haar schouders, waar zij dadelijk Irmelin in wilde wikkelen — maar schuw als een ree ontliep het kind haar en liet zich niet vangen.

„Ik ben bang, dat je verkeerd gedaan hebt door ze te laten vertrekken," zeide Sonja — „want het kind denkt blijkbaar aldoor dat het mijn schuld is."

Stig antwoordde niet — hij zei alleen, dat het kind gauw naar bed moest gaan en toen hij haar goeiennacht gezegd had, kwam hij bij Sonja in de huiskamer. Zij stond zich bij het vuur te warmen, maar zeide niets. De regen sloeg tegen de ruiten en den geheelen avond heerschte er een gedrukte stemming over het huis. In de kamer er naast huilde Irmelin zich in slaap en de nieuwe meid sloop op haar kousen het huis door. Sonja gaf haar een hand en heette haar hartelijk welkom — maar Stig knikte alleen kort en wendde haar den rug toe, toen zij de kamer doorging. Toen ging Sonja plotseling naar hem toe en zeide:

„Je hebt er berouw over, Stig — waarom liet je ze dan gaan?"

Zij merkte dat hij bleek zag — maar hij ontweek haar blik niet toen zij hem aankeek. Hij schudde alleen het hoofd en zeide met een gedwongen uitdrukking op zijn gezicht, eigen aan menschen, die absoluut de waarheid ontwijken willen:

„Doe de kaarsen van de piano aan en krijg de muziek. We hebben in lang niet gezongen."

Zij deed wat hij vroeg en keek hem vragend aan.
„Het komt er niet op aan wat — ik zing wat je opslaat."

...

„Vader — waar vliegen de zwanen heen —"

Er liep een koude rilling over haar rug, terwijl hij zong, maar zij volgde tot in de kleinste kleinigheden het accompagnement en de nuances van zijn mooie stem.

„Maar vader — wij zelf? Waar gaan wij dan heen — ?
Weg! Weg! De oogen sluiten wij,
Het hoofd buigen wij, klagend zuchten wij,
Weg, weg — niemand weet waarheen — !"

Toen liet zij plotseling haar handen zakken en druppelden de tranen één voor één in haar schoot.

„Lieveling!" riep hij verschrikt, terwijl hij haar bij de schouders greep — „waarom huil je?"

„Ik weet het zelf niet, maar terwijl je zong had ik een gevoel of er reeds duizend mijlen tusschen ons lagen. Ik weet wel dat het dwaas is. Er komt een tijd dat wij ook moeten scheiden, maar het is of ik de gedachte niet verdragen kan — nog niet."

„Lieveling!" zeide hij weer, terwijl hij haar hoofd naar zich toe trok. Toen sloeg hij haastig een paar bladen om en zong:

„Wensch niet meer terug den tijd die verzwond,
Verlang niet naar toekomstdagen —
Maar wensch, dat waar gij ooit rozen vondt,
Die bloeien in lengte van dagen!
Geef acht! Geef acht!
Van vallende sterren schittert de nacht!"

Hij zong het vers eens, nog eens en een derde maal — het was hem of hij het niet meer los kon laten. En toen hij zweeg, drukte hij haar zoo dicht tegen zich aan, dat zij zijn hart voelde kloppen.

Langzaam deed hij de kaarsen uit en langzaam liepen zij de kamers door, waar de witte streep van het bleeke maanlicht op den grond straalde en uit alle hoeken herinneringen te voorschijn kwamen. Maar dien avond zagen zij ze niet — dien avond waren zij alleen twee menschen, die volkomen éen waren en elkaar volkomen aanvulden — twee menschen, die, welke teleurstellingen en leegte het leven hun ook brengen zou, nooit het oogenblik vergeten zouden toen zij genoten van de weelde van een volmaakt samenleven en het bestaan van éen lofzang was.

Den volgenden dag liep Irmelin zwijgend rond. Zij wilde eten noch drinken, maar zat uren achtereen in elkaar gedoken in een hoek van de kinderkamer te huilen. Tegen de nieuwe meid wilde zij niet spreken en den nieuwen koetsier wilde zij niet eens zien. Het was moeilijk genoeg uit den stal te blijven — maar iedermaal dat de kleine voetjes haar half onbewust naar de deur brachten, zette zij beslist haar lippen op elkaar en keerde naar haar hoek terug.

Te vergeefs knipte Sonja papieren poppetjes, en las zij haar sprookjes voor — geen glimlach verscheen er op Irmelins gezichtje. „Ik wil Jens en Stine weer terug hebben," zeide zij alleen en stootte alle vriendelijkheid met een vijandigen blik af.

Sonja voelde wel, dat het kind een berisping verdiende, maar zij kon haar die onmogelijk geven. „Trouw is mij de liefste menschelijke eigenschap," dacht zij in zichzelf, „waarom zou ik die dus bij het kind tegengaan?"

En ongestoord las zij voort. Ter sluiks zag zij dat het kind luisterde. — Maar tegen den namiddag werd zij moe en vroeg of ze eens uit zouden gaan. Irmelin wilde niet —

dus ging zij alleen. Zij deed een langen regenmantel aan en stoorde zich aan regen noch wind.

Stig was voor zaken uit, maar zij verwachtte hem gauw thuis en wilde hem tegemoet gaan.

In den tuin bleef zij even staan en keek eens om.

Hoe vreemd schenen de muren haar toch als hij er niet binnen was! Wat staarden al die deuren en vensters haar koud aan, die een doode hand voor haar gesloten had!

In het kind had zij geen deel — en in de herinneringen evenmin. Er had hier iemand geleefd vóor haar — iemand, die niet machteloos was, omdat zij dood was — maar die integendeel, sterker was dan zij ooit in haar leven geweest was.

Onwillekeurig verhaastte Sonja haar pas, alsof zij haar eigen gedachten ontloopen wilde.

Met welbehagen voelde zij hoe de regen haar in het gezicht sloeg en de wind haar in de ooren zong. Zij herleefde, begon weer jong en moedig te worden in haar strijd tegen de elementen en vóor zij het zelf wist, stond zij op den hoogsten heuvel. Zij hijgde naar adem, terwijl zij met haar hand boven haar oogen naar het dal keek.

Beneden op den straatweg — door slijk en modder, liepen twee menschen.

De eene — een krachtige man — reed een zwaren kruiwagen vol met brandhout het bosch uit. Het andere was een oud vrouwtje, dat onrustig naast hem voorttrippelde en met allerlei levendige gebaren hem scheen te willen overhalen om den wagen neer te zetten. Maar hij schudde beslist zijn hoofd en reed door. Eerst aan den voet van den heuvel, toen er een rukwind kwam, bleef hij even staan en gaf haar lachend zijn muts te dragen.

„Dan kan de wind hem niet nemen," zeide hij, „en die is je niet te zwaar."

„Stig!" juichte Sonja en vloog als een pijl den heuvel af. Even op den straatweg haalde zij hem in — maar toen vond zij het plotseling zonde hem te storen en hield zich met opzet achteraf.

Hij bemerkte haar niet — keek geen seconde om zich heen, maar liep alsof hij zijn heele leven niet anders dan kruiwagens voortgeduwd had. En het oude vrouwtje trippelde achter hem aan — hoe meer zij het dorp naderden, des te wanhopender werd zij.

„Hemeltje lief! Wat zullen de menschen wel zeggen als ze Meneer met een kruiwagen met brandhout zien loopen!"

„Het kan me geen zier schelen wat ze zeggen!"

„Ja, maar Meneer — maar Meneer —"

„Geef mij mijn muts maar terug, want de regen druipt op mijn gezicht."

Sonja kende zijn ongeduldigen toon en meende even, dat hij den kruiwagen had losgelaten — maar zag hem voortloopen het hek van de wei door, den waterpoel voorbij, waar de kinderen zich over den optocht vroolijk maakten, voorbij de pastorie en het huis van den dokter naar een van de armoedige hutjes aan den uitkant van het dorp. „Dag moedertje," zeide hij, met de hand aan zijn muts. „Als 't nog eens noodig is, help ik je graag weer!"

En het vrouwtje neeg tot op den grond — maar toen had hij haar reeds den rug toegekeerd en veegde zijn voorhoofd met zijn zakdoek af.

Tegelijkertijd kreeg hij Sonja in het oog, die vlak naast hem stond. „Wel," zei hij, „je hebt mooi weer uitgezocht!"

„Jij ook."

„Maar ik ben er aan gewend, zie je."

„Ben je er ook aan gewend met kruiwagens te loopen?"

„Zeker — von-je niet dat het er veel van had?"

„Zeker — 't leek of je nooit anders gedaan had."

„Dank je wel voor 't compliment."

„Niet te danken."

Lachend stak ze haar arm in den zijne en hij deed zijn parapluie voor hen beiden op.

„Waar loop je eigenlijk over te denken?" zeide hij, toen hij het glimlachje zag, dat er om haar mondhoeken speelde.

„Ik denk er over of jij het werkelijk bent, die daar met dien kruiwagen liep, jij — die soms zoo hard, bijna boosaardig kunt zijn."

„Wanneer bijvoorbeeld?"

„Op het gerecht."

„Ja, ik ben het toch heusch."

„Is het waar, dat je eens het heele stadje onderste boven keerde door aan een van de deftige lui, die kwam getuigen, te vragen of hij vroeger al gestraft was geweest?"

Hij lachte zoo aanstekelijk, dat zij mee moest lachen.

„Ja," zeide hij. „Dat is de kwelduivel, die me af en toe bezielt."

„Maar die vertoont zich nooit tegenover armen en behoeftigen, bij lui die steun noodig hebben, wel Stig?"

„Neen, Sonja."

„Wel laat hem dan zijn gang maar gaan, en toonen wat hij kan!"

„Wat zeg je daar?" Van vreugde greep hij haar plotseling bij haar arm en zeide toen bij wijze van verklaring:

„Je moet weten dat Maja woedend werd, iedermaal dat de kwelduivel te voorschijn kwam. Zij begreep me volstrekt niet — want eigenlijk meen ik het zoo kwaad niet, als ik iemand plaag."

„Neen," zeide zij, terwijl zij haar wang op zijn schouder legde.

Toen bleef hij plotseling staan en streek haar over het haar.

„Lieveling! Je bent drijfnat," zeide hij.

„Nou, wat komt er dat op aan?"

„Wat er dat op aan komt? Je zoudt er ziek van kunnen worden."

Zij wierp verachtelijk het hoofd naar achteren.

„Ik word niet ziek van een beetje regen," zeide zij.

„Maar waarom ging je uit in dit nare weer?"

„Omdat ik naar je verlangde. — En waarom kom jij zoo vroeg thuis?"

„Omdat ik naar jou verlangde."

Hun stralende oogen ontmoetten elkaar, terwijl zij de allee in draaiden, die naar de villa leidde.

De regen droop van alle takken en siepelde door de verdorde bladen in den natten grond. Onder een boom vonden zij Irmelin zitten, in elkaar gedoken en door en door nat.

„Maar kind!" riep Stig, terwijl hij haar bij haar arm greep — „hoe krijg je 't in je hoofd in zulk weer uit te gaan!"

„Omdat ik naar u verlangde," antwoordde Irmelin, terwijl zij zich rillend tegen hem aandrukte.

Toen werd hij plotseling wonderlijk stil — Sonja merkte het — en holde meer dan dat hij liep naar huis, zoodat Sonja moeite had hen bij te houden.

Op dat oogenblik scheen zij als uit zijn bewustzijn weg-

gevaagd, op dat oogenblik was zijn angst voor het kind zoo groot, dat die zelfs de liefde voor haar overschaduwde.

Hij ging dadelijk naar de kinderkamer en zeide tegen de meid:

„Kleed haar dadelijk uit en wikkel haar in een wollen deken."

„Mag ik niet helpen?" vroeg Sonja.

Maar hij antwoordde alleen: „Ik kom dadelijk terug met kinadroppels en wijn."

Sonja ging stil in den hoek van de kamer zitten, terwijl de meid het kind uitkleedde.

Zij voelde zich zoo wonderlijk vreemd — zoo afgesloten van de wereld, waarin hij zich nu bewoog, dat zij bijna in tranen uitbarstte, maar zij bedwong zich. Voor niets ter wereld zou hij haar zien huilen!

Na een paar minuten kwam hij terug.

„Ik heb om den dokter gezonden," fluisterde hij haar in het voorbijgaan toe en begon de armen en beenen van het kind te wrijven, nadat hij haar eerst de droppels en den wijn had ingegeven.

„Heb je 't nog koud?" vroeg hij, terwijl hij angstig naar het rillende lichaampje keek.

„U moet den heelen tijd bij mij blijven," fluisterde Irmelin, „den heelen tijd!"

„Natuurlijk!" zeide hij, terwijl hij de kleine, koude handjes kuste. „Heb je ergens pijn?"

„Ja, in mijn borst."

Boven een lamp warmde hij wat olie en wreef er haar borstje mee in — toen ging hij naast haar bedje zitten en voelde haar den pols.

De vrouw, die daar in den hoek zat, scheen vergeten — uitgewischt door het groote gevoel van verantwoordelijkheid.

Op dat oogenblik zag hij niets anders dan het bleeke gezichtje, en de oogen die hij twee jaar geleden gesloten had en hoorde hij niets anders dan de fluisterende stem der herinnering.

Ieder keer dat het kind rilde van koorts, vouwde hij zijn handen om zijn knie en keek naar het portret van Maja dat boven het bed hing.

„Ontneem me haar niet," zeiden de oogen. „Je màg niet, al vind je ook dat ik het verdiend heb. Ik zou nooit meer gelukkig zijn als je het deed."

En Sonja in haar hoek las wat die oogen zeiden.

Een uur later kwam de dokter.

„Ik kan nog onmogelijk een diagnose maken," zeide hij. „Het kind heeft harde koorts en het kan longontsteking worden, maar het kan ook uitloopen op gewone influenza. Morgen kom ik weer."

Sonja zag Stig terugkomen nadat hij den dokter had uitgelaten — en hij leek haar een oude man, zoo mat waren zijn oogen, zoo traag zijn gang. Maar zij sprak niet tegen hem. Zij wachtte, tot hij zijn plaats aan het bed weer had ingenomen — en sloop toen zacht naar boven.

Zij stak licht aan op de slaapkamer en ging naar het balkon. De wind was gaan liggen — de regen was opgehouden — en duizenden sterren schitterden aan den kouden najaarshemel.

Zij bleef er een half uur naar kijken en het halve uur werd een heel.

Zij merkte niet dat zij het koud had — haar blik verslond

de groote sterrenzee daarboven — en op dat oogenblik streed zij een strijd met zichzelf — een van die groote, stille strijden, dien de wereld niet ziet en de menigte niet bewondert, maar die noodig is om menschen uit één stuk te vormen.

Zij begon met Irmelin dood te wenschen. Het kind was immers het eenige beletsel voor haar geluk — en had Maja niet gewenscht haar voor zichzelf te houden? Vele vragen zouden opgelost worden, veel twijfel verdwijnen als het kind er niet meer was. Zij kon het kind immers toch niet voor zich winnen — er was een hand, die het vasthield. Die hand los te wringen was haar niet gegeven — ook hem niet. Misschien kon geen enkel levend wezen er iets aan doen, want tegen schaduwen valt niet te kampen.

Zij had gevoeld den eersten dag, dat zij een voet in dit huis gezet had, dat een volmaakte en sterke liefde als de hunne daar niet leven mocht.

De geheele huwelijksreis had haar een arendsvlucht van twee gelijke zielen toe geschenen. Zielen die hetzelfde dachten en wilden en geheel in elkaar opgingen. Er waren oogenblikken, dat zij meende de vleugelslagen te hooren suizen. Maar van het oogenblik af, dat zij dit huis waren binnengetreden, dat eigenlijk maar half het hunne was, voelde zij dat de vleugels gekortwiekt waren. Zij was het kind tegemoet gegaan met al de liefde van haar warm hart — alleen dat het 't zijne was, was genoeg om het lief te hebben — maar keer op keer was zij terug gestooten. En nu stond zij hier alleen — niet in staat hem te helpen of zelfs den angst met hem te deelen. — Zij mocht immers niet!

Was Irmelins dood dan niet de beste oplossing voor alles? Kon het van haar geëischt worden, dat zij het kind het

leven wenschte, als dit leven haar geluk maar tot een half maakte? Kende zij zichzelf niet genoeg om te weten dat zij nooit met iets halfs tevreden zou kunnen zijn? En wist zij niet dat hij dat ook niet kon?

Maar aan den anderen kant — had zij niet gemerkt, dat hij het kind niet missen kon, dat zijn blikken het zochten en zijn gedachten onrustig werden, als hij het niet zag? En zou zij ooit de manier kunnen vergeten, waarop hij dien avond het kind in zijn armen genomen en in bed gelegd had? Had zij den angst niet in zijn oogen gelezen en begrepen dat er hier iets was dat hij niet missen kòn —?

Scheen dit niet een toetssteen voor haar liefde — en gold het nu geen strijd met haar innerste ik? Was de groote liefde, waarop zij leefde, niet groot genoeg om te offeren?

Zij liep op het balkon heen en weer — onrustig als iemand in nood en bleef toen plotseling in den donkersten hoek staan.

Zij vouwde haar kleine handen tot een gebed. — Geen woord kwam over haar lippen. Maar in haar hart klonken er woorden, die zoo diep en krachtig zijn, dat zij God dwingen.

Zij stond er nog toen Stig binnen kwam stormen.

„Sonja!" jubelde hij. „Ik geloof dat de koorts afneemt — het kind slaapt!"

„Goddank!" zeide zij, terwijl zij haar hoofd op zijn schouder legde.

Toen keek hij haar aan — en plotseling begreep hij.

„Jij hebt er om gebeden!" zeide hij met stralende oogen. „Sonja, jij!"

En hij vatte haar koude handen en bedekte ze met kussen.

„Ik heb 't niet verdiend," zeide hij. „Zoo'n groote liefde heb ik niet verdiend."

Toen Stig den volgenden dag bij Irmelins bed zat, sloeg zij plotseling de armen om zijn hals, trok zijn hoofd naar zich toe en fluisterde: „Vader mag ik Jens en Stine weer terug hebben? Ik verlang zoo vreeselijk naar hen."

„Ja, maar Irmelin, de nieuwe koetsier en de nieuwe meid zijn zoo goed. Je zult gauw vrienden met hen worden."

Maar Irmelin schudde beslist het hoofd en haar oogen stonden vol tranen: „Het zijn toch Jens en Stine niet," zeide zij.

„Neen, maar — ."

„Ik zal net zoo lang huilen tot ze er zijn. Toe vader — lieve vadertje — laat ze nou halen."

Hij voelde zich reeds overwonnen door den aangedanen toon van haar stem, maar zocht toch nog een uitweg.

„Jens heeft al een andere plaats en Stine misschien ook wel."

„Neen, Stine is thuis," zeide Irmelin haastig — „die kan dadelijk komen. En Jens kan later komen."

„Ja, als ik 't wil."

„Toe vader, zeg maar ja."

Hij keerde zich vragend naar Sonja, die met den rug naar hen toe bij het raam stond.

„Wat vin-jij?" zeide hij.

„Wat *ik* vind? Ik vind, dat dit iets is dat je zelf beslissen moet."

Hij verbaasde zich over de korte, koude wijze waarop zij antwoordde en ergerde er zich over, dat zij zich niet eens omkeerde. Had zij hem zelf niet geraden de beide gedienstigen te behouden? En nu wilde zij hen niet terug hebben! En in een plotselingen aanval van drift wendde hij zich tot het kind en zeide: „Je zult ze terug hebben — ben je nu tevreden?"

„Wat ben ik blij! Wat ben ik blij!" juichte Irmelin, terwijl ze in haar handjes klapte.

Maar toen hij opstond om naar zijn kantoor te gaan, was het of hij niet geheel over zichzelf tevreden was. 't Was of hij zijn vrouw tegenover het kind verraden had. „Ik zal nooit tevreden zijn, wat ik ook doe," zeide hij in zichzelf, „want er is er altijd een, die verongelijkt wordt."

En dien dag was er onweer in de lucht. Niets was zooals 't zijn moest, op, noch buiten 't kantoor — de oude, onrustige geest was over hem en dreef hem van de eene plaats naar de andere. Sinds Maja's dood had niemand hem zoo gezien.

— Twee dagen later kwam Stine.

Zij hief fier haar hoofd op, toen zij de plaats opreed en keek nauwelijks naar den kant waar de nieuwe koetsier het tuig stond op te poetsen. Maar zij ging door de keuken en de eetkamer dadelijk naar de kinderkamer, waar Irmelin in haar bedje haar met stralende oogen ontving.

„Arme stakkert," zeide zij, „lig je hier zoo alleen?"

En zij wierp een vijandigen blik op Sonja, die bij de deur stond gereed om uit te gaan.

Stine was van geen fijne natuur en niet bepaald verstandig, maar vrouw genoeg om te begrijpen, dat indien Sonja Irmelin niet voor zich won, zij slechts de halve heerschappij over het huis had en Stine zelf de rest behouden kon. Nooit had zij zich zoo voor Irmelin opgeofferd als in dien tijd toen het er op aankwam Sonja op een afstand te houden.

In den beginne had zij niets tegen Sonja gehad — integendeel — zij had zich onwillekeurig aangetrokken gevoeld tot dien frisschen lach tot dien vroolijken glimlach. Maar Jens was wijzer dan zij en had dadelijk gezien, dat zij iets „vreemds" had. En dat Jens de dienst werd opgezegd vergaf Stine haar nooit.

Sonja nam geen notitie van haar onvriendelijkheid — zij zond alleen een zucht naar het Zuiden naar haar Dorthe, die nooit iemand kwaad deed — en als zij het dienstpersoneel hier vergeleek bij dat onder de warme Zuiderzon, viel het niet ten voordeele van het eerste uit. Verder dacht zij niet veel over het geheele geval na — zij was in dien tijd zeer verdiept in haar werk, en als zij een paar uur rust had, speelde zij piano.

Zij hield zooveel van Stigs stem en vroeg hem iederen avond wat te zingen — maar zij wist, dat hij 't alleen deed als zij hem accompagneerde. Daarom studeerde zij ernstig allerlei moeilijke accompagnementen. Doordat zij jarenlang niet gespeeld had, waren haar vingers stijf geworden, maar met onvermoeiden wil zette zij zich aan het werk en hield niet op voor zij overwonnen had.

En als zij 's avonds onder de bekoring van zijn stem kwam, was iedere inspanning vergeten. Dan zeide hij met zijn arm om haar heen: „Het is wonderlijk — je zegt zelf dat je

niet spelen kunt, maar er is niemand die accompagneert zooals jij. Het is alsof je ieder rythme van mijn ziel volgt en alsof je al mijn gedachten zelf denkt."

En dan jubelde het in haar — want zij wist dat hij waarheid sprak.

Gedurende deze avond-uren, dat zij zichzelf waren — en zichzelf alleen — gaven zij zich geheel aan elkaar over.

Het was of de gloed in de borst van den een door den ander weerkaatst werd en of de toongolven van de eene ziel in de andere gleden — —

Bergwand, barst met luid geweld,
Door mijn hamerslag geveld!
't Pad moet leiden naar beneên
Raadsel is mij 't doel waarheen!

Er waren oogenblikken, dat zij in de tonenwereld samen zoo ver weg waren, dat Irmelin er door ontwaakte en in tranen uitbrak zonder dat zij zelf wist waarom.

Dan zong hij alsof hij er den hemel door bereiken moest, en speelde zij alsof zij nooit stijve vingers gehad had.

„Wer reitet so spät durch Nacht und Wind
Es ist der Vater mit seinem Kind —."

De gejaagde ziel haastte zich voort in den nacht — de elfenkoning lokte, het paard draafde voort badend in 't zweet en de jongen hield zich in doodsangst aan de manen vast. Als Stig dan vroeg: „Hoe kùn je zoo verrukkelijk spelen?" antwoordde zij niet — maar dan dacht zij: Het komt omdat ik zelf zoo bang ben — omdat ik mezelf zoo voortgejaagd voel.

Op zekeren dag toen Sonja als gewoonlijk in de schemering zat te studeeren, duwde Stine plotseling vrij onzacht de deur open en zeide vuurrood:

„Het kind heeft hoofdpijn en kan die muziek niet verdragen."

Sonja draaide zich snel op de pianokruk om en antwoordde:

„Ga dan met haar den tuin in tot ik klaar ben."

Stine schrikte en scheen te willen antwoorden — maar toen zij Sonja's blik ontmoette werd zij plotseling gedwee en trok zich haastig terug.

„Kleine stakkerd," zeide zij tegen Irmelin, „zoo gaat het als je een stiefmoeder hebt."

Met een schuwen blik op Sonja, die haar niet zag, sloop Irmelin de kamer door.

In den tuin kreeg Stine een hulst in 't oog en plunderde dien onbarmhartig om groen te hebben voor mevrouws graf. En Irmelin trippelde achter haar aan, en vulde haar schortje met dennen- en palmtakken en glanzige berberissenblaadjes.

Maar Sonja zat met haar hand op de muziek en speelde niet meer. De lust was haar vergaan.

Toen Stig daarop binnenkwam en in de schemering met haar op en neer liep, kwam Irmelin aanloopen en drong met opzet tusschen hen in — en toen hij op de sofa ging zitten, met Sonja's hand in de zijne, vloog het kind op hem af en wilde zijn hand loswringen.

Toen keek Sonja haar aan, met oogen die vlammen schoten en zeide:

„Die hand kan je nooit los krijgen. Die hand laat nooit los."

Irmelin werd rood van woede — maar Sonja's blik bedwong haar. Zij voelde onder dien blik haar wil buigen — en een seconde was zij op het punt haar om den hals te vallen — want in haar innigste ziel had zij Sonja lief — zij wist het alleen zelf maar niet en er was niemand, die het haar zeggen kon.

Toen bogen Stig en Sonja zich naar elkaar toe en vereenigden hun lippen zich tot een haastigen kus — en dadelijk vlamde de jaloezie bij het kind op: „Kus mij!" zeide zij, terwijl zij zich aan Stigs arm vastklemde. — „Kus mij!" herhaalde zij gebiedend, met de tranen in haar keel.

Want Irmelin was niet als de meeste kinderen — zij was een persoonlijkheid, had een eigen wil. Af en toe was er — zooals nu — iets despotisch in haar natuur.

Haar liefde was hartstochtelijk en haar jaloezie lag altijd op de loer.

Stig zag het en fluisterde tegen Sonja:

„Hemel — we moeten een andermaal voorzichtiger zijn, als het kind 't zoo opneemt."

Maar toen viel Sonja uit — hij had haar nooit zoo heftig gezien:

„Ik wil geen vreemde in mijn eigen huis zijn," zeide zij

„ik wil mijn liefde niet maken tot een dief, die zich niet vertoonen mag."

Zij wachtte geen antwoord af, maar ging hem haastig voorbij naar haar kamertje. Met het gezicht in haar handen ging zij voor haar schrijftafel zitten. Zij wilde werken, maar kon niet. De gedachten dwarrelden in haar hoofd rond. Zij verdiepten zich in hetzelfde, waarin zij zich iederen dag verdiept hadden sinds zij een voet in dit huis gezet had: hij en het kind!

Had het kind niet het eerste recht? Had hij Irmelin niet lief gehad voor hij haar liefhad? Maar toch — geen haarbreed wilde zij wijken — geen stukje land wilde zij afstaan van wat eens het hare was. Alles kon zij missen, als het van haar geëischt werd — maar toegeven waar hart en ziel het haar verboden, dat kon zij niet. Misschien hadden zij alleen maar behoefte aan een sterken tegenstand — hij en het kind — misschien was zij te toegevend geweest. Als zij zagen, dat zij de schaduwen niet vreesde, zouden zij misschien wel toegeven.

Zij moest het initiatief nemen — door zijn belofte gebonden kon *hij* niet — en het kind begreep het niet. *Zij* moest dus handelend optreden.

Plotseling dacht zij of die bijgeloovige angst van de meubels te verzetten hen misschien niet aan banden legde. —

Zij was zoo in haar gedachten verdiept, dat zij volstrekt niet merkte dat er een sneeuwbui in aantocht was, voordat de witte vlokken zacht en dicht tegen de ruiten vielen.

Toen stond zij op en ging naar het raam.

Die sneeuwvlokken riepen zooveel herinneringen wakker, zooveel krachtige en zooveel teedere herinneringen!

Wat hadden zij dicht en beschermend om haar heen gedwarreld, toen zij voor het eerst de plaats opreed. Wat hadden ze zacht op zijn muts en wat waren ze van zijn pels gevallen dien avond toen hij haar in de vestibule tegemoet kwam!

Zij had ze op zijn zwarte haar zien glinsteren, toen hij het met een vlugge beweging van zijn voorhoofd streek. Op dat oogenblik had zij een gevoel alsof zij jaren van haar leven geven wilde om die uren weer te doorleven — en een wonderlijk ijzige gewaarwording overviel haar, toen zij bedacht dat zij hem toen nader geweest was dan nu.

Werktuigelijk volgde zij de sneeuwvlokken. Zij zag ze als schitterend, donzig bilzenkruid uit de wolken te voorschijn komen en grooter worden onder het dalen, tot zij zich neervlijden op het kozijn, of zich tusschen de puntige steenen van de plaats verscholen.

En één voor één gleden zij haar voorbij, al de verwarmende, stralende, al de angstige herinneringen:

„Himmelhoch jauchzend
zum Tode betrübt —!"

Een uur later klopte hij aan haar deur en deed zij hem open.

Langzaam ging hij naar de plek waar zij te voren gestaan had en keek naar buiten.

Zij las in zijn oogen, dat hij hetzelfde dacht als zij — de herinneringen kregen ook macht over hem.

Het sneeuwde. Groote, witte vlokken verspreidden zich over een zachte slee-deken — fluisterden in een rood, warm oor en legden zich liefkoozend over lange, zwarte ooghâren, Door een hevige windvlaag voortgedragen vlogen zij over een

graf en wischten de sporen van twee lichte kindervoetjes uit.

„Liefste!" zeide hij, terwijl hij opstond. „Voel je niet hoe lief ik je heb? Zelfs al kan ik 't niet altijd toonen — zelfs al ben je boos op me zooals zooeven?"

Maar zij zweeg — en zijn lippen werden vochtig toen hij haar oogen kuste.

„Hier," zeide zij, „stond ik dien nacht vóor ik vertrok. En het sneeuwde, zooals het nu sneeuwt — en ijskegels hingen aan de witte berkentakken. — En ik dacht hetzelfde wat ik nu denk. Ik dacht, dat waar twee menschen niet samen kunnen gaan met een rein geweten en ongekreukte trouw, daar moesten zij liever scheiden. Hier liep ik den heelen langen nacht heen en weer en streed met mezelf, zooals ik niemand toewensch ooit te strijden — want er is een sterke rug en een taaie wilskracht toe noodig om niet te buigen. — Maar toen de dag aanbrak en ik naar het venster ging stond jij daar beneden in de diepe sneeuw en zong zooals ik daarvoor noch daarna, ooit iemand heb hooren zingen. „Ich grolle nicht — und wenn das Herz auch bricht." Weet je wel Stig, dat je me op dat oogenblik kracht gaf voor een heel leven in eenzaamheid? Weet je wel, dat ik alles zou willen geven om je dat lied nog eens te hooren zingen? Maar nu is 't je onmogelijk."

Zij keek hem met haar helderen blik in zijn oogen — en het droef vragende, diep ernstige van haar blik trof hem.

„Ik begrijp zelf niet hoe het komt," zeide hij. „Ik heb geen berouw over mijn gevoelens voor je — maar hoe gelukkiger ik zelf ben, des te grooter wordt mijn schuld tegenover haar wie ik geen geluk kon geven — en het is of ik haar schadeloos kan stellen door mijn liefde voor het kind.

Maar Irmelins hart van jou afkeeren, staat gelijk met te strijden tegen mijn eigen innigste ik."

„Liefste!" zeide zij, terwijl zij teeder haar handen door zijn haar haalde. Zij had den moed niet te zeggen, dat het een onbezonnen strijd was, een strijd die ten slotte hen beiden ten onder zou brengen. Maar er kwam een plan in haar op, waar zij allang over gedacht had, maar waarvoor de moed haar tot nu toe ontbroken had. Nu zou zij 't wagen! Nu zou zij beproeven, of zij met al de kracht van haar liefde en al de sterkte van haar wil de banden niet verscheuren kon, die onnatuurlijk waren en niet te vereenigen met 't geluk van twee menschen.

Hij bleef voor haar staan en zag het bloed in haar wangen komen en gaan. Hij bemerkte den plotselingen glans van haar oogen en den vasten, beslisten trek om haar mond.

„Sonja!" zeide hij op zijn eigenaardige warme, nadrukkelijke wijze.

En hij boog en kuste haar hals — dien sterken, mooien hals, dien hij nooit zou zien buigen.

Tegelijkertijd werd er op de deur getikt.

Er was iemand op het kantoor, die meneer graag even wilde spreken, zeide Stine. En Stig ging naar beneden.

Toen hij terugkwam, vond hij Sonja op dezelfde plaats op de breede vensterbank met de handen gevouwen op haar schoot — de sterke, blanke handen, die hij zoo liefhad. Zij hoorde hem niet komen. Er was iets over haar, dat hij niet verklaren kon — zij scheen verslagen zonder iets van haar oude energie verloren te hebben, wanhopend en toch volkomen zeker van 't geen haar te doen stond...

Zachtjes ging hij naar haar toe en legde zijn handen op haar oogen.

„Je mag nooit zoo in gedachten verdiept zijn, dat je me niet hoort aankomen!" zeide hij.

En zij lachte en beloofde het.

„Sonja!" fluisterde hij. „Die naam klinkt als een lied en als een gelofte. Midden onder het droogste schrijfwerk straalt die opeens voor me en wischt alles uit wat leelijk is — onder het strengste verhoor fluistert die mij toe, zoodat ik vergeet dat ik met misdadigers te doen heb. Maar als ik oordeelen moet, moet ik hem van mij afzetten, anders wordt er geen dief gepakt, geen heler gevangen en geen brandstichter streng genoeg gestraft. Sonja, iederen keer dat ik je buiten sluit, wreek je je bloedig, want je bent omgeven door een vuur van verlangen — Sonja — mijn liefste lieveling!"

Zij antwoordde niet. Haar hart was vol dank — het bonsde hevig als onder een hooge gelukspressie — maar toen zij een oogenblik later naar de plaats keek, waar de sneeuwvlokken steeds neerdaalden, gleed er plotseling een schaduw over haar gezicht: Er kwam een lange, magere gestalte met langzame schreden de poort in. Een man met een pakje onder den arm en een valies in de hand. Het was Jens, die in zijn dienst terug kwam.

Den volgenden morgen, voordat de dag aanbrak, sloop Sonja op zachte pantoffels de trap af. Zij deed alle vensters van de zitkamer open, zoodat de koude lucht de kamer in stroomde — en toen begon zij alles te verzetten.

De stijve meubels, die zoo wonderlijk koud langs de muren stonden, begonnen eensklaps te leven.

De vleugel schoof zij naar voren en zette er een groote waaierpalm achter — de boekenkast werd schuin in den eenen hoek gezet en de schrijftafel voor het raam. Toen stapelde zij een massa boeken op een hoek étagère die vol smakelooze snuisterijen stond.

Al de schilderijen van den muur verhing zij — alle stoelen werden uit de hoeken gehaald.

In een hoek van de kamer had zij een kaars aangestoken, en de flikkerende vlam verlichtte maar de halve kamer — doch Sonja's plan was zoo vast en haar gedachten waren zoo helder dat zij blindelings ieder plekje vond, dat zij gedacht had te veranderen. Haar oogen glinsterden en haar wangen gloeiden van ijver — en niet voor het daglicht door de open vensters scheen, voelde zij, dat zij het koud had. Toen deed zij

het venster toe en keek eens om zich heen. Hoewel zij niets nieuws had neergezet, scheen de heele kamer veranderd. *Haar* geest heerschte hier, *haar* gedachten waren overal te herkennen waar alles haar vroeger koud en stijf had aangestaard en tot lichtschuwe schaduwen werd, die uit alle hoeken te voorschijn kropen.

Alleen het portret van haar zuster hing op dezelfde plaats boven de sofa.

Heel even had zij gedacht dat ook te verhangen — maar toen was het of zij lichte voetstappen achter zich hoorde. Onwillekeurig keerde zij zich om, om te zien wie het was — maar er was niemand. Toen knikte zij het portret toe en zeide, terwijl zij weemoedig glimlachte: „Jou zal ik niet storen, maar één ding moet je niet vergeten

„Het Leven te leven, hoe zwaar het ook zij
Hoe hevig ook smart moge knagen
Het Leven te leven, hoe lang het ook zij,
Daarvoor is geen genade, daarvan komt men niet vrij,
De vraag is maar hoè het te dragen."

En het leven moet *geleefd* en niet ziekelijk voortgesleept worden."

Jens zag op zijn kamer dat er licht in de huiskamer was en sloeg verschrikt een kruis.

„Nu spookt mevrouw er rond," dacht hij, terwijl er een rilling van angst over zijn rug liep.

Maar Sonja blies het licht uit, dat in de kandelaar opbrandde en schroefde de kachel open, zoodat de warmte de kamer in stroomde.

Toen de eerste zonnestraal over den vloer gleed, ging zij kalm aan het venster zitten wachten.

Zij wist dat hij altijd vroeg op was. Zij hoorde hem al boven loopen — toen opende hij plotseling de deur en riep naar beneden:

„Sonja, waar ben je?"

In een oogwenk was zij bij de deur. „Ik ben hier," zeide zij, „in de huiskamer."

„Ik kom dadelijk," riep hij terug en zij ging de kamer weer in. Maar ditmaal was zij niet op haar gemak. Zij liep in vreeselijke spanning de kamer op en neer en telde werktuigelijk iederen stap, dien zij deed.

Bij den twintigsten werd de deur geopend en stond Stine op den drempel met een borstel in de eene en een stofdoek in de andere hand.

Zij schrikte zoo van hetgeen zij zag, dat zij haar borstel losliet om haar handen in elkaar te slaan.

„De hemel beware me!" riep zij uit. „De hemel beware me!"

Maar Sonja keek haar kalm aan en zeide:

„Vandaag hoef je de kamer niet te doen, ik heb 't gedaan."

Stine gooide de deur hard toe — en holde de plaats over naar Jens. Sonja hoorde de klompen op de natte steenen klotsen. En Stine haastte zich zoo verschrikkelijk, dat zij er onderweg een verloor en met haar kous in een grooten plas trapte.

„Hoe dom, dat ik aan die twee niet gedacht heb," zeide Sonja in zichzelf. Maar daarop was zij weer vervuld van de enkele gedachte: wat hij zou zeggen! Zou hij haar begrijpen? Zou hij zich aan haar zijde stellen in den stijd, dien zij wist dat komen zou?

Zij liep weer de kamer op en neer, maar telde niet meer haar voetstappen, alleen de slagen van haar angstig kloppend hart.

Een-en-tachtig — twee-en-tachtig — drie-en-tachtig — vier-en-tachtig! — Nu kwam hij de trap af — vijf-en-tachtig — zes-en-tachtig — zeven en-tachtig — nu had hij zijn hand aan den deurknop — acht-en-tachtig — negen-en-tachtig — nu deed hij de deur open!

Zij telde door, in zulk een vreeselijke spanning verkeerde zij.

Een paar seconden bleef hij bij de deur staan — en zijn oog ging snel als een bliksemstraal van den eenen muur naar den anderen — toen stormde hij op haar af en drukte haar tegen zich aan.

„Mijn allerliefste, heerlijke Sonja!" riep hij uit. „Ja, zoo moest de kamer er uitzien waar jij woonde — zoo moest het huis zijn dat het jouwe en het mijne is!"

En zoo groot was haar angst geweest, dat hij haar niet begrijpen zou, dat, toen zijn volle sympathie haar tegemoet bruiste, haar vreugde geen grenzen kende. Zij drukte haar hoofd tegen het zijne en kuste hem herhaaldelijk op den mond. „Heerlijk dat je me begreep!" fluisterde zij. „Heerlijk dat je me werkelijk begreep!"

Toen werd het hem duidelijk dat het iets blijvends was — niet een vluchtige verplaatsing van enkele meubelen, maar een levend protest tegen de doode hand, die koud en drukkend over het huis lag — een plotseling hevig loswringen van onzichtbare banden, die hun bij den dag vaster omklemden.

Hij ontmoette haar oogen — die diep en donker waren — en toen begreep hij, dat zij dien nacht veel had nagedacht. Zachtjes trok hij haar op zijn schoot en legde zijn hoofd tegen haar borst, daar waar haar hart klopte — dat warme, jonge hart, dat geen omwegen kende en altijd wist welken weg het nemen moest.

„Ik wou dat ik mijn heele leven naar het kloppen van je hart kon blijven luisteren," dacht hij — maar hardop zeide hij alleen: „Zeg me wat je denkt!"

„Ja," zeide zij, terwijl zij hem in de oogen zag. — „Ik zal je zeggen wat ik denk, het kwade zoowel als het goede, het blijde en het droeve. Ik zal volkomen eerlijk tegen je zijn. Ik kwam hier met den vasten wil een moeder voor je kind te zijn — en ik geloof dat het mij de eerste dagen lukte — maar toen kwam jij met je nauwgezet geweten en vernielde alles. Je deed het zonder het te willen — maar je vond dat je het doen moest.

Toen Irmelin ziek werd, waren er oogenblikken waarop ik dacht dat het beste wat er voor jou en mij gebeuren kon, zou zijn als het kind stierf. Maar zoo innig had ik je lief, dat ik eindigde met heel mijn hart en ziel te bidden om haar leven.

En dat kwam omdat ik je natuur tot in de kleinste hoekjes kende. Er zijn kinderen, die hun ouders niet anders verschuldigd zijn dan het lichaam dat zij omdragen en de kleeren die zij aan hebben — maar er zijn andere, die zoo nauw aan hun ouders verbonden zijn, dat hun ziel een weerspiegeling is van de hunne. Irmelin is ten nauwste aan jou verwant. Ik heb het gezien en begrepen en daarom kan je er niet van scheiden — daarom moet je kiezen tusschen haar en mij — want wij zijn beiden sterk en uit één stuk."

Plotseling hief hij zijn hoofd op en zag haar met een smartelijken blik aan.

„Ik zal je nog meer vertellen," zeide zij, terwijl ze haar oogen sloot, „ik zal je zeggen hoe ik over Maja denk, dan kan je goed zien hoe leelijk ik ben.

Sinds ik hier ben, heb ik Maja maar in één licht gezien — als een bloeddorstige spin, die haar draden steeds dichter om ons heen spon en alleen het oogenblik afwachtte waarop zij ons uit kon zuigen. — Neen, houd je stil!" zij legde haar hand op zijn mond — „ik weet dat het een slechte en leelijke gedachte was, maar ik weet ook, dat het web ons allen gevangen hield — jou, mij en het kind. En toen dacht ik met één slag het web stuk te slaan, zij moest ons laten leven — want anders eischten wij niet, jij en ik. Maar Stig —" en zij drukte haar warme lippen op de zijne — „Stig — we kunnen ook niet met minder tevreden zijn."

Een oogenblik was het volmaakt stil in het vertrek — en zij hoorden alleen het geluid van de oude Bornholmsche klok, die zich met een zingend gepiep gereed maakte om te slaan.

Beiden schrokken op door een kort, haastig, beslist tikken op de deur naar de eetkamer.

Dadelijk begrepen zij, dat het Irmelin was en keken elkaar wanhopend aan — maar toen stond Sonja haastig op en riep. „binnen!"

Zij ging een paar schreden naar de deur en wachtte tot het kind die gesloten had. Zij had heftige uitvallen verwacht, booze vragen en driftige verwijten — zij was op alles voorbereid, gehard door hetgeen zij gedurende den nacht had doorgemaakt — maar wat er gebeurde, was iets heel anders, iets waarop zij niet had durven rekenen en dat haar daarom geheel ontwapende. —

Irmelin bleef bij de gesloten deur staan, keek verwijtend van den een naar den ander — haar groote oogen schenen één aanklacht tegen hen beiden — en sloop toen langzaam de kamer door.

Bij ieder meubel, dat verzet was, bleef zij staan, streek er liefkoozend met haar zachte kindervingertjes over heen en zeide: „Arm moedertje!" De tranen rolden haar over de ronde wangetjes: „Arm moedertje!"

„Maar Irmelin!" riep Sonja uit, terwijl zij het kind heftig bij de hand greep, „begrijp je dan niet dat we visite gespeeld hebben? Ik heb alleen maar voor de aardigheid alle meubelen door elkaar gehaald en nu moet jij me helpen alles weer op zijn plaats te zetten!"

En zij schoof de schrijftafel weer naar de oude plaats — en de vleugel weer naar den muur — en de palmen voor het venster waar zij altijd gestaan hadden. Zij ging op een stoel staan om de schilderijen te verhangen — en in minder dan drie minuten zag alles er weer uit als vroeger.

Irmelin liep haar ijverig en met stralende oogen na, terwijl de tranen op haar wangen droogden.

Eindelijk bleef Sonja buiten adem staan.

„Krijg ik er een kus voor?" zeide zij.

En Irmelin had een onweerstaanbaren lust om haar om den hals te vliegen — maar toen bedacht zij, dat Jens den vorigen avond gezegd had:

„Vertrouw haar niet — want die heeft ze achter den mouw!"

En zij bleef beslist staan, zonder zich te verwegen.

Toen keerde Sonja haar den rug toe — en gleed haar blik over Stig.

Hij zat nog in den hoek van de sofa met de eene hand op de tafel en de andere achter om zijn nek.

Het was of hij niet goed begreep wat er rondom hem voorgevallen was.

Zooeven was zijn hart verteederd voor het kind en scheen

hij Sonja nooit meer lief te hebben gehad dan toen zij het kind tegemoet kwam in haar onbewusten eisch van alleenheerschappij.

Maar nauwelijks was dit geschied of hij begreep het gevaar — en werd het hem duidelijk dat dit meer was dan een overwinning van den kant van het kind — het was een bewuste tyrannie.

Hij wilde opstaan en protesteeren, maar ontmoette toen een blik van het portret aan den wand.

„Heb je niet beloofd, dat ik nooit vergeten zou worden?" zeide die. „Heb je niet gezegd, dat alles zou blijven staan zooals het stond —?

En hij bleef zitten — als een gehypnotiseerde onder den blik van den hypnotiseur en als de slaapwandelaar onder de heerschappij van een onbekende macht.

„Irmelin," zeide Sonja bitter, terwijl zij haar hand los liet „we zullen nooit meer spelen dat er „visite komt" want we kunnen het niet. We zullen een ander spelletje spelen dat heet „verhuizen" dat is veel prettiger."

En tegelijkertijd sloop zij de deur uit.

Maar Stig keek Irmelin niet aan en kuste haar geen goeienmorgen. Als een booze geest stormde hij het huis door, bromde op de kantoor-bedienden en bromde op de meiden. De menschen, die dien dag een klacht in te dienen hadden of getuigenis moesten afleggen troffen het slecht.

Tegen den avond begon het weer erg te sneeuwen.

Onhoorbaar en dicht, zacht en wit spreidde het glinsterend dek zich over de aarde uit — bedekte de velden, verborg het bosch, ving de geluiden op en dempte de stemmen.

Geen enkele voetstap werd buiten in de diepe sneeuw gehoord — zelfs het blaffen van den waakhond klonk heel ver af.

Sonja zat boven op haar kamertje. Zij had er den geheelen dag gezeten — over haar werk gebogen. Nooit hadden de kamers beneden haar zoo vreemd geschenen als heden. Zij kon een gevoel van buiten gesloten te zijn niet van zich afzetten.

Alles beneden was van Maja en zou het blijven. Het eenige wat werkelijk het hare was, was het kleine kamertje, dat zij gevuld had met haar boeken en platen van het Zuiden en waar zij als onder een zwijgende overeenkomst altijd hun avonden doorbrachten.

Hier voelden zij zich beiden thuis.

„My house is my castle," had zij tegen hem gezegd toen zij in Bergamo haar boel voor de reis bij elkaar pakte.

Het kostte haar zelfs moeite het lage kamertje met de witte muren op te ruimen, zoo was zij gehecht aan alles waar zij haar stempel opzette. En iederen avond als hij hier zijn sigaar rookte en zij in den schommelstoel lag en hem voorlas, had zij die woorden in zichzelf herhaald. Maar nu scheen dit kamertje haar plotseling niet genoeg, het was of zij een vluchteling was in haar eigen huis.

Haar verhouding tegenover Irmelin had haar oogen geopend voor het feit, dat er hier een strijd gestreden werd waar geen wapenstilstand te verwachten was. Zij kon hier niet boven zitten en een deel van het slagveld behouden, terwijl het kind beneden het hare behield. Er konden geen twee machten in dit huis zijn, zonder dat zij wederkeerig elkaar het leven onmogelijk maakten — en wat het ergste was — hij kon zijn wil niet over hen beiden laten gelden, zonder iets van die manlijke beslistheid te verliezen, die zij zoo in hem had liefgehad van den eersten keer af dat hij haar hand in de zijne genomen en gezegd had:

„Maak geen complimenten en ga maar recht op 't doel af."

Het doel dat was een deel van hemzelf geworden — of liever: het waren twee deelen van hem zelf geworden — en kon niet bereikt worden zonder aan het eerlijkste en beste van zijn natuur afbreuk te doen. Als er iets was, waarvoor hij geschapen was, dan was het voor een heel en groot gevoel — en als er iets was waaronder hij leed dan was het onder halfheid.

De halfheid in zijn verhouding tot Maja, had hem heftig gemaakt en geïrriteerd — soms zelfs onnoodig opvliegend — en de halfheid in zijn verhouding tegenover zijn vrouw en kind, zou nu hetzelfde te voorschijn roepen.

Den geheelen dag heerschte er een onaangename toon in huis. Hij was uit zijn humeur geweest tegenover het dienstpersoneel en dit tegenover Irmelin — de geheele stemming was vijandig.

En Sonja was niet naar beneden gegaan om er een eind aan te maken — zij voelde dat zij het niet kon. Zij herinnerde zich hoe zij gedurende haar eerste bezoek hem alleen maar had behoeven aan te zien en vroolijk te lachen om zijn slecht humeur op de vlucht te jagen, zoodat het heele huis herademde. Wat had zij zich over zijn „heerlijke overgangen" zooals zij ze noemde verheugd — een overgang van de hevigste woede tot de goedaardigste zelf-ironie, van de diepste melancholie tot de stralendste blijdschap — want nooit had zij oogen gezien die konden stralen als de zijne.

Toen voelde zij zich meester over alles. Maar als zij nu zijn booze stem hoorde, kon zij niet naar beneden loopen en die door haar vroolijken lach verdrijven — omdat zij wist dat de oorzaak niet weg gelachen kon worden.

Dit gevoel was het, dat haar zoo pijnlijk aandeed, dat zij haar hoofd op haar arm legde en hardop steunde.

Wat had zij er zich gedurende hun kort samenleven op verheugd al het harmonische in zijn natuur te zien ontwikkelen! Geen enkel maal, vóor de vorige week, had zij hem gezien zooals hij vroeger zijn kon. En nu hoorde zij hem plotseling de deur achter zich toeslaan — zóo hard, dat de dikke sneeuw buiten het geluid niet eens dempte!

Het bloed vloog haar naar de wangen en plotseling hief zij het hoofd op.

Dat geluid zou hier nooit meer in huis gehoord worden! Kon zij hem geen geluk geven, dan zou zij hem tenminste

vrede verschaffen. Alles wat zij in hem liefhad, zou zich mogen ontplooien — zoo niet *met* haar, dan toch *door* haar.

Want haar liefde voor hem was grooter dan al het andere. En zij kon hem eerder missen, dan alles wat zij in hem liefhad te zien uitsterven.

Op hetzelfde oogenblik hoorde zij hem met zware stappen de trap op komen — maar zij verroerde zich niet — hoewel haar slapen klopten dat het haar pijn deed.

Hij ging recht op haar af en bleef achter haar stoel staan.

„Waarom kom je niet beneden?" vroeg hij heftig. „Waarom zit je den heelen dag hier boven?"

Zij antwoordde niet — maar keek hem aan, zoodat hij zweeg.

„Ik ben vandaag onaardig geweest," zeide hij kort, „echt leelijk en onaardig."

„Ik heb 't gehoord," zeide zij,

„Waarom kwam je dan niet beneden?" bruiste hij op. „Je wist immers wel, dat je alleen maar behoefde te lachen om de bui te verdrijven?"

Zij wierp haar hoofd achterover — en steeds herinnerde hij zich de uitdrukking van haar gezicht toen zij antwoordde — langzaam en zoo wonderlijk toonloos:

„Ik kon niet lachen — daarom kwam ik niet."

Hij werd stil, deed de deur dicht en liep de kamer op en neer met zijn handen diep in zijn jas-zakken. Er kwam een klein rood plekje op zijn voorhoofd en de aderen op zijn slapen zwollen op.

Zij wenschte dat een geluid de stilte verbreken zou — een jongen, die floot, een hond die blafte of een schelle

roep. Maar er klonk niets. Waar was het geluid dat de stilte verbreken kon? Waar de stem die door de woestijn kon roepen?

Toen vernam zij plotseling het geluid van arreslee-bellen, die voorbij rinkelden — en met een onverklaarbare uitdrukking op haar gezicht keerde zij zich naar hem toe.

„Mag ik morgen vroeg de ar naar het station hebben?" zeide zij. „Je weet dat ik zoo graag in de sneeuw rijd en ik ben al lang mijn vrienden een bezoek schuldig."

„Maar ik kan niet meerijden," bracht hij in het midden. „Tot twaalf uur moet ik op het gerecht zijn."

„Dat hindert niet. Je kunt mijn voeten in de voetenzak stoppen, zooals een paar jaar geleden — en me je ouden pels leenen, waarvan ik zooveel houd."

Onder het spreken keerde zij hem den rug toe, zoodat hij haar oogen niet zien kon — en hij dacht alleen dat een sleetoer haar goed zou doen en ging dadelijk Jens zijn orders geven.

Toen hij terug kwam, stond zij bij het venster en het kwam hem voor, dat zij opvallend bleek zag. Maar toen zij het gordijn neer liet en de lamp met de roode kap aanstak zag hij het niet meer.

„Irmelin slaapt," zeide hij. „Zij ligt met bloote beenen op het dek en ziet er uit om te stelen."

„Ik zal eens gaan kijken," zeïde Sonja — zij stond haastig op en ging langs het venster naar de deur.

Maar plotseling greep hij haar stevig om haar middel vast.

„Sonja," zeide hij, „jij hebt gelijk en ik ongelijk. Het zal altijd zoo zijn. — Alles komt maar door die ongelukkige belofte."

Zij knikte zonder te antwoorden.

Maar op dat oogenblik vroeg zij zichzelf toch af, of zij niet meer van hem houden zou, als hij gemakkelijker vergeten kon — — en tegen zijn hand antwoordde haar kloppend hart een beslist „neen."

Alsof hij gevoeld en begrepen had wat er in haar omging, hief hij plotseling zijn hoofd op en zeide met een van zijn stralende overgangen: „Sonja! — Die naam is als de zon als zij het helderst schijnt — die naam is als de zee als zij het frischst schuimt en zich vrij laat gaan!"

Maar zij hoorde hem maar half. Zij drukte haar smalle handen vast tegen het raam en zeide zachtjes in zichzelf:

„Sonja Schytte, je moet vertrekken — want nu kan je hier niet langer blijven — om hem noch om jou. Anders zou je hem het leven verbitteren en het kind, waar je zoo graag een moeder voor geweest was, als je het maar had mogen zijn."

Toen sloop zij zacht de trap af, de eetkamer door naar de kinderkamer.

Op een tafeltje bij het bed van het kind brandde een zwak nachtlichtje. Er was niemand in de kamer.

Stine stond in de gang — maar Sonja deed de deur toe en draaide voor alle zekerheid den sleutel om.

Toen ging zij naar het bed en bleef een paar minuten naar het slapende kind kijken. Iedere trek van het kleine gezichtje, die op de zijne geleek, prentte zij zich vast in het geheugen — die op haar zuster geleken wischte zij uit, want niemand had haar gewond zooals zij, niemand haar gehaat als zij — dit voelde zij nu, terwijl zij afscheid nam.

En toch: „Hebt uw vijanden lief, zegent hen, die u vloeken, doet wel dengenen, die u haten en vervolgen!"

Wat eischten deze woorden van haar — —?

„Kleine Irmelin," zeide zij, terwijl zij de bloote beentjes, die op het dek lagen, voorzichtig kuste — „eens zal je me wel leeren begrijpen — als je groot en sterk bent en zelf denken kunt. Dan zal je zien dat wie het meest liefheeft, het meest offert."

Zij keerde zich om en ging naar de deur — maar bleef een oogenblik naar de sneeuw staan luisteren, die dicht en zwaar daar buiten neerviel.

„Ik houd niet van de vallende sneeuw," dacht zij. „Het doet mij denken aan een begrafenis. Maar als de sneeuw wit en glinsterend op de aarde ligt, denk ik met genoegen aan het oogenblik dat de storm haar weg zal vegen en de zon haar doen smelten — maar zoolang zij valt, doet zij mij denken aan den dood, die alles rondom zoo stil en zwijgend maakt."

Langzaam deed zij de deur open en stond recht tegenover Stine, die had staan luisteren.

Zij zond haar een ontzettend hoonenden blik van haar donkere oogen toe en ging door de vestibule naar de trap.

„Maar hemel," zeide Stine in de keuken, „zij had het kind immers een ongeluk kunnen aandoen."

„Onzin," zeide Jens — „we zijn immers in het huis van een rechter?"

Toen Sonja terugkwam, zat Stig in den schommelstoel onder de roode lampenkap in haar laatste vertaling te lezen.

„Ik zou wel eens willen weten of je af en toe je eigen stemmingen er niet invoegt — bijvoorbeeld in de natuurbeschrijvingen," zeide hij. „Ik geloof dat je het hier bij-

voorbeeld gedaan hebt, want 't is juist alsof ik een van je brieven lees. Luister eens!"

„Evviva San Remo! Die heerlijke, oude, prachtige stad met haar hooge muren en haar nauwe straten — en haar verscholen binnenpleintjes, zoo donker, dat geen toerist zich op de puntige steenen gewaagd heeft en haar rozen, zoo rood, dat geen schilder de kleuren in zijn penseel had.

San Remo! Niet het moderne San Remo met kurhaus, trams, kraampjes en bloemenmeisjes — maar San Remo antico met slingerplanten over al de bruggen en wijnstruiken in alle tuinen — met arme ezeldrijvers in de straten en vroolijke fruitverkoopers aan de deuren! Ik zou op den muur van uw kerkhof willen zitten en in het dal neerzien, als mijn hart droef was van verdriet en mijn voeten vermoeid van te veel zorg. Dan zou ik mijn gedachten tot kalmte brengen door de tonen van uw fijn klokkenspel en mijn ziel reinigen in het donkerblauwe water van de schitterende Middellandsche zee —"

Sonja stond stil achter zijn stoel — zoodat hij de bewogen uitdrukking van haar gezicht niet zien kon.

„Ja, San Remo," zeide zij, — — „natuurlijk San Remo."

Tot nu toe had zij niet geweten, waarheen zij reizen zou, — nu wist zij het.

De kleine stad met de suizende palmen en het azuurblauwe water scheen haar een tehuis, dat haar riep — daar vond zij tenminste éen trouwe ziel, die haar met een warm, eerlijk hart welkom zou heeten.

Alsof hij haar gedachten gevolgd had, vroeg hij plotseling met een lichten glimlach: „Hoe denk je dat Dorthe het maakt? Zou je haar ooit weer zien?"

„Zeker," antwoordde zij op dezelfde wonderlijke stille nadenkende wijze, waarop zij te voren gesproken had.

„Ik zie haar duidelijk voor me. Als ik kom staat ze aan de deur en kan haar eigen oogen niet gelooven.

Dan slaat zij haar vuile handen in elkaar en roept: Sancta Maria! Sancta Maria!

Maar als ze ziet hoe moe ik ben — o! zoo moe na de lange reis — slaat ze haar magere armen om mij heen — zal ik mijn armen om haar hals slaan en mij niet over mijn tranen schamen."

„Maar Sonja, Sonja! Wat heb je toch een wonderlijk levendige fantasie! Het is alsof je het allemaal ondervonden hebt."

„Dat heb ik ook, Stig."

Hij lachte even zonder op te zien.

„Zou je Dorthe werkelijk zoenen?" zeide hij. „Ik vind niet dat ze er zoo aanlokkelijk uit ziet. Eigenlijk heb ik nooit begrepen, waarom je zooveel van haar hield."

„Om haar eerlijk hart."

„Haar ruim hart, bedoel je."

„En haar bepaald aandoenlijke naïveteit."

„Ja dat is waar — die was onweerstaanbaar."

„En dan haar trouw, Stig! Ik geloof dat zij met mij naar het einde van de wereld gegaan zou zijn!"

„Je bedoelt — binnen de grenzen van Italië!"

„Ja, want dat soort naturen laat zich niet verplanten."

„Daar heb je gelijk in."

Hij bladerde het boek verder door.

„Wat moet het er verrukkelijk mooi zijn," zeide hij. „Geloof je dat ik er ooit kom?"

„Ja," zeide zij — en hij bemerkte hoe bleek zij zag — „ik geloof wel dat je er eens komt. En als je de palmen welkom hoort suizen, zal je een gevoel krijgen of je thuis komt — dan zal je meer van die stad houden dan van eenig andere op de wereld."

„Dat is onmogelijk," zeide hij „ik zal nooit zooveel van een stad houden als van Bergamo antico, waar ik jou vond."

„Jawel, — Stig — dat kan je wel — want als je San Remo ziet, zal je alles vergeten wat er achter je ligt."

Plotseling werd hij aandachtig door het wonderlijk trillen van haar stem en keerde zich om, om haar gezicht te zien — maar pijlsnel ontweek zij hem en begon op haar hurken voor den haard gezeten in het vuur te porren. Ondertusschen begonnen haar wangen te gloeien en verdween de vochtige glans van haar oogen — maar haar stem was nog onzeker, toen zij zeide, steeds met den rug naar hem toe:

„Zing iets voor me, wil je?"

„Of ik wil? Heel graag. Maar dan moeten we naar beneden naar de piano."

„Neen — daar is 't zoo koud." Zij trok haar rok over haar knieën alsof zij rilde. „Juist hier wou ik je zoo graag hooren zingen," zeide zij „en zonder accompagnement versta ik je 't best. Ik houd zooveel van je stem, als die zich zelf voort draagt, — zoo heeft die mij het eerst gevangen.

Herinner je je dien avond toen je dat heerlijke Zweedsche volkslied zong:

Du gamla, du friska, du fjeldhöga Nord
Du tysta, du glädjarika sköna — —'

O! Stig, dien avond begreep ik eerst wat het leven was — het stille — aan vreugden-rijke — schoone — —"

Hij schoof een stoel naast haar en legde haar hoofd op zijn knie.

„Mijn eigen lieveling!" fluisterde hij: „Mijn liefste, mijn eigen lieveling!" En zachtjes neuriede hij: „In 't Noorden wil ik leven, wil ik sterven — —"

„Neen!" zeide zij, terwijl zij opschrok, „dat niet!

„Van avond dat niet!"

Hij keek haar verbaasd aan — hij had haar nooit zichzelf hooren tegenspreken en nu scheen 't hem, dat zij het deed.

„Er is maar één lied, dat je van avond zingen moet," zeide zij.

„Welk dan?"

„Ich grolle nicht!"

Terwijl zij het zeide greep zij hem bij den arm en haar oogen keken in de zijne — hartstochtelijk eischend, warm betooverend.

En onwillekeurig door hetzelfde gevoel beheerscht als toen, zong hij met haar hand in de zijne:

„Ich grolle nicht — und wenn das Herz auch bricht —
Ewig verlornes Lieb! — Ich sah dich ja im Traume
Und sah die Nacht in deines Herzens Raume
ich sah die Schlang, die dir am Herzen frisst
ich sah, mein Lieb, wie sehr du elend bist.
Ich grolle nicht — ich grolle nicht!"

Toen hij gedaan had, stond zij op en kuste zijn handen.

„Ik ken niemand, die dat lied zingt zooals jij," zeide zij.

Heftig trok hij zijn handen terug en hield ze op zijn rug.

„Je weet dat ik gezegd heb, dat je nooit mijn handen kussen mag," zeide hij.

„Maar van avond wel — alleen van avond maar!"

„Nooit! Er schijnt een bede om vergiffenis in die liefkoozing te liggen."

„Beschouw 't dan als een bede om vergiffenis Stig."

„Maar ik heb niets te vergeven — alleen maar voor veel te danken."

Zij zweeg even en zeide toen langzaam en bizonder weemoedig: „Af en toe kan er iets gebeuren dat je als een onrecht voelt, ofschoon 't er geen is — en dan moet je vergeven."

Hij dacht dat zij doelde op de verhouding met Irmelin en antwoordde haastig: „Het onrecht komt nooit van jou kant — dat weet je wel, lieve!"

„Maar als je ooit denkt, dat 't dat wel doet, bedenk dan dat ik je van avond om vergiffenis vroeg!"

Het hartstochtelijk trillen van haar stem trof hem en hij dacht dat er iets achter school, dat er iets achter zat, maar hij durfde niet vragen uit vrees haar te bedroeven.

In plaats daarvan sloeg hij de armen om haar heen — als een geheel onwillekeurige uitdrukking van zijn gevoelens en drukte haar zoo dicht tegen zich aan, alsof hij haar nooit meer los wilde laten. — Toen drukte zij haar handen op zijn borst en was op 't punt van te roepen: „Laat me los! Maak 't me niet heelemaal onmogelijk om weg te komen! Zie je dan niet hoe pijnlijk het is? Zie je dan niet hoe 't mijn ziel verteert en mijn hart breekt? Ik ben toch maar een mensch — maar een mensch zooals jij!"

Maar toen bedacht zij, dat hij immers niet wist met welke gedachten zij rondliep — en zij drukte zich plotseling tegen hem aan, zooals een vrouw doet, die weet dat

het de laatste maal is. Maar er was iets zoo nieuws en vreemds in de wijze waarop zij het deed, dat hij onwillekeurig haar hoofd ophief en haar in de oogen keek. Die stonden vol tranen.

„Ik begrijp je niet," zeide hij. „Er is van avond zoo iets wonderlijks over je — iets hards en tegelijkertijd zoo iets teers. Ik weet niet wat het is."

Zij draaide snel haar hoofd om en sloot haar oogen.

„Nu gaan we naar bed," zeide zij alleen. En samen gingen zij langs de lamp, die zij uit deden, langs het raam, waar zij het gordijn ophaalden. Hun voetstappen klonken zoo zacht op het dikke tapijt en licht, bijna voorzichtig, sloten zij de deur achter zich.

Maar in den haard wierp het vuur de laatste stralen over de leege stoelen — en buiten viel de sneeuw — onhoorbaar — onophoudelijk....

Het was nog geen zes uur toen zij den volgenden morgen de kamer weer in kwam — geheel gekleed en met een reistaschje in de hand.

Haar oogen waren stijf van het in de duisternis staren. Den geheelen nacht had zij wakker gelegen en naar de plaats gestaard, waar het raam was. Zoodra zij den dag zag was de tijd voorbij — dat wist zij — het lange pijnlijke uitstel van een ziel die met zichzelf strijdt — het korte, armzalige oogenblikje, dat zij nog in zijn nabijheid ademen kon.

Af en toe streek zij een lucifer af om hem aan te zien — maar uit angst van hem te wekken, blies zij de lucifer dadelijk weer uit en lag weer met droge, starende oogen in het duister.

Maar toen de eerste bleeke lichtstralen door het gordijn drongen, vloog zij op en haar hart bonsde of het barsten zou: Handelde zij niet slecht, niet verraderlijk tegenover hem — hem, dien zij liefhad, meer dan zichzelf! Waarom moest zij het geluk van haar samenleven opofferen voor een ander?

Maja had immers niet gewild, dat zij een moeder voor

haar kind was — waarom eischte zij dan niet van hem, dat hij Irmelin wegzond en door vreemden liet opvoeden, als de verhouding anders onmogelijk was?

Gold het niet het geheele geluk van hun samenleven! En mocht zij dat op het spel zetten —?

Zij rees in haar bed overeind en staarde in het halfduister naar zijn gezicht.

De gedachte om Irmelin weg te zenden was haar nooit te voren ingevallen — nu kwam die als de reddingsplank naar een drenkeling.

Zij kon zich immers vrij koopen — waarom deed zij het dan niet? Waarom bedacht zij zich ook maar een tiende van een seconde?

Hij keerde zich in zijn slaap om — en zij legde reeds haar hand op zijn arm om hem alles te zeggen. Toen dacht zij aan zijn nauwgezet geweten en aan een woord — een van de grootste en diepzinnigste die ooit op aarde zijn uitgesproken — en dat haar als een bliksemstraal tegen flitste:

„Welk voordeel hebt gij ervan, indien gij de heele wereld wint, maar uwe ziel er door schade lijdt?"

Of wat kan een mensch geven ter vergoeding van zijn ziel?

Neen, — zij wilde zich niet vrij koopen, al kon zij het.

Zij wist, dat hij zonder zich te bedenken haar kiezen zou boven het kind — maar zij wist ook, dat er een oogenblik zou komen, dat hij er naar terug verlangde.

En behield zij hem niet in den diepsten zin des woords voor zichzelf op het oogenblik, dat zij hem vóor een ander opofferde?

Was hij de hare niet, al lagen er ook duizenden mijlen tusschen hen? En hadden zij samen niet het geluk genoten —

het heele, groote, heerlijke geluk. Als ze zulke herinneringen had om op voort te leven zou ze dan niet kunnen ontberen?

Haastig stond zij op en pakte alle portretten, die zij van hem had in een handkoffertje en al de regels die zijn hand haar geschreven had. Toen deed zij haar vertalingen bij elkaar, legde de Italiaansche woordenboeken er bij en nam al het baar geld, uit de la van haar schrijftafel.

Zacht sloop zij naar de kamer er naast, opende het venster en keek naar buiten.

Het sneeuwde niet meer en de zon zag rood als druppelend bloed, terwijl zij langzaam over den horizon gleed. Beneden op de plaats kraakte de sneeuw onder de zware voetstappen van Jens en de hengst stampte in den stal. De ar was reeds te voorschijn gehaald — en zij hoorde stemmen in de keuken.

Zij kon er zich onmogelijk in denken, dat zij over een klein uur deze plaats verlaten zou hebben — misschien voor altijd — want van het leven is niemand zeker, — de dood kan daar zijn voor men er aan denkt. Alleen de gedachte joeg haar reeds schrik aan.

En zij zeide vol overtuiging en vol zelfvertrouwen: „Een ding moet je willen zooals ik — je moet willen dat we elkaar ontmoeten!"

En de zon wierp haar stralen over de glinsterende sneeuw, alsof die haar gedachten beantwoorden wilde.

Er zijn oogenblikken in een menschenleven, enkele korte seconden waarop de mensch zijn wil éen voelt met dien van God en in éen oogenblik kracht opdoet voor een lang leven van lijden, en de zekerheid verkrijgt van een hoop die een geheel leven duren zal.

Op zulke oogenblikken worden er persoonlijkheden geboren en op zulk een strijd volgt een groote overwinning.

Plotseling sloot Sonja het venster en het drukkend gevoel van wanhoop, dat haar den geheelen nacht bezield had, verliet haar.

Op hetzelfde oogenblik ging de slaapkamerdeur open. Zij hoorde schreden achter zich en voelde twee sterke, warme handen op haar schouders.

„Liefste!" zeide zij, terwijl zij zich over haar eigen kalmte verbaasde — „ben je al op?"

„Natuurlijk. Ik moet zien dat je goed ingestopt bent in de ar. Je gaat immers met den eersten trein?"

„Ja — heel graag," zeide zij — plotseling zoo zacht en ootmoedig, dat hij in lachen uitbarstte. En hij lachte zoo frisch en aanstekelijk, dat zij op 't punt stond mee te lachen hoewel de tranen haar in de keel hokten.

„Je bent eenig," zeide hij. „Je zegt „heel graag", als een klein schoolmeisje dat vacantie vraagt!"

„Dat krijg ik ook," zeide zij, terwijl zij haar armen om zijn hals sloeg.

„Voor hoe lang?"

„Dat weet ik niet."

Plotseling werd hij ernstig.

„Je wilt toch niet, dat ik hier naar je zit te verlangen?" zeide hij. „Ga je naar je vrienden in Odense?"

Zij knikte — verheugd over het voorwendsel dat hij uitvond — en op dit oogenblik scheen zij zichzelf weer een verrader, en had zij al haar wilskracht noodig om vol te houden. Maar juist haar stilzwijgen deed hem aan en hij voegde er haastig bij: „Blijf zoo lang weg als je wilt en

ga zoo dikwijls als je wilt — als ik maar weet dat je terug komt."

Zij durfde haar hoofd niet opheffen en hem aanzien — maar gelukkig kwam Stine op hetzelfde oogenblik met de koffie binnen en met het bericht van Jens dat de weg moeielijk te berijden was — zij moesten over vijf minuten weg als zij den trein halen wilde. Zij slikte haastig de koffie naar binnen — zonder brood — en onder het eten schertste hij met haar.

„Mevrouwtje schijnt niet heelemaal op haar gemak," zeide hij. „Zou het niet beter zijn thuis te blijven? Je hebt toch geen Reisefieber?" voegde hij er plagend bij.

„Ja, die heb ik," zeide zij, „ik zal gauw mijn goed aandoen."

„Wacht een beetje, je moet mijn pels om."

„Hè, ja heel graag, mag ik? Ik houd zoo vreeselijk veel van dien pels. Er hangt altijd een reuk van je sigaar in — en dat is als een stukje van je zelf. Weet je wel, daar zag ik je het eerst in? En weet je wel," zij hield haar mond vlak tegen zijn oor, — „dat ik dien twee jaar geleden zoo dikwijls als ik maar kon in het geheim kuste?"

„O, mijn lieveling! Mijn eigen heerlijke lieveling!"

„Je zou me een groot plezier doen door me dien pels te geven. Je moet toch gauw een nieuwen hebben. En 't is misschien zoo koud in den coupé."

„Natuurlijk mag je hem meenemen."

„Maar mag ik hem houden?"

„Alles wat van mij is, is ook het jouwe!"

„Ja, maar ik bedoel op een *bizondere* manier, begrijp je?"

„Goed je mag. Hij is van jou."

Hij keek haar met een glimlachje aan.

„Je ben het liefste, heerlijkste wezen, dat er bestaat Sonja — maar soms ben je zoo vreemd."

Zij sloot zijn mond met een kus en vloog de trappen af zonder om te zien.

Een oogenblik later zat zij in de ar.

Hij stond er naast en stopte haar zorgvuldig toe.

„Weet je wel?" zeide hij — en hun oogen wisselden een langen blik van verstandhouding. Toen nam hij Jens de leidsels uit de handen en sprong op het achterbankje.

„Ik wil je zelf de plaats uitrijden," zeide hij, terwijl hij met de zweep sloeg.

Maar toen zij den tuin uitreden, dacht Sonja aan het pijnlijke gezicht, dat haar laatst door een opening van het gele gordijn had nagestaard — zij dacht aan de hatelijke uitdrukking van de donkere oogen en zij begreep niet, hoe zij ooit had kunnen gelooven, dat zij hier, waar die oogen haar aanstaarden, gelukkig had kunnen leven.

„Maar nu ben je gewroken," dacht zij bitter, op 't oogenblik dat de ar stilhield.

Plotseling was het of zij duizelig werd en zij kon niet meer denken — maar toen hoorde zij zijn stem heel dicht bij haar oor.

„Weet je wat het eenige was dat ik toen zingen kon?" zeide hij. „Nooit hardop voor anderen, maar altijd zachtjes in mij zelf? Het gedichtje van Björnson:

„Elkaar verdringende gedachten
Vinden 't richtsnoer weer —
Harten die in liefde smachten
Slaan scheidsmuren neer —

En hoe scherper smart, omhuivend
't Dringen van hun bloed,
Des te wilder golft het stuivend
Uit 't geprangd gemoed."

De laatste woorden fluisterde hij met een haastigen kus op haar oor en sprong van de slee af.

„Wat zijn we nu gelukkig!" zeide hij. „En hoe gemakkelijk is het om op die manier afscheid te nemen!"

En hij gaf de leidsels aan Jens, die buiten adem aan kwam hollen.

„Rijd flink door!" zeide hij, „anders mis je den trein!"

En de slee suisde voort.

Midden op den weg bleef hij met zijn muts staan wuiven — en nooit vergat zij de stralende uitdrukking van zijn gezicht — nooit den blijden juichtoon van zijn stem toen hij zeide: „Hoe makkelijk is het om op die manier afscheid te nemen!"

„Zooveel vreugde moet een groot verdriet kunnen dragen," dacht zij. Zij wuifde hem met haar witte mof toe totdat het bosch hem aan haar oog onttrok. Toen zakte zij plotseling in elkaar en schudde haar heele lichaam van het hevig snikken.

Toen vier en twintig uur later de sneltrein naar Keulen het groote station bij den Dom binnen stoomde, baande een tengere, donkere gestalte zich eenzaam een weg door de menigte.

Zij zag naar rechts noch links — zij ging recht op haar doel af: den Dom. Maar haar gang was vermoeid. Zij had gedurende haar reis in den sneltrein den geheelen dag en nacht zulk een zwaren strijd met zichzelf gestreden — nu was zij moe. Zij was niet dapper meer en niet moedig — alleen moe.

Op het laatst had haar besluit haar zoo absoluut onmogelijk toegeschenen, dat zij ten einde raad was. Sinds zij haar thuis verlaten had, had zij geen oog toegedaan. Den geheelen tijd was zij in gedachten bezig geweest met den brief, dien zij hem uit Keulen schrijven zou. Den brief, die hem alles duidelijk zou maken — en haar ook — want zij had er zelf behoefte aan haar gedachten te verzamelen. Elk oogenblik werden haar hersens zwaarder en verwarde zij zich meer in haar eigen gedachten.

En onder alles door had zij naar den Dom van Keulen

verlangd, als naar een toevluchtsoord, waar zij nieuwe kracht zou opdoen voor nieuwen strijd.

Daarom haastte zij zich nu voort — haar voeten ijlden plotseling door en zij holde bijna de trap naar den hoofdingang op.

De Dom van Keulen dien zij zoo liefhad! De Dom waar hij van gezongen had! Het was of die een groet van hem in hield.

Haastig schoof zij de portière op zij en stond in de ontzettende ruimte.

Zij voelde de machtige gewelven boven zich en zag het licht door de geschilderde ruiten stralen. Een wierookgeur stroomde haar tegemoet.

Langzaam ging zij door de middengang naar het koor — en draaide toen plotseling een zijgang in. Daar ging zij zitten in den versten hoek — op de donkerste plaats. Zij zette haar voeten op den bidstoel, leunde met haar ellebogen op haar knie en verborg haar gezicht in haar handen.

Die heerlijke stem, die zoo dikwijls voor haar gezongen had klonk haar tegen met al haar betooverende macht:

Im Rhein, im heiligen Strome
Da spiegelt sich in den Well'n
Mit seinem grossen Dome
Das grosse, heilige Köln!

Im Dom, da steht ein Bildniss
Auf goldenem Grunde gemalt,
In meines Lebens Wildniss
Hat's freundlich hinein gestrahlt — —"

Het was of haar hart reeds door een woest, wanhopend verlangen in stukken gereten werd!

Had zij haar krachten niet overschat? En was het niet beter nu terug te keeren — zelfs als moest zij iets in hem ten onder zien gaan door zijn strijd tusschen vrouw en kind? De storm zou toch afgewisseld worden door oogenblikken van kalmte — uren van vrede, waarin zij het grootste geluk genieten zou door zijn nabijheid. En was alleen éen van deze uren den heelen strijd niet waard —!

„Geef toe!" fluisterde het in haar. „Eisch niet zooveel. Hoevelen leven er op een half geluk — hoevelen nemen genoegen met een verstompt gevoel. Alles is beter dan eenzaamheid — alles is beter dan leegte — want in leegte is er geen troost!"

Haar hoofd zakte zwaar op den bidstoel voor haar en een oogenblik wist zij volstrekt niet waar zij was — maar toen begon het orgel plotseling te spelen in de ontzettende ruimte en klonk er een gezang van sterke mannenstemmen de kerk door —:

Wat baat het u
Zoo gij de heele wereld wint
Maar schade lijdt aan uwe ziel —
Of wat kan een mensch geven
In ruil voor zijn ziel?

En stil stond zij op. — Zij was geheel onder den invloed van de bekoring — — zij kneep haar handen vast samen en haar blik was ver weg...

Iets ging voor al het andere: de persoonlijkheid hoog houden, den wil beheerschen, het gevoel veredelen — hier scheen zij het te zien in een hoogeren vorm in een grootere gedaante.

Als een slaapwandelaarster ging zij de groote ruimte weer

door — en het was of de zon haar verblindde toen zij buiten kwam. Maar zij beheerschte zich en liep voort. Tien minuten later schreef zij aan het station met zenuwachtige haast, maar met heldere en vaste hand:

Am Rhein — am heiligen Strome — —

„Mijn lieveling — mijn eenige liefste, wees niet boos omdat ik heenging — tracht mij te begrijpen, tracht me te vergeven. Als je dat gedaan hebt, zal je begrijpen, dat ik handelen moest zooals ik deed als ik het beste in mijzelf wilde bewaren — en dat moest ik. Hoe de menschen mij beoordeelen is mij onverschillig — maar jou wil ik zeggen, dat ik de zwaarste last op mijn schouders nam om ons beiden vrijheid te verschaffen. Ik deed het, omdat ik je boven alles lief heb. Wat ik voor jou voel is sterker dan vriendschap en warmer dan liefde — het is eeuwig als mijn innigste ik. En dat berouw ik niet, want het zou gelijk staan met berouw voelen over mijn eigen ziel, je hebt het zelf op dezelfde wijze gevoeld — van het begin af. Jij leerde mij dat groote, trotsche gevoel, dat zoowel mijn vreugde als mijn trots is!

Bedenk, wat wij samen doorleefd hebben! Wij werden naar elkaar toegebracht, zonder het te willen — dat wij elkaar lief kregen konden we niet helpen en wij scheidden, zoodra wij merkten dat het zoo was. Niet veel menschen hebben gestreden zooals wij — niet velen hebben ontbeerd wat wij ontbeerden. Maar berouw over onze liefde konden wij niet voelen.

Maja perste je een belofte af; zij wist dat die het geluk en de vrede uit je huis zou stelen. Er zijn beloften, die verbroken mogen worden — voor de zielsrust van hem, die

die belofte deed. Ik dacht, dat ik je dat zou leeren begrijpen, maar jij kon je gegeven woord niet breken. Je natuur kon de waarheid niet ontwijken.

Ik heb je nauwkeurig gadegeslagen en gezien, dat je een al te nauwgezet geweten hebt. Daardoor hebben Maja's ziekelijke gedachten en overdreven gevoelens macht over je gekregen.

Je bent niet geheel zonder schuld meer.

Ik weet wel, dat ik berouw begon te voelen. Ik durfde de plaats niet innemen, die eens die van Maja geweest was. Maar ik weet ook, dat toen we elkaar in Bergamo weer ontmoetten, ik voelde dat wij in eeuwigheid voor elkaar bestemd waren — en van dat oogenblik af voelde ik geen berouw meer.

Van dat oogenblik af was mijn liefde ook mijn trots. Ik weet, dat ik mij nooit tusschen een ander en zijn geluk heb willen plaatsen — ik weet, dat ik zonder morren een heel leven op je gewacht zou kunnen hebben — maar ik weet ook, dat men geen berouw voelt over een liefde als de mijne.

Met jou ging het anders — al weet je het zelf misschien niet.

Ik voelde zoo goed, dat bij ieder oogenblikje geluk dat wij samen genoten, je een herinnering meer kreeg om te berouwen. En dat kwam allemaal door je al te nauwgezet geweten. —

Eerst stelde het mij zoo bitter teleur, — maar daarna leerde ik je begrijpen, omdat ik weet wat de Dood is en waarin zijn macht bestaat. De dood roept het eigenlijke beeld van den mensch te voorschijn — het oorspronkelijke — dat,

wat wij boven alles lief hadden. De dood doet als de kunstenaar met de oude muurschilderingen — ontdoet het beeld van stof, vuil en steen, totdat het in allen glans en heerlijkheid aan het licht komt!

Ik kan dit kunstwerk van den dood nooit genoeg bewonderen!

Het is gebaseerd op iets wat ik „de levendgemaakte kracht der herinnering" zou willen noemen.

Het is niet moeilijk het leven gewaar te worden, waar het jong en warm in de aderen klopt — maar het is wel moeilijk het te voelen achter den dood — niet als een herinnering, maar als *leven*.

Alle geestelijk leven is wel beschouwd een geloofskwestie — maar evenals de algeheele vernietiging haar prediker heeft in de vergetelheid, zoo heeft het eeuwig leven den zijnen in de levendgemaakte herinnering — niet in de historische herinnering, die met den tijd verandert en vervliegt — maar in de herinnering van ieder mensch afzonderlijk. De herinnering waardoor de persoonlijkheid leeft, hoewel die overgegaan is in een ander bestaan, waar alleen de gedachten, niet de oogen haar volgen kunnen. Want al de vreeselijkheid van den dood ligt in de vergetelheid en al de grootheid van den dood in de herinnering.

Trouw is een zeldzame gave — die niet bij tien op de duizend menschen gevonden wordt. Daarom moet die in eere gehouden worden.

Bij Irmelin is die aangeboren. Misschien is die ziekelijk ontwikkeld en overgecultiveerd — maar die is toch gebaseerd op haar innigste natuur. Die zal haar karakter vormen en haar wil stalen, daarom moet die haar niet ontnomen worden.

Op dit oogenblik, dat ik vertrek geloof ik nog, dat als ik wilde ik het kind voor mij kon winnen. Doch dit kon alleen gebeuren ten koste van het diepste en sterkste van haar natuur — en die prijs is te hoog — dien wil ik er niet voor geven. We hebben allen behoefte aan een ijzeren wil en trouw in onze gevoelens als we ooit heelhuids door den strijd des levens heen willen komen.

Daarom wijk ik — neen, niet alleen daarom, maar ook omdat ik je niet verliezen wil.

Voor de eenzaamheid ben ik niet bang — maar wel voor de eenzaamheid samen met jou.

En er zijn oogenblikken geweest, waarop ik mij eenzaam voelde, zelfs al zat jij in de kamer. Er zijn oogenblikken geweest, waarin ik zag dat de kalmte die je tot een man maakt, niet op kon tegen de drift, die je tegen jezelf deed opstaan — en dat wilde ik eigenlijk voor niets ter wereld op mijn geweten hebben!

Ik kan opofferen, zelfs al kost het veel.

Ik dacht zoo dikwijls, als ik droefgeestig was, dat ieder armzalig menschenleven geleek op een sneeuwvlok, die neerdaalde door regionen van vreugde en verdriet, teleurstellingen en lijden om eindelijk uit te rusten en te verdwijnen in de stille, geduldige aarde. Maar als ik nauwkeuriger toekeek, werd ieder vlokje een wereld op zichzelf — gezien door een eeuwigheidsbril — en werd het voor God een levenskwestie om iedere ziel te bewaren en iedere wereld door strijd vrij te maken.

Plato zegt immers: Groot is de strijd, goddelijk de daad. Het geldt een koningsmacht — om vrijheid, rust en vrede wordt er gestreden.

Ook om vrijheid, rust en vrede is het, dat ik strijd.

Ik zag, dat er iets in je natuur was dat niet tot zijn recht kwam, omdat het zich geheel wilde geven, maar niet mocht

In het begin dacht ik dat je je vrij zou maken — maar ik zag dat je niet kon — en ik begreep, dat als je je voor het kind wilde opofferen, dat je het dan geheel en al moest doen, anders had je geen rust.

Ik weet dat als ik dien morgen, toen ik vertrok tegen je gezegd had: Je moet kiezen tusschen haar en mij — dat je zonder bedenken mij gekozen zoudt hebben. Maar ik weet ook, dat na verloop van tijd je verlangd zou hebben — en het berouw en je geweten gesproken zouden hebben.

Hoe goed ze het onder vreemden ook hebben zou, jij noch ik zouden er ons over verheugen, want je had Irmelin lief voor je mij lief kreeg — daarom wijk ik voor haar.

Heb ik gelijk of ongelijk? Daar kunnen we over strijden — dat voel ik wel.

Zou ik op mijn post blijven — jouw vrouw zijn, maar geen moeder voor je kind? Neen, Stig! en nog eens neen. Je leven zal niet zoo onharmonisch worden als vroeger — je zult niet opgehitst worden door een wanverhouding, waar jij niets aan verbeteren kunt — veel liever ga ik in ballingschap.

Let wel dat ik zeg in ballingschap! Je mag niet aan me denken als iemand die verloren is — je moet aan me denken als iemand die in den vreemde leeft! Ik ga niet als een arme bedelaarster van je deur weg — ik neem een groote schat van herinneringen mee. Als je naar mij toe komt, zoodra je taak als opvoeder is afgeloopen — dan zal je me vinden zooals den dag waarop ik je verliet — want mijn liefde is eeuwig jong en zonder einde.

Maar zooals die is, wil die je geheel bezitten — die kan niet deelen.

Ik blijf in het Zuiden en wacht tot je komt — maar als je niet komt, dan wacht ik je toch, ver weg, in de groote eeuwigheid. Want weet je waar mijn liefde is —?

Im Rhein, im heiligen Strome,
da spiegelt sich in den Well'n
mit seinem grossen Dome,
das grosse, heilige Köln —!"

Er zal nooit vuil in de hoeken zijn, nooit stof onder de gewelven — nooit zal een van de slanke zuilen gebroken worden!

Je moet aan mij denken als aan iemand die een groote vreugde en een groot verdriet heeft. Mijn vreugde is, dat ik je liefheb — mijn verdriet dat ik ver van je leven moet. Ik las eens een vers, dat ik mij zoo goed herinner:

Van je vreugde kan je wel deelen mee
Aan een of twee — —
Je smart is voor jezelf alleen.
Je vreugde — — och! laat maar begaan,
Zij lachen die nauwlijks zich zelf verstaan,
Maar pijn doet de smart, door dat schertsen heen.

Je vreugd kan wel dulden een vluchtig woord
Maar half gehoord — —
Je smart verdraagt geen troost zoo koud.
Dus raad ik je, wil je op je pad
Je vreugde soms deelen, bedenk dan dat
Je de smart alleen voor jezelf behoudt.

Ik zal verdriet hebben — niets dan verdriet.

Geen nieuwsgierige oogen zullen het ontdekken — geen vreemde vingers het aanraken, geen onfijne gedachten het wonden — want niemand ter wereld zal weten dat het bestaat dan jij!

Je brieven zullen mijn troost zijn, daarop zal ik leven. Maar tracht niet me terug te halen — ik kom niet voor je vrij bent.

Want één ding zal je weten: Mijn liefde is groot en sterk — en eischt iets groots en sterks terug. En ik wil je heelemaal hebben — of in het geheel niet.

SONJA.
